

A PUSZTÁK RÉME

**REGÉNY
AZ ALFÖLDI BETYÁRVILÁGBÓL**

**IRTA
CSOMORY BÉLA**

**BUDAPEST, 1904.
ÉRDEKES KÖNYVTÁR KIADÓHIVATALA**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2019
A korrektúra az OSZK-t támogató közösségi szolgálat formájában történt.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-431-8 (online)
MEK-19235

TARTALOM

Csikós és kanász.

A falu jegyzője.

Előkelő kérő.

Amit a kártyák hazudnak.

A féltékenység.

Ravaszság és erőszak

Szeress, Sándor, szeress!

A kártyák nem hazudnak!

Nincs igazság.

A kondorosi csikósok.

Futó betyárok.

Csikós és kanász.

A nap nyugovóra szállt. Esteledett a rengeteg sikságon, mely a magyar alföld királynéját, Szeged városát környezi. A látóhatár nyugotján még egy izzóvörös fény volt látható azon a helyen, melyen a nap eltűnt, míg keleten már sugározott a telihold ezüstös fénye. A beláthatatlan sikságon néma csend uralkodott. A nappali hőség után hűvös estiszél keletkezett, mely a Dorozsmától Félegyháza felé vezető országuton óriási porfellegeket vert fel.

Történetünk kezdetén, 1846-ban, Magyarországon nem voltak vasutak és így az országutakon bonyolódott le az egész kereskedelmi forgalom. Az országutak épp azért sokkal élénkebb képet nyújtottak, mint most és az országutak mentén számtalan csárdában mérték a fuvarosok részére a jó bort.

A Dorozsmától Félegyháza felé vezető országuton mintegy órányi távolságban Dorozsmától volt a keczeli csárda. Nagy és hosszú épület volt ez, rengeteg udvarral, melynek közepén ott volt a nagy kocsiszin. A csárda korcsmahelyisége az országut felé volt és ott is volt nagy utcái ajtaja, míg a tágas istállók a kocsiszin körül voltak építve. Az udvarra is nyílt egy ajtó a korcsmából és ez ajtó mellett volt a pinczébe vezető ajtó. Mint minden nagyobb csárdából, a keczeli csárdából is négy nagy kapu vezetett a szabadba.

A keczeli csárdának már évek óta nem volt bérlője. Ott állt a hatalmas épület némán, elhagyatottan. Nem volt abban csárdás, nem tért abba be fuvaros se. Mintegy tíz évvel ezelőtt Virág József fuvaros hozta a csárdába Boskowitz Mózes gazdag szentesi gabonakereskedőt, ki Félegyháza felé igyekezve, a csárdában meghált. A csárdában akkoriban Keczei Mátyás, egy kisteleki ember volt a korcsmáros. Mikor Boskowitz a vendégszobába ment aludni, Virág József elbeszélte Keczeinek, hogy az a szentesi zsidó milyen gazdag ember, most is 40,000 forintot visz magával. Keczeiben felébredt a kapzsiság és rábirta Virágot, hogy segítsen a zsidót agyonütni, majd aztán a pénzen osztozkodnak.

Virág belement a dologba és tényleg agyonütötték és kirabolták a Boskowitzot. De az osztozkodásnál a két gyilkos összeveszett és Keczei baltájával iszonyu ütést mért czinkostársra fejére. Virág aléltan földre rogyott, Keczei pedig a zsidótól elrabolt pénzzel futásnak eredt. Pestre és onnan Bécsbe akart szökni. De a bűnhődés utólérte.

Éjfél felé Dorozsma felől pandur őrzőjrat jött Keczei csárdájához. A panduroknak feltűnt a szokatlan csend a csárdában. Benéztek és ott találták óriási vértócsában a kinjában nyöszörgő Virágot, ki miután a pandurok kimosták a sebeit és bekötötték, elmondta a történeteket. A pandurok üldözőbe vették Keczelit és a Kis-Teleki határon el is fogták. Keczelit a törvényszék ítélete alapján felakasztották. Virág Józsefet 20 évi súlyos börtönre ítélték. A börtönben meg is halt. E borzalmas gyilkosság óta a csárda többé nem talált bérlőre.

1846 július 24-én volt. A keczeli csárda mellett elhuzódó árokban két ember hevert egymással beszélgetve. A holdvilág fénye mellett láthatjuk alakjaikat. Az egyik kis vézna, pupos ember volt, hatalmas bozontos hajjal. Arcza a cigányok barnás színét mutatta. A kis cigánynak nagy egyenes orra, kis fekete bajusza és egy pár folyton nyugtalanul csillogó fekete szeme volt. E szempár az egész arcznak a ravaszság jellegét adta.

A cigány mellett óriási termetű ember ült az árokban. Egyike volt azon óriásoknak, akik a mai elsatnyult korban mind ritkábbá válnak. Az óriás körülbelül 25 éves lehetett. Széles vállain hatalmas nagy fej volt. Arczvonásai rendesek voltak, haja barna és göndör, orra alatt nagy bozontos bajuszt viselt. Szürke szemei a távolba merengtek és csak néha-néha villantak fel, amikor aztán irtózatossá mutakozott a rendesen jószagos arczon. Az óriás, kit Veszélka Jánosnak hívtak, kanász volt és a Csongrád megyei kanászok viseletét hordta.

- Már többször mondtam Peti, ne gyanusítsd mindig a Sándort, szólt Veszelka kedvtelenül, tudod, hogy barátom, s ha bebizonyítani nem tudod azt, amit róla mondasz, akkor hallgass inkább.
- Bebizonyítani? - nevetett a cigány, hja, ha én azt bebizonyítani tudnám, ha tetten érhetném, mint a bölcs urak a törvénytöréseknél mondják, akkor nem jönnek kendhez, hanem leszurnám.
- Ha mernéd, nevetett az óriás, de Sándor nem fél tőled.
- Igen, mert tudja, hogy gyenge vagyok, vigyorgott a cigány. Ha oly erős volnék, mint kend...
- Akkor sem félné tőled. Ő bátor, mint az oroszok és ha nem is olyan erős mint én, mégis sokkal ügyesebb nálam, szólt Veszelka.
- Hát kend is fél ettől a Rózsa Sándortól?
- Én nem félek senkitől, felelt egyszerű büszkeséggel az óriás.
- És mégsem szeretne kikezdeni Sándorral? - gunyolódott Peti.
- Nem, mert barátom.
- Barátja, aki a kedvesét elcsábította, szólt metsző gunnyal a cigány.
- Bizonyítsd be, vagy szót se többet erről! dörgött haragosan Veszelka.
- Kell-e jobb bizonyíték, mint az, hogy a múlt éjjel láttam az anyám viskójából kisurranni. Mit keresett ott? Bizonyára nem az anyámnak udvarol.
- Te megösmerted?
- Jó szemem van, vigyorgott a cigány, és neki olyan cifra szüre van, mint senki másnak.
- Hát megösmerted? - kérdezte türelmetlenül Veszelka János, szólj!
- Az éjszaka sötét volt, de az a szür, amelyet láttam, csak a Rózsa Sándor szürje volt, felelt kitérően Peti.
- És az anyád házából jött ki?
- Onnan! Én utána akartam menni, de nem volt nálam se puska, se kés és tudod, hogy én gyöngy ember vagyok.
- Azaz gyáva, nevetett az óriás.
- Még az öregapám sem volt gyáva - dörmögött a cigány, de nem vagyok bolond, hogy ott kikezdek, ahol biztos a vereségem.
- No jól van, szólt Veszelka, de aztán honnan tudod, hogy az az ember Rózsa Sándor volt?
- Mondtam már, hogy megösmertem a szüréről, kiáltott a cigány.
- Sötét éjszakában? - gunyolódott Veszelka.
- Éles szemem van, felelt a cigány, aztán bizonyítást is szereztem, hogy Sándor volt.
- Bizonyítást? - kiáltott Veszelka felugorva, miféle bizonyítást - szólj!
- No jó - szólt a cigány, majd szóllok. Mivel én fegyver nélkül nem mehettem utána annak az embernek, hát bementem anyám házába. Csak egy szoba van benne és így mindjárt feltűnt, hogy nem láttam Örzsit a szobában. Hiszen tudja kend, hogy szerettem.
- Igen, a nővéredet, szólt megvető hangon Veszelka.

- Mi nem kutatjuk a szerelemben a rokonságot, felelt vállát vonva a cigány, elég az hozzá, hogy Örzsi a szeretőm volt és csak akkor hagyott el, mikor kenddel megösmerkedett. Nohát nekem feltűnt, hogy Örzse nem volt a szobában és az első kérdésem anyámhoz az volt: Hol van Örzse? Anyám zavarba jött és hebegve felelt: Meleg volt itt, felment a padlásra, ott alszik a szénán!

- Hát, szó ami szó, nem szép a barátjának a kedvesét elcsábitani, csunya dolog ez, szólt a cigány, de most, hogy már megtörtént, oda se nézzen kend! Gyöngyház, ha leszakad lesz más és aztán, ki tudja mennyire csábitotta őt az Örzse.

- Verje meg az Isten!

- Kit, az Örzsit? - kérdezte a cigány.

Az óriás felelni akart, de e pillanatban az országuton lódobogás hallatszott. Lovas jött Kis-Telekről vágatva. A lovas még nem volt látható, de a csendes éjben lovának dobogása már hallható volt. A cigány felugrott és felkiáltott.

- Egy lovas! Talán perszekutor! Nem mennénk be a csárdába? Nem szeretek az ilyen néppel találkozni.

- Nem félek tőlük, felelt Veszelka, nem bántottam én senkit, nincs mitől félnem.

Messzire, lent a láthatáron porfelleg lett látható, mely nagy gyorsasággal közeledett. A cigány a balkezét a szemei felé tartotta és mereven nézett a porfelleg felé. Egyszerre aztán megragadta Veszelkát és felkiáltott:

- Verjen meg a devla, ha nem ő!

- Kicsoda? kérdezte Veszelka.

- Rózsa Sándor! Dorozsmára nyargal!

- Dorozsmára? - kiáltott dühösen az óriás, esküszöm, hogy nem fog odaérni.

Evvel kezébe kapta a fokosát.

A lovasember tényleg Rózsa Sándor, a dorozsmai csikós volt. Mint a szélvész vágatott pompás pejménjén az országuton Dorozsma felé. Az ifju csikós sas szeme már nagytávolságból meglátta az utközepén mozdulatlanul álló embert és attól tartva, hogy utonállóval lesz dolga kezébe fogta hosszú karikás ostorát, az alföldi csikós rettenetes fegyverét. De amikor aztán közelebbre jött Rózsa Sándor, fölismerte az ut közepén álló emberben legjobb barátját, Veszelka Jancsit és már távolról rákiáltott:

- Utból Jancsi, nincs időm!

- Megállj! Egy kis beszédem van veled! - ordított Veszelka a közeledő Rózsa Sándorra.

Rózsa Sándor ki akart térni, de Veszelka fenyegetőleg szólt:

- Állj meg Rózsa Sándor, vagy a fejedhez dobom baltámat!

Rózsa Sándor hatalmas rántással közvetlenül Veszelka János előtt megállította a lovát, könnyedén leugrott és kihívólag kérdezte:

- Itt vagyok! Mit akarsz tőlem Jancsi?

- Leszámolni akarok veled, szólt az óriás vészjósló hangon.

- Ugy? Jól van! - felelt Rózsa, de kérlek hagyjuk ezt holnapra, ma sürgős dolgom van.

- Ugy? Sürgős dolgod van? Talán a szeretődhez sietsz? gunyolódott az óriás.

- Eltaláltad, Jancsi és most Isten veled, sietek! - szólt Rózsa a lova felé fordulva.
- Egy lépést se tovább - kiáltott Veszelka és fenyegetőleg emelte meg a baltáját.
- Megbolondultál Jancsi? Mi lelt? kérdezte Rózsa Sándor.

Az óriás, mint egy tigris, hatalmas szökéssel odaugrott az ifjuhoz és torkánál ragadva, féktelen dühvel mondta:

- Gazember! Te tegnap az Örzsínél, a kedvesemnél voltál. Mit kerestél ott? Szólj, vagy megfojtalak!

És Veszelka vasmarkával fojtogatni kezdte az ifju csikós torkát, aki látva, hogy ennek fele sem tréfa, nem sokáig teketóriázott, hanem hirtelen oly hatalmasat rugott Veszelka gyomrához, hogy ez visszatántorgott és kinjában eleresztve Rózsa Sándor torkát, mindkét kezével a gyomrához kapott. Rózsa Sándor daczosan odaállt Veszelka szemei elé és mereven a szemei közé nézve, nyugodtan kérdezte:

- Hát mit akarsz tőlem János?
- A szeretőmnél voltál...
- Nem, az anyjánál, felelt nyugodtan a csikós, jövendőt mondtam vele.
- Hazudsz! - ordított Veszelka, az Örzsínél voltál.
- Nem szoktam hazudni.

- Igen, hazudsz gazember, Örzsínél voltál és ezért meghalsz! - ordított az óriás és a magasra emelt baltáját a kezébe forgatva rohant a csikós felé. Ez ügyesen kitért a halált okozó csapás elől, megragadta az óriás karját és oly hatalmasan csavarta felfelé, hogy Veszelka kiejtette a baltát a kezéből. Rózsa Sándor villámgyorsasággal felkapta a baltát, teljes erejével messzire a csárdán átdobta és lovára ugorva szólt:

- Majd ha kijózanodol, akkor számolok veled, most Isten veled!
- Nem ugy Sándor! - kiáltott Veszelka, itt maradsz vagy lelőlek, mint a veszett kutyát.

És Veszelka hirtelen pisztolyt emelt Rózsa Sándorra. De ezzel is pórul járt! A csikós, mielőtt még Veszelka elsüthette volna a fegyvert, karikás ostorával kicsapta kezéből a pisztolyt és lovát megsarkantyuzva tovább száguldott.

Az óriás egy pillanatig mintha megdermedt volna, utána nézett a csikósnak, majd öklébe szoritott kézzel utána kiáltott:

- Ezért lakolsz Sándor! Ezért még lakolsz!
- Ugy-e igazam volt? - kérdezte Peti cigány, ki észrevétlenül közeledett Veszelkához, ugy-e, hogy nem rágalmaztam?
- Hát te mit ólálkodol itt? - kérdezte dühösen Veszelka.
- Hát csak segítségére akartam kendnek lenni, mikor láttam, hogy az a Sándor ugy a gyomrába bökött.
- Lódulj innen, takarodj! - ordított Veszelka, várj reám a csárdában.
- Kend utána lovagol a Sándornak? kérdezte metsző gunynyal a cigány.
- Lovagoljon az istennyila, dörmögött az óriás. Majd leszámolok én még vele és aztán jaj lesz neki.

És Veszelka gyors lépésekkel a csárdába ment, ahová a cigány követte.

„Falu végén van egy ház - cigány lakik benne!” szól a magyar nóta.

Dorozsmán is volt egy ugynevezett „cigány-város”, amennyiben négy vagy öt cigányoktól lakott viskót városnak lehet nevezni. A cigány putrik a falunak Szeged felé néző végén állottak.

Elkülönítve a többi viskóktól állott egy még ezeknél is szegényebb, alacsonyabb és ha lehetséges még a többiekénél is piszkosabb házikó, melyet Dorozsmán csakis a Kolompár-háznak neveztek, mert lakói az öreg Czigány Panna és leánya a szép Örzse, a Kolompár családhoz tartoztak, amely család az egész Magyarországon el volt terjedve. Általánosan a Magyarországon lakó magyar cigányok legtöbbször a Kolompár és Lakatos családokhoz a temes és torontál megyei német cigányok a Stettner és Weber családokhoz tartoznak, míg az oláh cigányok a Kalamara, Marimbogu, Csozedán és Lambrosean családokból származnak.

A Kolompár házban, daczára a késő éjjeli órának még égett a mécs a szobában. Az asztal mellett ott ült egy kis rövid pipából pipálva az öreg Czigány Panna, míg előtte állt Örzsi, a leánya és türelmetlenül hallgatta anyja szavait.

- Mondtam már Örzsi, hogy nem a nagy Fárao leányainak való a szerelmeskedés a sápadt arczuakkal, verje meg őket a devla. Barna leánynak barna legény illik. Van annyi, hogy sok, egyik szebb, mint a másik, csak választani kell. Tudja az ég, hogy mi jár az eszedben, hogy mindig utánuk bolondulsz mintha nem is tartoznál a fajunkhoz. Előbb a János tetszett neked, most hogy vele vagy, megint a csikós Sándor tetszene, pedig annak már van fehér kedvese.

- Van, felelt Örzsi, hogy a djevla arbur (legrosszabb ördög) vigye őtet a legmélyebb gyehennába! (pokolba.)

- A mi leányaink mindig sokkal is büszkébbek voltak, mint hogy a fehér legények után szaladtak volna, szólt egy kis szünet után Panna, annak idején én is szép csinos leány voltam.

- Tudom, tudom, vágott türelmetlenül közbe Örzsi, szép leány voltál és egy valódi gróf járt utánad.

- Bizony, egy valódi gróf, szólt vigyorogva az öreg asszony.

- Ugyan hallgasson már kend anyám asszony, kiáltott a leány és oda sietett a piczike kis ablakhoz, hol forró homlokát az üveghez támasztva, kinézett a fekete éjszakába.

Az öreg asszony a pipájából kiverte a dohányt, újból megtöltötte a pipáját, rágyújtott és aztán nagy füstfellegeket fujt a levegőbe. Majd az asztalkához ment, az asztalfiókból kivett egy játszma piszkos, zsiros kártyát és nagy nyugalommal a kártyavetéshez kezdett.

- Ugy hiszem, ma éjjel már nem jön Dorozsmára, szólt halk hangon Örzse.

- És ha jön is, nem hozzád jön, szólt gunyosan az öreg cigány asszony.

- Nem - nem én hozzám jön, sóhajtott Örzse, pedig annyira szeretem! Hej, ha magamhoz birnám babonázni - ha olyan valódi cigány italt tudnék neki adni - jaj édes kedves anyám asszonyom, miért nem akar kend nekem olyant italt készíteni?

- Kellene? - kérdezte Panna nevetve, elhiszem! Haj, ha olyan italt tudnék készíteni, valódi cigány italt, mint őseink készítettek, italt, mely a szerelemre kényszerít - hej, de gazdag asszony lennék, arany hintóban mennék, üveg házban lakték.

- De hiszen te készítesz ilyen italt! kiáltott a leány.

- Bolond vagy, nevetett a cigánynő, készíteni készitek, de nem használt az még senkinek, bliktri az leányom, - semmi más.

- De én szeretem Sándort - kiáltott a leány.

- De ő nem szeret! - felelt az anya.
- Igen, mert mást szeret! - Mit tegyek, hogy szeressen? - kiáltott kétségbeesetten a leány.
- Mindenekelőtt légy okos, szólt az öreg asszony. Magad mondad, hogy most mást szeret, ha az nem volna, talán téged szeretne? - miért nem? Szép lány vagy, kevesen vannak a fehér leányok közt, akik nálad szebbek. Hát ő mást szeret; ha ez a más nem lenne...
- Ha meghalna? kérdezte gyorsan Örzse.
- Meghalna? Nem kell mindjárt a halálra gondolni, tán csak nem akarsz megölni?
- Ha utamban van, meg én! sziszegett Örzsi villogó szemekkel.
- Nem ér az semmit leányom, nem ér az egy pipa dohányt sem. Nem érnél evvel el semmit sem, - és a fehér orvos rájönne a dologra és aztán kötelet akasztanak a nyakadba.
- De szabadulni akarok tőle, kiáltott Örzse.
- Persze hogy akarnál, nevetett Panna, elhiszem, hogy akarnál, de hogyan.
- Tudom, hogy te halált hozó italt birsz keverni, suttogott Örzse.
- Hallgass, Örzse, mondtam már, nem ér az semmit.
- Hát mit tegyek?

Az öreg asszony gondolkozott. Egy kis szünet után maga elé mormogott:

Rózsa Sándor szereti ezt a Szumrák Annuskát, mint a szeme fényét, ő nem hallgatna reá, bármit is mondanának neki az Annuskáról. Ezt a kettőt pedig csakis a féltékenység választhatja el egymástól. Annuskát csak látásból ösmerem, mondhatom szép leány.

- Nálam is szebb? - kérdezte gyorsan Örzse.
- Na - tudod leányom, az izlés dolga - kinek a szőke, kinek a barna, öneki a szőke kell - szólt a cigány asszony.
- Én azt az Annuskát megfojtom!
- Te hozzája sem fogsz nyulni, majd talállok én valamit, - te - ugy-e te haragban vagy Petivel?
- Verje meg a...
- Csitt, szólt parancsoló hangon az öreg asszony, egy szót sem Peti ellen. - Jó és okos fiu az.
- Igen, agyon akar veretni Veszélka által, szólt keserű hangon Örzse, avval fenyeget, hogy Veszélkának elárulja, hogy Sándor itt volt az éjjel.
- Jaj Istenem, sikoltott a cigány asszony, több se kellene!
- Le akartam szurni a kutyát a Sándor késével, de ő erősebb volt nálam, dühöngött Örzse.
- Hála az égnek, kiáltott az öreg asszony. Mondok valamit Örzse.
- Hallom, szólt a leány.
- Békülj ki Petivel.
- Inkább meghalok! kiáltott Örzse.
- Ne légy bolond, Peti okos fiu, Peti segíthet neked.
- Miben? - kérdezte Örzse.
- Abba, hogy a két szerelmes összeveessen, nevetett a cigányasszony.

- Nem hiszem, hogy ez lehetséges volna, szólt halk hangon Örzse, hogy is birná ezt megcsinálni?

- Bizd ezt csak bátran a Petire, nagyon okos és ravasz fiu az. Majd kitalál az valamit.

- Hát - ő még nem pletykált a Veszelka Jancsinak?

- Mondd csak Örzse, hiszen te a Jancsit szeretted? kérdezte Panna.

- Szerettem - de most már nem szeretem, most a Sándort szeretem. Nekem is szabad hűtlennek lenni, úgy, mint a legények hűtlenek. Elég szép vagyok hozzá.

- Hát kibékülsz Petivel?

- Ha kend jónak gondolja - szólt a leány, nem bánom.

E pillanatban kívülről lépések hallatszottak. Az hallatszott:

- A Sándor! a Sándor! kiáltott Örzse és mint a szélvész rontott ki az ajtón át az utcza felé.

Éppen a kapuhoz ért, mikor Rózsa Sándor az utcán a Kolompár-ház mellett paripáján elvágatott. A leány utána nézett és a bámulattól elragadtatva mormogott:

- Istenem, milyen szép legény!

Azután pedig szemei felvillogtak és ökleit a falu felé emelve, fenyegető hangon mormogta:

- Az enyém leszel Sándor és ha annak a Szumrák leánynak a szívét kellene is kitépnem!

És Örzse villogó szemekkel, lihegve sietett a házba, hol az öreg asszony már pihenőre tért. Örzse is vetkőzni kezdett és éppen el akarta oltani a mécsest, mikor ismét lódobogás hallatszott az utczáról. Örzse kisietett. A kapuban találkozott Veszelka János óriási alakjával.

- János - te? kiáltott ijedten Örzsi.

- Én vagyok. Mit ijedsz meg? felelt az óriás. Egy kis beszédem van veled.

- Velem? Ily késő éjszaka?

- Velem későnek tartod az időt, - de mással...

- Mit akarsz ezzel mondani - János? kérdezte fellobbanó haraggal Örzse.

- Ki volt nálad tegnap éjjel?

- Te pimasz! kiáltott a leány.

- Rózsa Sándor volt nálad - ordította az óriás.

A czigányleány hangosan felkaczagott:

- Ah - Rózsa Sándor - ezért fáj a fejed kedves Jancsikám? kiáltott metsző gunynyal Örzse, - hát bizony ő itt járt - de sajnos nem nálam.

- Ne hazudj, - mert megfojtalak!

- Mintha félnék tőled - te bamba! nevetett Örzse.

- Te szereted Sándort?

- Minek tagadjam - szeretem.

- Ő nálad töltötte az éjszakát! kiáltott dühtől elfojtott hangom Veszelka.

- Bárcsak igaz volna! felelt merészen Örzse.

- Ne tagadj te hűtlen - én mindent tudok! kiáltott Veszelka.

- Ezt rosszul tudod; ő nem volt nálam, szólt sóhajtozva Örzse.
 - Hát ezt ki felejtette nálad? kérdezte fogcsikorgatva Veszelka és a kezében villogtatta a Rózsa Sándor bicskáját.
 - Ah - hát itt volt a gazember - ezért majd leszámolok vele!
 - Sándor itt volt nálam és megkért, hogy mondjak neki jövődöt. Szólt most az ágyából az öreg cigányasszony, ki eddig némán hallgatta a perlekedést.
 - Hazudtok mindketten, ordított Veszelka, régóta tudom már, hogy Rózsa Sándor utánad jár!
 - És aztán? kiáltott most Örzse. Kinek van hozzá köze? Ha nem tetszik, tegyen kend róla.
 - Hallgass, te kigyó, mert megfojtalak! dühöngött Veszelka.
 - Elég gyáva kend ehhez! gunyolódott Örzse.
 - Nem bántlak. Örzse, de kérlek, szólj ez egyszer igazat! - Nálad volt Sándor?
 - Hátha volt, azt hiszi kend, hogy én kendnek ezt az orrára kötném? nevetett Örzse.
 - Ah - hát itt volt a gazember - ezért majd leszámolok vele.
 - Mintha ő félne kendtől?
 - Megfojtom e két kezemmel, ordított Veszelka, megfojtom őt és téged is!
- És féktelen dühében Veszelka egy szökéssel ott termett Örzse mellett a leány nyakát vas markával körülfogta és a kétségbeesetten kiáltozó leányt fojtogatni kezdte.
- Szólj, - itt volt-e Sándor? kiáltott Veszelka.
- A leány hörgött és nem birt felelni. Veszelka pillanatra lazította ujjait és ismét kérdezte:
- Itt volt-e Sándor?
- Örzi az alkalmat felhasználva mint egy kigyó oly ügyesen kisiklott Veszelka kezéből és segítségért sikoltozva futott az ajtó felé! Veszelka utána sietett és a leányt az ajtónál a hajánál megkapva visszahurczolta a szobába.
- Segítség! Segítség! sikoltott Örzi.
 - Hallgass, mert agyon szurlak! sziszegett Veszelka és magasra emelt kezében villogtatta Rózsa Sándor kését.
 - Segítség! sikoltott Örzi.
- Veszelka nem szólt, hanem halálos döfésre emelte kezét. A leány melle fölött látva a villogó kést, a kétségbeesés erejével kiáltott:
- Segítség! Segítség!
- E pillanatban a távolból közeledő lódobogás hallatszott, az ajtó felnyilt és a küszöbön megjelent Rózsa Sándor, ki nyugodt mély hangon kérdezte:
- Itt segítségért kiáltottak? Mi történik itt? Mit mivelsz János?
- Az óriás messzire lökte magától a félig alélt leányt és féktelen dühében Rózsa Sándor felé rontva sziszegette:
- Jókor jössz Sándor, most leszámolok veled!

Rózsa Sándor visszahökken és a karikásostora után kapott, de csakhamar belátván, hogy ezt az alacsony szobában fegyverül használni nem lehet, messzire eldobta magától az ostort és fegyver nélkül várt Veszelka támadására.

Veszelka János magasra emelt baltával rohant Rózsa Sándor felé. Az óriási ember a haragtól kigyulladt arczzal, vérben forgó szemével a vadállat kegyetlenségét és vérszomját mutatva a dühtől elfojtott hangon kiáltott:

- Most meghalsz gazember!

- Még nem, János! felelt Rózsa Sándor és ugyszólván az utolsó másodperczen kitért a már feje fölött suhogó balta előtt, mire Veszelka az üresbe vágva megbotlott és majdnem földre rogyott. Ezt a pillanatot felhasználta az ifju csikós. A villám gyorsaságával reá vetette magát óriási ellenfelére és ezt földre teperve, a jobb kezével átkarolta Veszelka torkát és azt fojtogatni kezdte. Az óriás hiába vergődött és igyekezett az ifju vasmarkából kiszabadulni. Veszelka arcza kékült és már fuldokolni kezdett. Kinosan hörögve szólt:

- Ereszd a torkomat, gazember!

- Már olyan bolond nem vagyok, nevetett Rózsa Sándor és kényelmesen reá térdepelt az óriás mellére.

- Megfulladok! hörögött Veszelka.

Rózsa Sándor lazította a kezét és mikor látta, hogy Veszelka most már lélegzeni bir, komoly hangon mondá:

- S most mondd meg nekem Jancsi, megbolondultál,... mit akarsz te tőlem?

- Elszeretted a kedvesemet! kiáltott Veszelka!

- Az nem igaz, felelt Rózsa Sándor és ha igen, - hát te hütlen szerető végett képes volnál barátodat megölni? Szégyeld magadat!

- Tőled Sándor ezt nem vártam, tudod mennyire szerettem ezt a kigyót! kiáltott Veszelka.

- Hallod Jancsi, tudod, hogy én sohasem hazudok. Te most hatalmamban vagy és nincs reá szükségem, hogy mentegessem magamat. Esküszöm, az anyám emlékére, hogy én az Örszit soha sem szerettem, nála soha sem voltam, vele egy felesleges szót sem beszéltem...

- Hát a késed hogyan jutott ide? kiáltott Veszelka.

- Itt felejtettem az öregasszonynál, amikor vele jövendőt mondattam.

- Hát nem szereted Örszit?

- Nem én, felelt Rózsa Sándor, van nekem kedvesem, kihez a világ összes kincséért sem lennék hütlen.

Örzse e szavaknál mélyen felsóhajtott, Veszelka pedig, ki most már meg volt győződve Sándor barátja ártatlanságáról, az örömtől reszkető hangon kiáltott:

- Áldjon meg az Isten e szóért Sándor, - de most kérlek pajtás, ereszd már el a torkomat.

- Eleresztem, ha megígéred, hogy többé nem viselkedel úgy, mint egy örült vadállat. - És ha megígéred, hogy megköveted az Örszit, kit oly sulyosan megsértettél.

- Igen, - megkövetem, - de most már ereszs el! - Rózsa Sándor kieresztette markából Veszelka torkát és gyorsan felállt. Az óriás nehézkesen felemelkedett és óriási tenyerét az ifju csikósnak nyujtva, barátságos hangon mondá:

- Köszönöm Sándor, hogy megnyugtattál!

És Örzsi felé fordulva Veszelka halk hangon suttogta:

- Örzsi, megbocsáthatsz?

- Menjen kend, nem akarok kendről hallani sem, felelt durczásan Örzsi.

- Kérlek Örzsim - magamon kívül voltam, tudod, hogy mennyire szeretlek.

- Bocsáss meg kérlek, majd szép selyemkendőt hozok neked a mindszei vásárról.

- Kell is nekem a kend fejkendője! szólt megvető hangon a szép cigányleány, előbb agyon akarja ütni az embert és aztán - mondja csak kend, ki lovalta fel annyira kendet?

Az óriás hallgatott és földresütött szemekkel nézett maga elé. Örzsi pedig a lábával a földre dobogva ismét kérdezte:

- Hát mondja már meg, ki lovalta fel kendet?

- No, ha már tudni akarod - a Peti beszélte nekem, aki innen látta az éjjel kijönni a Sándort.

- A gyalázatos! kiáltott Örzsi, csak jöjjön az ide, kikaparom a szemét!!

Rózsa Sándor és Veszelka János kibékült és az ifju csikós magával vitte óriási barátját, amikor látta, hogy Örzsi vele éppenséggel nem akar kibékülni. Rózsa Sándor kellemetlen meglepetéssel vette észre, hogy a szép cigányleány alaposan beléje szeretett és a csikós elhatározta magában, hogy legelső alkalommal őszintén megmondja Örzsinek, hogy ő reá ne számítson, mert ő, Rózsa Sándor, csakis egy leányt szeret e kerek világon, még pedig Szumrák Annuskát, ki ellen a világ összes kincséért sem követne el hűtlenséget.

Rózsa Sándor és Veszelka távozása után rövid ideig néma csend uralkodott a szobában. Örzse az ablaknál állva dühösen nézett az utcára, míg az öreg cigányasszony mély gondolatokban elmerülve pipázva ült az ágyon.

- Lám, lám, szólt végre az öreg asszony gunyosan nevetve, úgy összevesznek ezek a rajások, (fehérek) hogy az ember azt hiszi, hogy egyik a másiknak a fejét leharapja - és végre mint jó barátok távoznak. Ez csak a rajákkal eshetik meg. Verje meg őket a devla. A mi népünknel már vér folyt volna, ha két ifju annyira összeszólalkozik, mint ezek.

- Igen, ők mint jó barátok távoztak és én két szék között a pad alá estem. Most segítsen kend anyámasszony, segítsen, mert megőrülök.

- Magad vagy az oka, szólt az öregasszony, miért is bolondulsz ugy a rajások után!

- Anyám, én örültem szerettem ezt a Sándort.

- Igen, mert ő hallani sem akar rólad!

- Mit tegyek, hogy felém fordítsam a szivét?

- Mondtam már, békülj ki Petivel.

- Ezzel a nyomorult gazemberrel? Soha! kiáltott szenvedélyesen Örzse.

- Peti okos és ravasz ember, ő segítségre lehetne neked abban, hogy Rózsa Sándort magadhoz hódítsad!

- Nem értem, hogyan tudná ezt? felelte megvető hangon a leány.

- Magam sem tudom még most, de ha Peti fiammal együtt fogok gondolkozni, bizonyára megtaláljuk rá a módot.

- És mi áron béküljek ki vele?

- Azt már vele alkudd ki, vigyorgott a cigány asszony, ingyen bizony nem fog segítségedre sietni.
 - Ő azt az árat fogja tőlem kérni, amit neki sohasem fogok megadni, suttogetta a leány.
 - Bolond! nevetett a vén banya, persze, te hercegnőnek képzeled magadat és vársz, hogy - egy raják princz jöjjön érted, pedig bizony fehér holló manap már az ilyen princz!
 - Rózsa Sándor csak csikós és nem princz, kiáltott szenvedélyesen Örzse.
 - Elég bolond vagy, hogy utána bolondulsz, de ez a te dolgod. Én csak annyit tudok, hogy Peti nélkül nem eszel a Rózsa Sándor szerelméből...
 - És ha kibékülök Petivel?
 - Akkor majd csak kifundálunk valamit, hogy...
 - Rózsa Sándor belémszeret? kérdezte hevesen Örzse.
 - Azt nem, mert az lehetetlen, felelt a cigányasszony. Rózsa Sándor sokkal is jobban, hevesebben szereti azt a leányt, minthogy tőle elfordulna.
 - De hát mit érek aztán Petivel?
 - Azt, hogy Sándor elforduljon attól a leánytól, azt lehetetlennek tartom, de nem tartom lehetetlennek azt, hogy a leány elhagyja Sándort, ha valami hűtlenségen éri.
 - De ha Sándor a világért sem lenne hűtlen hozzá - kiáltott Örzsi.
 - Arra nincs is semmi szükség, elég az is, hogy ha Anna hűtlennek véli - és mi majd olyan helyzetet teremtünk, hogy az a kevély és büszke leány...
 - Ah, most már értem! kiáltott Örzse, ha az a féltékeny leány megcsalva véli magát...
 - Akkor kiadja az utat az ártatlan kedvesének, vigyorgott a vén asszony.
 - Hallja kend anyámasszony, ez egy pokoli terv, méltó az én anyámhoz! Hát legyen meg az akarata, anyámasszony - kibékülök Petivel és aztán jaj annak a raják leánynak!
- Ezzel a jegyző visszafordult Dorozsma felé, míg pihenőre mentek.

A falu jegyzője.

Egy nappal az elbeszéltek után két ember haladt egymással beszélgetve a dorozsmai-szegedi országúton Szeged felé. Az egyik kinézése szerint az előkelőbb, nagy sovány, szikár uri ember volt és városi öltözetben járt. Keskeny, sárgás arcát, melyben egy folyton nyugtalan fekete szurós szempár csillogott, rövidre nyírott körszakáll fedte. - Ezen uriember arc-kifejezése kemény, sőt kegyetlen jellemre mutatott és arczkifejezését még kellemetlenebbé tette az, hogy a jobb szemén egy kissé kancsal volt. Jobb kezében nehéz ezüst kézfogatu ostort tartott, melylyel Kercsey Andor, ez volt a neve az uri embernek, időközben idegesen veregette a lábszárát. Kercsey Andor egyike volt a leggazdagabb földbirtokosoknak egész Csongrádmegyében és csak Dorozsma és Szeged között is több mint 4000 hold földdel birt.

A gazdag földbirtokos nem igen jó kedvében lehetett és kísérijének beszédét gyakran dühös felkiáltásokkal szakította félbe.

A Kercsey Andor mellett járó ember kissé pupos, zömök ember volt, ki nagy tajték pipából folyton hatalmas füstfellegeket puffogatott a levegőbe. Ruházata félig városi, félig pedig a jómódu alföldi paraszt ruházata volt. Nagy alázattal beszélt a gazdag földesurhoz, oly alázattal, mint hozzá, a szegény falusi jegyzőhöz illett. Radkóczy Jánosnak hívták a földesur mellett haladó embert, és Dorozsma községnek volt a jegyzője.

Radkóczy éppen befejezett egy mondatot, mikor Kercsey Andor hirtelenül megállt és rikácsoló hangon felkiáltott:

- Egy szóval, jegyző ur, nem vagyok megelégedve. A dolog semmiképpen sem halad. Maga ugrálszik, nagyon ügyetlenül kezdte a dolgot.

- De kérem, nagyságos uram -

- Hallgasson, jegyző uram! rikácsolt a földes ur, hallgasson és ne mentesse magát. Ön nem halad sem annál a makacs leánynál, sem pedig annál az átkozott legénynél.

- De mit tevő legyek, nagyságos uram, rimánkodott a jegyző, én már mindent megkíséréltem.

- Mi tevő legyek?! utánozta gunyosan Kercsey a jegyzőt. Mi tevő legyek? Ha én azt tudnám, akkor nem fordultam volna a fufangosnak ösmert jegyző uramhoz. Vagy azt gondolja, hogy én Önnek 1000 pengő forintot ígértem volna, ha magam érintkezhetnék a leánynyal, vagy a leány szüleivel?

- Jaj, nagyságos uram, csak a leány szüleit ne említse. Fogalma sincs nagyságos uramnak, milyen nehézségekkel jár az ily gazdag kálomista, vastagnyaku paraszt családdal ily kényes úgyról tárgyalni. Ehhez ész és fufang kell.

- Igen, dörmögött Kercsey, és ez magának nincs!

- Eddig még ezt senki sem állította, felelt ravasz mosolygással a jegyző. Van itt ész, van fufang is, csakhogy felette nehéz a feladat, melylyel a nagyságos ur engem megbizni kegyeskedett.

- Hát mondja mindjárt, hogy nem bir e feladatnak megfelelni, akkor más, okosabb embert fogok vele megbizni.

- Hja - ha ez egy szegény paraszt ember lenne, sóhajtott a jegyző és folytatta a beszédjét, mintha nem is hallotta volna a nagyságos ur szavait, akkor könnyü volna vele elbánni - de Szumrák Máté kurta nemes - gazdag ember is, három negyed szessziója van - és az a leány az egyetlen gyermekük, szemük fénye.

- És mégis az enyém kell hogy legyen; én azt a leányt birni akarom, még ha a pokollal is kell, hogy szövetkezzek.

- Arra nem lesz szükség nagyságos uram, nevetett a jegyző, csak egy kis türelmet kérek.

- Türelmet! türelmet! kiáltott bosszusan Kercsey, az én éveimben már nincs az embernek türelme. Csak nem várhatok, míg az a csikós az én orrom előtt nőül veszi azt a gyönyörű szép leányt.

- Bizony nagyságos uram, ez könnyen megtörténhet, ha nagyságod meg nem előzi azt a kamaszt - szólt nyomatékosan Radkóczy, miközben újra megtöltötte a pipáját.

- Megelőzni? Én megelőzzem azt a nyomorult csikós bojtárt? Taláncsak nem akarja evvel azt mondani, hogy én, Kercsey Andor kérjem a leány kezét?

A jegyző e kérdésnél éppen az aczéllal verte a kovát, hogy pipáját meggyujthassa. A már tüzet fogott taplót jobb hüvelyk ujjával a dohányra szoritotta és teljes erejéből szivott a hosszú pipaszáron, úgy hogy ha akart volna is, nem felelhetett volna. Ezért is csak a fejével bölintott igenlőleg a földbirtokos felé, aki erre dühösen felkiáltott:

- Hallja kend jegyző uram, kend egy sült bolond!

- Nem én nagyságos uram, felelt nyugodtan a jegyző.

- De csak nem vehetem azt a paraszt vénust feleségül?

A jegyző a vállait felhuzva nyugodtan felelt:

- Ki mondja, hogy a nagyságos ur az Annuskát feleségül vegye!

- De hiszen kend éppen azt mondta.

- Én azt mondtam, hogy a nagyságos ur kérje a leány kezét.

- Nohát.

- Nos, ez még nem azonos avval, hogy a nagyságos ur vegye a leányt feleségül.

- De mi a manónak ez a komédia?

A jegyző nevetett.

- Nagyságos uram, ez a komédia nagyon szükséges. Ha nagyságod mint kérő lép be az öreg Szumrák házába - az már nagy előny ügyére nézve. Hogy a leány nagyságodat kikoszarzni fogja - az biztos.

- Teringettét, jegyző! kiáltott Kercsey.

- De ez nem baj - folytatta nyugodtan Radkóczy a beszédét, a földolog az, hogy egy két héten át ki és bejárhat az öreg Szumrák házába és ezen idő alatt majd találunk módot arra, hogy nagyságod akarata teljesüljön.

- Hogyan? kérdezte mohón Kercsey.

- Bizza azt csak én reám, nagyságos uram, majd bebizonyítom, hogy van még ebben a koponyában egy kis ész. Nézze csak, nagyságos uram - az öreg Szumrák szereti a leányát, mint a szemefényét és semmi áron sem fog annak akaratának ellenszegülni. Ami Szumráknét illeti, ez egy felette hiu asszony, aki teljesen nagyságod mellett lesz, mert hiuságában mód felett tisztelve fogja magát érezni, hogy egy nagyságos ur anyósa lesz. A leány persze az szereti azt a csikóst, hiszen Rózsa Sándor a legszebb és legmerészebb legény az egész vidéken, és a Sándor is jobban szereti az életénél a szép Szumrák Annát. No - de aztán, minek is volnék én

tanult ember, - jegyző - ha nem bírnék két szerelmezt egymástól elszakítani és ha egymáshoz lennének is forrázva.

- No erre kíváncsi vagyok jegyző uram. Kíváncsi vagyok miként fogja ezt véghez vinni! kiáltotta Kercsey.

- Miként? Ah - nagyságos uram, úgy hiszem, hogy igen könnyen. Természetes, hogy minde- nek előtt bizom a féltékenységükbe. Régi tapasztalat az már. A szerelem bolondít - és mennyivel jobban szereti egy pár egymást, annál féltékenyebb mindegyik köztük. Ami most már a legényt, Rózsa Sándort illeti - hát ő bizonyára rossz szemmel fogja nézni Nagyságod látogatásait Szumrákéék házában - és ha nagyságod ügyessége által csak annyit ér el, hogy Annuska szívesen társalog nagyságoddal, akkor is már a féltékenység ördöge fogja marni Rózsa Sándor szívét. De féltékenynyé kell tenni Annuskát is - és erre egy mesteri fogást komponáltam. Ehhez segítségül veszem a Czigány Örzsit, a Veszelka kedvesét. Ez az Örzsé szép, mint egy czigány angyal és ravasz és rossz, mint a sátán maga. Igen-igen - így sikerülni fog - nagyságos uram bizza csak reám a dolgot ha ön bejáratos lesz Szumrák Máté házába - kezeskedem a sikerért. Csak egy kis pénzre van szükségem.

Kercsey Andor megállt és a tárcájából kivett két százast, melyeket a jegyzőnek átadott. Beszélgetés közben már a szegedi határba érkeztek, az országot mindinkább népesebb lett és Kercsey arcán látható volt, hogy nem igen szívesen vette, hogy a népek őt a hirhedt dorozs- mai jegyzővel beszélgetésben látják. Ezt Radkóczy is észrevette, ezért miután a kapott pénzt gondosan a belső mellényzsebében elhelyezte, nagy alázatossággal mondá:

- Én már holnap este bejelentem nagyságod látogatását Szumrákééknál és holnapután hajnal- ban jelentést teszek nagyságodnak.

- Jól van jegyző uram - s ha mindent úgy végez, amint akarom, akkor nem maradok én az ígért 1000 forintnál - tudja kend jól, hogy nem vagyok én fukar ember. - Nos - hát csak igyekezzék jegyző uram!

- Isten áldja meg nagyságos uram - ami csak tőlem telik, azt megteszem. Jó éjszakát nagyságos uram!

Ezzel aztán a vén czigányasszony is, Örzsé is [...] ¹ Kercsey gyorsan haladt a lakása felé.

¹ Szöveghiány! (az elektronikus változat szerk.)

Előkelő kérő.

A tágas dorozsmai templom-téren a nagy piaczon állott Szumrák Mátyás, a leggazdagabb szabad paraszt birtokos tágas háza. A ház már gondos külsejével is előnyösen tünt fel a többi szegényes ház között és mindig tágra nyitott kapuja arra mutatott, hogy a tulajdonosa vendégszerető ember lehet.

A hosszú udvar végén szépen ápolt kert terült el, melynek egy lugasában ott találjuk néhány nappal az elbeszéltek után Szumrák Mátyást a kurta nemes parasztot, Zsuzsanna asszonyt, Mátyás gazda feleségét és leányukat, Szumrák Annuskát, aki abban a hirben állott, hogy nincs szebb leány nála egész Csongrád megyében.

Szumrák Mátyás nagy, tagbaszakadt körülbelül negyvenöt éves férfi volt, kinek napbarnított arczából csak úgy sugárzott a magyar parasztember önérzete és jósága. Szumrák Mátyás daczára negyvenöt évének és kissé őszbe vegyült bajuszának még mindig szép embernek volt mondható, olyannak, akinek a nőknél szerencséje szokott lenni.

Mátyás gazda a lugasban ült a feleségével, egy körülbelül harminczöt-negyvenéves sápadt arcú asszonynyal, kinek ruházata és modora is arra mutatott, hogy ő nem paraszt asszony és nem szereti, ha annak tartják. Szumrákné Gelencsér Zsuzsanna sovány vézna asszony volt, kinek finoman metszett hosszú orra és keskeny, mindig felbigyesztett ajka büszkeség, gög és kevélységet mutatott. Hajdanában szép lehetett, de most még a legjobb barátja sem mondhatta ennek. Még a szegény Szumrák Mátyás sem, aki pedig mindig arra igyekezett, hogy feleségének kellemetesen mondjon. Szumrák Mátyásné nemcsak, hogy nem volt szép asszony, de kellemes asszony sem volt. Ez már a jéghideg, szürkés-kék szeméből kilátszott, melyek amugy sem szép arczának nagyon is rideg kifejezést kölcsönöztek. Mintha az arczára lett volna írva: „Ennek az asszonynak nincs lelke” olyan elriasztóan hatott Szumrákné arcza mindenkire, akire ő a szürke szeméit szegezte. És ehhez az arczkifejezéshez még hozzájárult, hogy rikácsoló hangjával folyton perlekedett és gunyolódott. Köztudomásu volt, hogy Szumrákné nem igen szokta szóhoz hagyni azt, akivel háborus szándékkal állott szóba.

Szumrákné nagy nemesi családból származott. A mindszei Gelencsérek egykor leggazdagabb földbirtokosok voltak Csongrád megyében, de pazar életmódjuk lassanként felemésztette az óriási családi vagyont. Szumrákné atyja, Gelencsér Mihály, még igen tekintélyes vagyont örökölt atyjától, de rossz gazda volt, kit csak igen ritkán lehetett birtokán, Pusztafábiánon találni, de annál gyakrabban a szentesi kaszinó, vagy a szegedi fekete sas kávéház játékasztalai mellett, hol lassankint egész vagyonát elvesztette.

Gelencsér Mihály aztán Mindszentre ment, hol a vármegyénél hivatalt kapott. Mint megyei tisztviselő nőszült és feleségével ismét tekintélyes vagyonhoz jutott. Két évi házasság után Gelencsérné egy leánygyermeknek adott életet, de néhány nappal azután meghalt. Gelencsér a leánykájának egy dajkát fogadott és a leányka felnevelését teljesen erre bízta. Hat éves volt a gyermek, amikor Temesvárra vitte és az ottani iskolánéknak adta át. Ilyetén gondoskodva gyermekéről, Gelencsér Mihály ismét elkezdte hajdani életmódját. Rövid idő múlva elvesztette leánya vagyonát és most a már őszülő ember tökéletesen visszavonult a világtól és teljesen kis hivatalának élve, néha heteken át el sem hagyva hivatalos helyiségét, melynek egyik szobáját lakásnak rendezte be. Így multak évek, a kis Zsuzsa befejezte a temesvári zárdában tanulmányait és a nem szép, de rendkívül okos, most már felnőtt leány türelmetlenül várta a pillanatot, melyben a zord zárdafalaktól megszabadul.

Egy napon aztán Gelencsér Mihály levelet kapott Mater Filomena zárda főnöknőtől, amelyben a főnöknő felkérte, hogy jöjjön el Zsuzsanna leányáért. Gelencsér Mihályt e levél nagyon kellemetlenül lepte meg. Ő már majdnem megfeledkezett arról, hogy leányának beszámolóval tartozik arra nézve, hogy hová fordította a vagyonát.

A teljesen vagyontalan Gelencsér a főnöknő levelével bement az alispán hivatalába és megmutatta a levelet, segínyt kért az alispántól és engedelmet arra, hogy a leányát magánál tarthassa. Az alispán engedett az elszegényedett ember kérelmének, és az alispántól kapott segílyel Gelencsér Mihály fuvarost fogadott, akivel elhajtattott Mindszentről Temesvárra.

Mikor három napi utazás után Gelencsér Temesvárra ért és a zárdába ment, a főnöknő nagy örömmel fogadta. Rögtön felhívatta Zsuzsannát. Az apa és leánya szemközt álltak egymással. A leány visszaborzadt atyjától, kinek külsején csak úgy sugárzott a nagy szegénység. Az apára kinosan hatott előtte álló uri módon kiöltözött leánya, kit a zárdában úgy, amint ő azt annak idején kivánta és előzetesen meg is fizette - dámának nevelték. Mit kezdjen ő most ezzel az előkelő fényes urinóval?

A főnöknő észrevette a kinos helyzetet, úgy amint észrevette azt is, hogy a néhány év előtt még gazdag ember, teljesen elszegényedett. Attól tartva, hogy még a zárdában fogja hagyni az elszegényedett ember a leányát, sietett az apa és leánya közt közbenjárni.

- Kedves Zsuzsanna, szólt kenetteljes hangon Filomena főnöknő, ime megérkezett a kedves atyád, öleld meg!

És kezénél fogva odavezette a leányt, ki most a tánczmestertől eltanult uri mozdulattal minden benső meghatottság nélkül megölelte a gyermekkora óta nem látott apját.

Zsuzsanna bucsuzott a zárda iskolai barátnőitől. Még csak ezt a napot, ezt az éjjelt tölti körükben - és aztán haza megyen, anyjától örökölt birtokára!

Gelencsér Mihály az éjjelt a nagy korcsmában töltötte. Az álom kerülte a szemeit és nyugtalanul hevert az ágyán, folyton azon gondolkozott, hogy miképen igazolja leánya előtt a mostani helyzetet.

Nem talált módot reá. Korán reggel öltözködött és a kocsijával elhajtattott a zárdához. Zsuzsannát éppen akkor keltette fel a főnöknő. A leány öltözködött és kivitette kofferjeit a kocsinhoz. Mikor aztán bucsut vett a főnöknőtől és barátnői kíséretében kiment a zárdából az utcára, visszariadt az egyszerű parasztkocsi láttára.

- Fidon papa! kiáltott a leány nagy utálattal, hiszen ez egy parasztkocsi. Ezen megyünk mi Mindszentig?

- Ezen leányom - nincs más! felelt halk hangon Gelencsér Mihály.

- Nincs más? Hát a hintónk?

- Azt eladtam.

- Méltóztassék csak felülni, jó ülést készítettem a kisasszony részére, szólt türelmetlenül a kocsis.

- Fogja kend be a száját! kiáltott dühösen Zsuzsanna és apjához fordulva, halk, de határozott hangon mondá:

- Ezen én nem utazok!

- Nincs más kocsim, leányom, szólt épugy Gelencsér.

- Hát Isten veled kedves leányom, szólt nagy édesen a főnöknő. Áldjon meg a boldogságos szüz és Jézus Krisztus urunk kísérje minden lépésedet.

Zsuzsanna érezte, hogy csak nevetségessé tenné magát, ha nem szállna a kocsira és így még egyszer kezét csókolta a főnökasszonynak, felült a kocsira, hol apja mellett helyet foglalt. A kocsis egyet csettentett az ostorával és a kocsi elrobogott a zárda ajtajától, honnan a főnökasszony és az oltalmába bízott báránycsókák még sokáig zsebkendőket lobogtattak utána.

Mikor aztán a kocsi kirobogott a városból és már Temesvár utolsó házai is eltűntek a lovak által felvert nagy porfellegekben, a leány egyszerre ki eddig némán atyja mellett ült, kérdezte az atyját:

- Most mondja csak apám, mit jelent ez?
- Mi, leányom? tudakolta Gelencsér.
- Ez! Ez az ön öltözete, ez a kocsi, mit jelentsen ez?
- Azt, hogy szegények vagyunk leányom, szegények, mint a templom egere.
- Hogyan? Hiszen van nekem vagyonom! kiáltott Zsuzsanna.
- Volt - de már nincs, suttogta Gelencsér.
- Ellumpolta! sziszegett a leány.

Gelencsér Mihály lesütött szemekkel hallgatta leányának e szavát, a leány pedig elfordult az apjától és a három napig tartó uton többé egy szót sem szólt hozzá.

Késő este volt már, mikor Mindszentre érkeztek. A kocsi berobogott a megyeház tágas udvarába, melyen még számos hajdu sürgött-forgott. Egy öreg megyei hajdu odasietett a kocsihoz a kocsiról lesegítette a leányt. Gelencsér Mihály eközben leugrott a kocsiról, felnyitotta szobájának ajtaját és odakiáltott az öreg hajduhoz:

- Mihály bácsi, hozassa ide a leányom podgyászát! Zsuzsanna nem törődve az apjával, ott maradt a kocsi mellett, míg a szolgák az utolsó bőröndjét vitték a szobába, aztán egy huszast nyomott az öreg Mihály markába és bement a szobába, melynek ajtaját maga után becsapta.

Körül nézett és mikor azt a nyomoruságos berendezést látta, hangos sirásra fakadt.

Majd odafordult az atyjához és a dühtől reszketve kérdezte:

- Mi ez? Ez legyen a lakásom?
- Igen, ez a lakásunk, felelt Gelencsér Mihály.
- Én nem maradok itt, szólt határozott hangon a leány.

Gelencsér Mihály a vállait vontá és hallgatott.

- Vegyen nekem egy szobát a vendéglőben, kiáltott Zsuzsanna, holnap visszamegyek a zárdába.
- Nincs pénzem.

A leány az egyik bőröndhöz sietett, felnyitotta azt és kivett onnan egy kis dobozt, melyet neki a főnöknő távozása előtt adott volt át, e szavakkal:

- Ezt az édes atyád adta át nékem megőrzés végett, most hogy felnőtt leány vagy, átadom neked. Anyád ékszere volt ez leányom, emlékeztessen mindig boldogult anyádra.

Zsuzsanna minden érzélgés nélkül kivett a kazettából egy gyönyörű szép gyémánt nyakéket és két gyémántokkal kirakott nehéz arany karpereczet és ezeket atyjának odaadta, ridegen mondá:

- Én nem maradok itt. Reggel visszamegyek Temesvárra. Rendeljen nekem kocsit. Ezt pedig értékesitse és hozza nekem ide, amit érte kapott. De ne csaljon meg - mert...

Gelencsér Mihály elsápadt leánya tekintete előtt. Szó nélkül vette át az ékszereket és távozni készült. Mikor már az ajtónál volt, a leány utána kiáltott:

- Ha pénzt kapott, küldjön nekem vacsorát, aztán hagyjon magamra reggelig - nem akarom látni.

Gelencsér kitántorgott. Kint az ajtó előtt megállt és keservesen zokogni kezdett. Egy idő után erőt vett magán és halk hangon mormogott:

- Igaza van, nem érdemlem másképpen.

Ezzel kisietett a vármegye házából. A főutczától eltérve, egy szűk kis utczába ment, hol egy Karfunkelstein Lázár nevű zsidó egy kis korcsmát tartott. Benyitott a korcsmába, hol egyedül találta a korcsmárost. Hosszabb tárgyalás után 500 forintért elzálogosította a leánya ékszereit. Hazafelé indult. Mikor a nagyvendéglő mellett elhaladt, kihallatszott a cigánybanda zenéje, a poharak csörrenése. Dinom-dánom volt bent. Eszébe jutott Gelencsér Mihálynak, hogy a leánya parancsolta, hogy vacsorát küldjön neki. Bement tehát a vendéglőbe, hová már évek óta nem tette be a lábát. Nagy hahotával fogadták. A bornál és kártyaasztalnál mulatozók felugrottak, körülfogták és össze-vissza kiáltottak:

- Szervusz Misi! Nini a Gelencsér Misi! Hát te még élsz? Isten hozott! Gyere, igyál pajtás! Évek óta nem láttalak.

Gelencsér Mihály szeme felvillant. Néhány pillanat múlva ismét egész más ember lett belőle. Felébredt benne a régi Gelencsér Mihály, elfelejtette szegénységét, nyomorát, leányát, sorban ivott a régi pajtásaival és mikor aztán egy kártyaasztalhoz hívták, csakhamar helyet foglalt az asztalnál és játszani kezdett.

És mintha leánya pénzében valami varázserő lett volna, oly szerencsével játszott Gelencsér Mihály. A kártya jött, amint akarta, a pénz halmozódott föl előtte. Gazdag emberekkel játszott, ott volt a két szentesi nábob, Sarkadi Nagy Mihály és Nótárius Boldizsár a milliomos cigány lókupecz, ott volt a csongrádi hajótulajdonos Eszes Matyi, ott volt a szegedi Licatmann Henrik, az alföld leggazdagabb zsidó gabonakereskedője, ott volt Pitti János, Csóry Bálint és Füredi Antal és számos más gazdag földbirtokos és szenvedélyes kártyás ember. Mindszenti vásár volt éppen és mindenki sok pénzzel jött a vásárra. És mindenki ahhoz az asztalhoz ült, melynél Gelencsér Mihály játszott és csak Gelencsér Mihály előtt halmozódott a rengeteg sok körmöczi arany és a nagy bankó. Majdnem tizezer forint feküdt már Gelencsér előtt, ki csak úgy nagyban hozatta a játszó kompánia részére a legfinomabb italokat. A cigánybanda húzta a legszebb nótáit, a játszóasztalhoz csak nagy garmadaszámra hozták a pinczerek a tüzes, édes tokajjival töltött üvegeket és míg a többi ivott és énekelt, Gelencsér Mihály nyugodtan, mozdulatlanul osztotta a kártyát és behuzta a nyereségét.

Lassankint egyik játszó a másik után távozott a játékasztaltól és mindegyik odakiáltott a többi vendéghez:

- Evvel a Gelencsér Misivel ma nem lehet játszani, annyira szerencsével játszik.

Már pitymallott; lassan-lassan reggel lett. Az utolsó játékos is felkelt és Gelencsér Mihály már összeszámolni kezdte a nyereséget, mikor Nótárius Boldizsár, a szentesi lókupecz lépett a játszóasztalhoz.

- Na, most már hadd próbáljam én is a szerencsémemet! szólt Nótárius és odaült az asztalhoz.

De néki sem volt szerencséje. Százast százast után vesztett. De kitarthatta. Volt nála pénz, sok pénz, és duplázni kezdte a téteket. És aztán nem százast, hanem ezreket rakott egy-egy kártyára, de hasztalanul, a szerencse hü maradt Gelencsérhez, ki körül egész sereg ember állott és bámulattal nézte, hogy szaporodik a nyeresége.

Hét órát ütött az ósdi kakuk óra és a játék Gelencsér és Nótárius között még mindig folyt. Annyira lekötözte ez a játék a nézők figyelmét, hogy nem vették észre, hogy az ajtón egy utiruhában levő urileány lépett be, aki egyenesen a nézők felé tartott.

- Bocsásson! szólt a leány határozott, majdnem parancsoló hangon és utat tört magának, míg hirtelenül ott termett Gelencsér Mihály mellett. Itt hirtelenül egy kendőt dobott a Gelencsér előtt fekvő pénzre, jobb kezét a kendőre tette és rideg hangon kiáltott:

- Ez a pénz az enyém!

És mielőtt Gelencsér Mihály, ki megdermedve ösmerte fel leányát, megakadályozhatta volna, Zsuzsanna a rengeteg sok pénzt a kendőbe csavarva, kizárkázta tette és atyjához fordulva hidegen mondá:

- Magamhoz vettem anyám vagyonát. Isten önnel atyám!

És ezzel az ajtó felé fordult.

- Zsuzsanna, kiáltott Gelencsér, Zsuzsanna leányom!

A leány azonban meg sem fordult, kinyitotta az ajtót, felszállt a kint várakozó kocsira és elhajtattott. Gelencsér Mihály szó nélkül felállt, kifizette a zsebében volt pénzből a számlát és haza tántorgott a megyeházba. Ott bezárkózott a szobájába. Néhány percz múlva a szobából durranás hallatszott és mikor Mihály, a galambász hajdu az ajtót felfeszítette, Gelencsér Mihályt szétroncsolt homlokkal holtan fekve találta egy vértócsában.

Zsuzsanna pedig Mindszentről Szegedre hajtatott és néhány hónappal később megvett az öreg Kercseytől egy Dorozsma határában fekvő kis birtokot, mely azelőtt az anyjáié volt. Ott maradt és gazdálkodni kezdett. Kis kastélyában gyakran megjelent az ifju Kercsey Andor és a vidéken már azt beszéltek, hogy Kercsey Andor nőül fogja venni Gelencsér Zsuzsannát. De ebből nem lett semmi. Kercsey csak egyszerre elmaradt a kastélyból, nem is járt többé oda soha. Helyébe egy szegedi ifju lépett, ki aztán nagyban csapta Gelencsér Zsuzsannának a szelet. Hónapokon át majdnem naponként ellátogatott Darnay Dezső, szegedi ügyvéd, a dorozsmai kastélyba, majdnem naponként látták Gelencsér Zsuzsannát Darnayval sétalovagolni - de eljegyzésre most sem került a sor. Darnay hirtelen elmaradt, úgy mint annak idején elmaradt Kercsey Andor.

Gelencsér Zsuzsanna végre is ispánjára, Szumrák Mátyásra bizta a birtokát és egy napon aztán Pestre utazott. Csak két év múlva tért vissza. De most már nem volt vendégszerető, nem nyitotta portáját a vendégeknek. Elzárva a világtól élt a kastélyában és senki mást nem fogadott, mint Szumrák Mátyást, az ispánját. És egy napon azzal lepte meg Dorozsma lakóit a falu papja, hogy kihirdette, hogy Szumrák Mátyás eljegyezte Gelencsér Zsuzsannát. Néhány héttel később az oltár elé léptek és Gelencsér Zsuzsanna Szumrák Mátyásné lett.

Házasságuk nem volt igen boldog. Zsuzsanna asszony pénzével saját lábára állította férjét, de érezte is vele, hogy mennyire leereszkedett, mikor a kezével szerencsétlenné tette. Szumrák Mátyás türt és szenvedett. Már arra is gondolt, hogy elválk feleségétől, ki tele volt hiúsággal, és akiben minden volt, csak lélek nem. De aztán csakhamar elejtette ezt a dolgot - mert a gölya odaszállt a ház tájkára. És most egy időre helyreállt a házi béke is.

Zsuzsanna asszony egy leánykának adott életet. Ez lett aztán a kapocs, mely a laza házasságot összetartotta. Rendkívül szép leányka volt a kis Anikó, kit apja is anyja is szeretett a maga módja szerint.

Mikor Annuska hét éves volt, az öreg pap kezdte a tanítását. Szépen haladt és gyönyörűen fejlődött Zsuzsanna asszony a temesvári zárda iskolába akarta adni, de ezt a férj ellenezte. Egyszerű paraszt eszével éppenséggel nem bírta belátni, minek tömesse az ő kisleányának fejcskéjébe azt az istentelenül sok haszontalan tudományt. És e tekintetben Szumrák Mátyás akaratos és makacs maradt és feleségének egy cseppet sem engedett.

- De csak nem nevelhetem leányomat parasztasszonynak! rimánkodott Zsuzsanna asszony.

- Miért ne? felelt nyugodtan Szumrák, vagy annyira boldog voltál te, mint urilány?

Ez hatott és Zsuzsanna asszony egy ideig elhallgatott. És később sem bírta akaratát keresztül vinni. Egymásután három rossz esztendeje volt, birtokán nem termett semmi, a föld még a befektetett magot sem adta vissza. Zsuzsanna asszony aztán a sok szalmából és szénából akarta pótolni a rossz termést és férje tanácsa ellenére marhát vásárolt, hogy a legelőn hizzon. A sok marha szépen hizott is, de aztán egyszerre kiütött a marhavész és tönkre tette a gulyát. Most már Zsuzsanna asszony kénytelen volt birtokának egy részét eladni, hogy adósságát törleszthesse. Az, ami megmaradt, nem volt több, mint egy közönséges kis parasztbirtok. Így aztán Zsuzsanna asszony a sükségtől kényszerítve maga hagyott fel nagyravágyó terveivel és Annuska a szülei szeme előtt felnőtt, mint szép falusi virágszál.

Tizenhét éves volt, mikor anyja először kezdett arról gondolkozni, amin az anyák a legszive-sebben szoktak gondolkozni: a leány kiházásáról. És most ismét felébredt a gőg és többször hangoztatta férje előtt, hogy ő sohasem fogja tűrni, hogy egyetlen leánya valami jötmént legény felesége legyen és majd maga néz vő után. Ilyenkor aztán Mátyás gazda jószágos mosolygásával így felelt:

- Ejnye no Zsuzsa lelkem, mit töröd ezen is a fejedet? Talán csak nem akarsz leányodat oly emberhez kényszeríteni, akit ő nem szeret? Légy nyugodt, és ha az jön, akit megszeret akkor mi sem fogunk utját állni a szerencséjének.

Zsuzsanna asszony aztán rendesen elhallgatott és csak magában fogadkozott erősen, hogy örködni fog leányára, hogy ne ösmerkedjék meg valami oly forma paraszt legénnyel, akihez sohasem adná.

De Zsuzsanna hiába örködött. Aminek jönni kellett, az jött. Annuska a vasárnapi tánczokon a nagy korcsmában megösmékedett atyja egyik rokonával, Rózsa Sándorral, ki daczára ifjúságának, máris számadó csikós bojtár volt a gróf Károlyi György kondorosi birtokán, mely birtok Dorozsma és Kis-Telek között terjedt el. Az ifju megszerette a remek szépségű lányt és ennek is felette megtetszett a szép, daliás legény. Előbb csak vasárnaponként látták egymást a táncznál, később a falu kutjánál találkoztak esténként, végre aztán a Sándor mint rokon ellátogatott Szumrák Mátyás házába, hol szívélyesen fogadták úgy, hogy Sándor ott mindennapi vendég lett.

Szumrák Mátyás örvendve sejtette, hogy mi fejlődik az ifjak között és rajta volt, hogy Sándor minél gyakrabban jöjjön. Zsuzsanna asszony is észrevette, hogy a csikós bojtár sem az ő, sem a férje kedvéért oly gyakori vendég és mivel neki a „bojtár” sehogysem tetszett volna vőnek, nagyon igyekezett a legényt távol tartani a háztól.

Ha Sándor jött, mindig valami ürügy alatt elküldte az Annát és aztán a leány távollétében csipős megjegyzésekkel igyekezett a legényt sértegetni. Rózsa Sándort első időben nagyon is bosszantották a megjegyzések, de Szumrák Mátyás egyszer, míg Zsuzsa asszony a konyhában

járt, figyelmeztette Sándort, hogy ne vegye zokon az asszony epés beszédjeit, jó asszony az másképp, csak bánni kell tudni vele...

Igy aztán Sándor hallgatagon türe Zsuzsa asszony szurásait, naponként eljött Szumrákékhöz, hol Mátyás gazda már türelmetlenül várta, mikor fogja Sándor leánya kezét kérni.

A lugasban együtt volt a Szumrák család vacsoránál. Szumrák Mátyás mosolyogva nézett a vele szemközt ülő Annuskára, aki előtt érintetlenül állt még az étel.

- Mi az Annus? Nem eszel? - kérdezte Mátyás gazda.

- Köszönöm édes apám, nincs étvágyam.

Egy kis szünet után Annuska az ablakhoz sietett, kinézett és helyére visszatérve halk hangon mondá:

- Mily soká késik ma Sándor!

- Bizonyára dolga akadt, felelt Szumrák Mátyás, de azért majd eljön ő még.

- No, éntőlem elmaradhat, szólt most mérgesen Zsuzsanna asszony, én úgy sem foghatom fel, hogy mire való ez a sok látogatás.

- Hiszen tudod Zsuzsanna, hogy Sándor rokonom, szólt csillapító hangon Mátyás gazda.

- Ugy, - a rokona kendnek? - gunyolódott Zsuzsanna, hát akkor csak azt nem foghatom fel, hogy miért nem látogatott el ez a kedves rokona azelőtt is oly gyakran, mint mostanában.

- De kedves anyám, hiszen azelőtt... - mondta Annuska hebegve - azelőtt a Sándor...

- Hallgass, kiáltott mérgesen Zsuzsanna asszony, mi közöd ahhoz, amit mi beszélünk, jobb volna, ha egy kissé a konyhába néznél, hogy mit művelnek a cselédek.

A szép leány felelni akart, de apja egy intésére elhallgatott és szó nélkül a konyhába ment. Zsuzsanna asszony pedig alig, hogy a leány távozott, keményen az asztalra ütött és rideg hangon mondta:

Ennek véget kell vetnem. Nem tudom mit jelentsen ez a naponkénti látogatás? Csak nem hiszi kend, hogy én a leányomat egy csikós legényhez adom...

- De ha az Annuska szereti Sándort?

- Csak merje! kiáltott hevesen Zsuzsanna, majd kiverem a fejéből az ilyen otrombaságokat. Hiszen szégyelnünk kellene magunkat, ha leányomat... ah, nem is akarok az ilyesmire gondolni!

- Pedig jó lesz ezzel foglalkozni, szólt Mátyás gazda szokatlan határozottsággal, mert én úgy hiszem, hogy az ifjak szeretik egymást.

- Abból nem lesz semmi - inkább beadom az Annust, a temesvári zárdába apácának.

- Hohó, kiáltott dühösen Szumrák Mátyás, szót se többet erről asszony, mert különben kifogyok a türelemből.

- No és aztán? - kérdezte metsző gunnyal Zsuzsanna asszony, tán fenyegetni akar kend?

- Nem szokásom, felelt erős hangon a férfi, de én csak azt mondom, hogy nem türom, hogy te a lányom zsarnokoskodjál.

- Én csak az Annus javát tartom szem előtt és ezért csak azt mondom, hogy ebből a házasságból nem lesz semmi.

- De, ha az Isten úgy akarja, akkor lesz, szólt Szumrák és felállt a helyéről.

- Különben is, szólt Zsuzsanna a leány csak most volt tizenhét éves és úgy vélem, hogy egyelőre meg várhat, míg alkalmas kérő jön.

- Igen várhatna, ha akarna, dörmögött Szumrák Mátyás, de úgy hiszem, hogy már nem akar az sokáig várni.

- Igen? Nem akar? - mert oly pompásan neveltetted a leányodat - szólt mérgesen Zsuzsanna asszony.

Szumrák Mátyás felelni akart, de e pillanatban az utczáról kinyitották a kerti ajtót és megjelent Radkóczy jegyző.

- Nini a jegyző ur, szólt Szumrák Mátyás, mi jót hoz kend, jegyző uram?

- Isten hozta, jegyző ur, szólt Zsuzsanna asszony, de ritka vendég lett nálunk. Tessék helyet foglalni. - Annus! Annus!

Annuska megjelent a konyha ajtó küszöbén, ahonnan odakiáltott anyjának:

- Tessék parancsolni, édes anyám!

- Szép leányom, hozz egy üveg bort, itt a jegyző ur, szólt Zsuzsanna asszony és Radkóczyhoz fordulva mondta:

- Tessék már helyet foglalni. Mi jót hozott?

- Hoztam-e jót? Nem tudom, de hoztam valami ritka dolgot, szólt fontoskodva a jegyző, miközben odaült az asztalhoz.

- Ejnye jegyző uram, most már tényleg kíváncsi vagyok, szólt nevetve Zsuzsanna.

- Rögtön kielégitem a kíváncsiságát kedves szomszéd asszonyom, szólt Radkóczy. Hát tudja kérem, én abban járok, hogy... hát hogy is mondjam...? hja nagy dolog az.

E pillanatban Annuska érkezett egy nagy üveg borral.

- Adjon Isten jó estét jegyző uram, de ritka vendég nálunk.

- Sok a dolog hugocskám, nevetett a jegyző és aztán hiszen olyan szép lettél... no... hogy Isten ugyse félnék, hogy beléd szeretnék...

A leány elpirult és tele töltötte a poharakat. Szumrák Mátyás észrevette leánya zavarát és szelid hangon mondta:

- Menj csak leányom a konyhába, egy kis beszélni valónk van, a jegyző urral.

Annuska jó éjszakát kívánt a jegyzőnek és a konyhába sietett. Szumrák Mátyás pedig poharat emelt és szivélyes hangon mondta:

- Isten éltesse jegyző uram!

Kocintottak. Szumrák Mátyás aztán a poharakat ismét megtöltötte és most jókedvűen ismételte a kérdést.

- Mi jót hozott jegyző uram?

Radkóczy jegyző egy kissé köhögött és aztán a konyha felé nézve, a meggyőződés hangján mondta:

- Ejnye de szép leány lett a kend Annuskája!

- Hát megjárja, szólt szelid mosolygással Szumrák Mátyás, szép is, okos is.

- Bizony, nagyon szép leány, ismételte a jegyző, oly szép leány...

- Hogy párját ritkitja, mondta Zsuzsanna asszony.
- Gondolom, mennyi kérője lesz az Annuskának, szólt egy kis szünet után a jegyző, persze nem csuda ha van, gyönyörű szép leányzó!
- Ugyan kérem, hová gondol jegyző uram, szólt Szumrák Mátyás, hiszen a leány még csak tizenhét éves.
- És aztán, nem tolakodik ám a kérő annyira egy egyszerű kis parasztleányért, szólt gunyosan Zsuzsanna.
- Parasztleány? kiáltott a jegyző. No de kérem nagyságos asszonyom, ez tulzás, hiszen apja és a kedves anyja nemesek.
- Ah, ami azt illeti, az Annuska is nemes, de úgy neveltetett, mint egy parasztleány, mondta sóhajtva Zsuzsanna.
- Annál jobb, legalább nem lesznek a leánynak tulzott igényei, nevetett a jegyző. De most kérem Mátyás gazda és kérem kedves nagyságos asszonyom, beszéljünk erről komolyan.
- Miről? kérdezte Szumrák Mátyás.
- Hát az Annuskáról, felelt a jegyző. Mondja csak Mátyás gazda, van-e már a lánynak komoly kérője?
- Komoly kérő? - kérdezte csudálkozva Szumrák Mátyás. Itt van a Sándor, a hugom fia, a Rózsa Sándor.
- A csikós bojtár? kérdezte kicsinylőleg a jegyző, ezt csak kend nem veszi komolyan.
- És miért ne? - kérdezte Szumrák Mátyás.
- Hát ugyan kérem, közönséges csikós bojtár.
- Én is azt mondom mindig, szólt most Zsuzsanna, de nem akar reám hallgatni, csuffá akar tenni azzal a csikós bojtárral.
- Sándor és Annuska szeretik egymást, szólt Szumrák Mátyás.
- Majd elfelejti a leány a Sándort, ha hozzáillő emberrel megösmerkedik. Más kérője nincsen az Annuskának? - kérdezte Radkóczy.
- Nincs. Miért kérdezi ezt jegyző uram? - kérdezte Szumrák.
- Hát... mert... hát tudja Mátyás gazda, nekem egy kis megbízásom van.
- Megbízás? - kérdezték egyszerre Szumrákék.
- Igen. Egy előkelő gazdag uri ember, aki már tul van az ifjonczéveken és komoly szándékkal érdeklődik az Annuska iránt.
- Csakugyan? - kérdezte nagy érdeklődéssel Zsuzsanna asszony és mondja csak kedves jegyző uram, ki az az uri ember?
- Nagyságod is, Mátyás gazda is igen jól ismerik; egy nagyon gazdag, előkelő, nemes földbirtokos a legjobb éveken.
- Ah, hát egy öreg ur? - gunyolódott Szumrák.
- Dehogya is öreg ur! szólt tiltakozó hangon a jegyző. - Nem öreg ur az. De különben, hiszen önök ismerik az illetőt.
- No, hát mondja már ki, jegyző uram, ki az a csodaember?

- Nos hát ha tudni akarja Mátyás gazda, az az illető senki más, mint nemes Kercsey Andor!
 - Kercsey? kiáltott elsápadva Zsuzsánna asszony.
 - Ah, ez a madárijesztő? nevetett Szumrák Mátyás.
 - Hát igaz, hogy nem szép ember, de azt is számításba kell venni, hogy milliomos!
 - És ur, előkelő ur, szólt Zsuzsánna asszony.
 - Persze, hogy ur! - nevetett Szumrák, különben te ösmered, Zsuzsa, hisz annak idején, mint hallottam, a te kérőd is volt!
 - Kikérem magamnak az ilyen buta tréfát, rikácsolt mérgesen Zsuzsánna, ösmerni ösmertem, de azért nem volt a kérőm.
 - De ha az lett volna, - kérdezte komoly hangon Szumrák - hozzá mentél volna?
 - Talán, szólt Zsuzsanna, de az már oly rég volt.
 - Nem mentél volna hozzá még akkor, husz év előtt se, kiáltott Szumrák és most odaadnád neki a leányodat! Anya vagy?
 - Miért ne? - felelt Zsuzsanna, inkább adom Kercseynek, mint annak a bojtárnak.
 - De kérem, szólt most Radkóczy, hiszen nem szükséges emiatt heveskedni, nemes Kercsey Andor ur az Önök engedelmeivel holnap idelátogat Önökhöz, megnézi az Annuskát, beszélni fog vele és ha megtetszik Annuskának...
 - Csak nem ment el a leányom esze! - nevetett Szumrák.
 - Hát kérem, szólt a jegyző, nem lehet azt előre tudni. Beleszeretett már nem egy leány egy nála sokkal öregebb emberbe! Különben is én eleget tettem a megbízásomnak! Nemde Önök megengedik, hogy Kercsey Andor ur -
 - Szívesen látjuk! - szólt Zsuzsanna.
 - Aki egyszer a portám küszöbét átlépi, az a vendégem, szólt komolyan Szumrák.
 - Köszönöm a szíves fogadást, mondá Radkóczy és legyen meggyőződve, hogy kellemes embernek fogja találni Kercseyt, ha egyszer megösmերkedett vele.
 - Hja, kedves notárius uram, nevetett Szumrák, - ne nekem, hanem a leányomnak tesszen, ha már háztüznézőbe jön.
- E pillanatban érkezett a kertbe Rózsa Sándor.
- Isten hozott Sándor! - kiáltott a konyhaajtóból Annuska és mindent ott hagyva, a legényhez sietett és szívélyesen kezet nyújtott neki.
 - Adjon Isten jó estét Annuskám, szólt a csikós a leány kezét megszorítva, aztán a lugas felé sietett és szívélyesen üdvözölte Szumrák Mátyást, a feleségét és még ezekkel beszélgető jegyzőt.
 - Szervusz, szólt leereszkedő hangon a jegyző, egész nagy legény lettél, mióta nem láttalak. Na, van-e már kedvesed?
 - Van ám, tartsa meg a jó Isten, szólt Rózsa Sándor, van kedvesem és remélem, hogy nem-sokára feleségem lesz!
 - Ejnye, de korán gondolsz a nősülésre, Sándor öcsém, szólt a jegyző gunyolódva, hisz alig hogy kikelt a bajuszod. Hány éves is vagy?
 - Huszonkét éves lettem Sándor napján.

- És hozzád illő a kedvesed? - kérdezte a jegyző.

- Nem is a jegyző urhoz, felelt ingerülten Rózsa Sándor.

- Ejnye, de hetykén beszélsz, Sándor öcsém, kiáltott mérgesen a jegyző, hiszen én csak azt kérdeztem, hogy - na de nem is kérdezlek többé, - szerelmes ember nem érti a tréfát.

Néhány perczzel később a jegyző távozott. Sándor Annuskával beszélgetve sétált a kertben, míg Zsuzsanna nagy buzgósággal beszélgetett férjével és igyekezett őt terveinek megnyerni. Szumrák Mátyás nem igen tudott megbarátkozni e tervekkel, úgy hogy végre Zsuzsanna dühösen ott hagyta a férjét és rikácsoló hangjával magához hívta Annuskát.

A leány Rózsa Sándor karján sietett az anyjához, ki parancsoló hangon mondta:

- Anna, beszélni valóm van veled, gyere később a szobámba, annyit már most is mondok, holnap este előkelő vendégünk lesz.

- Csakugyan anyám? - kérdezte Annuska, és ki legyen az az előkelő vendég? Ösmerem?

- Nem ösmered leányom, szólt most az odaérkezett Szumrák, nem ösmered, de mert mint kérő jön...

- Mint kérő? - hebegett elsápadva Annuska. Hozzám ne jöjjön senki, van már nekem, aki a kezemet kéri, ugy-e Sándor?

Rózsa Sándor felelni akart, de Zsuzsanna asszony szigoruan odaszólt a leányhoz:

- Ezt te még nem érted Anna, gyere velem a szobába!

És karjánál fogva Annuskát, bement a házba.

Rózsa Sándor egy ideig utánuk nézett, aztán Szumrákhoz fordult és kérdezte:

- Mit jelentsen ez, Mátyás bácsi?

- Ne törődj vele Sándor, a feleségem bogara ez. Előkelő vót keres!

- És kend ezt türi?

- Mit csináljak, hiszen ösmered Zsuzsa nénit!

- De hiszen én szeretem Annuskát és...

- Annuska viszont szeret! Nemde? No ne félj Sándor, hiszen még nem kapta ám meg Kercsey uram a leányom kezét.

- Hát Kercsey Andor a kérő?

- Az!

A leány felkaczagott.

- Hallja kend, Mátyás bácsi, most már nyugodt vagyok, ettől az előkelő kérőtől nem félek.

Két nappal az elbeszéltek után Radkóczy jegyző ismét ellátogatott Szumrákékhöz. De ezuttal nem jött egyedül, hanem elhozta magával Kercsey Andort is. Elhozta pedig jó ürügy alatt. Forró meleg délután volt, mikor Radkóczy jegyző berontott Szumrákékhöz és kérte, hogy engedjék nagyságos Kercsey Andor urat, ki az ő hivatalában a hőségtől egy kissé rosszul lett, egy kis pihenőre a házukba hozni.

- Én, mondá a ravasz jegyző, szegénységes kis agglegényi magányomban nem nyujthatom a nagyságos urnak a szükséges segélyt és habár mostan jobban érzi magát...

- Kérem, kedves jegyző uram, szólta Szumrákné, egy szót sem többet, tessék csak ide hozni Kercsey urat, vagy talán elküldöm a kocsit érte.

- Arra már nincs szükség, felelt a jegyző, hiszen csak néhány lépésre van innen és jobb lesz a szegény nagyságos urnak, ha gyalog teszi meg az utat.

Ezzel aztán a jegyző gyorsan távozott. Szumrák házában pedig, ahol Zsuzsanna asszony úgy is már napok óta elkészült a gazdag kérő méltó fogadására, most nagy sürgés-forgás keletkezett. Zsuzsanna asszony eczetet friss vizet hozatott, a patikába küldött pezsgős porokért és a hideg borogatásoknak egy egészen új lepedőt tépetett szét. Azonkívül pedig a pinczéből felhozatott a legjobb borából és rögtön egy pár csirkét is kivégeztetett, hogy szolgálhasson a pacziensnek egy betegnek való kis vacsorával.

És aztán megjelent a jegyző karján a beteg vendég. Már nem igen látszott rajta a betegség nyoma sem, de azért az mégis csak igen óvatos lépésekkel járkált. Kercsey Andor barna arcza egy kissé sápadtabb volt, mint rendszeren szokott lenni, mikor most az ajtó küszöbén álló Szumrákéék elé lépett:

- Nagyságos asszonyom, szólta a jegyző, van szerencsém nagyságos Kercsey Andor urat bemutatni.

- Isten hozta, nagyságos uram, szólta Zsuzsanna asszony a földre sütve szemeit, sajnálattal hallottam...

Kercsey Andort mintha e hang meglepte volna, hirtelen felegyenesedett, sötét szurós szemeit mereven szegezte az asszonyra, aztán a jobbkezét lassan a szívére téve, halk hangon mondá:

- Istenem, istenem, ó, milyen véletlen!

Zsuzsanna látva Kercsey meghatottságát és zavarodottságát, gyorsan férjére mutatott és mondá:

- Férjem, Szumrák Mátyás.

- Örvendek a szerencsének, szólta halk hangon Kercsey és kezét nyujtott Szumrák Mátyásnak. Aztán körültekintett a szobában és ismét Zsuzsanna asszonyra nézve mormogott:

- Alig változott, alig változott!

- Méltóztassék itt a divánon helyet foglalni, mindjárt készitek pezsgős vizet.

- Sohase fáradjon, kedves nagyságos asszonyom, szólta Kercsey, a divánra ülve, már jobban érzem magamat, egy fél óra múlva már haza mehetek.

- Abból nem lesz semmi, szólta Zsuzsanna. Tessék csak a divánra feküdni és hideg borogatásokat rakni!

És az ajtóhoz sietve kikiáltott:

- Annus! Annus! Hozd már azt a friss vizet a borogatásoknak.

- Én pedig úgy látom, hogy itt felesleges vagyok, szólta Radkóczy, most már haza mehetek.

- Nagyságos uram, nemde ha jobban érzi magát, még ellátogat hozzám.

- Igen, igen, jegyző uram, majd bejövök. Isten önnel.

A jegyző távozott. Az udvarban találkozott Annuskával, ki egy nagy tálban vitte a vizet a szobába. A szép leány nagyon sápadt volt és egész testén annyira reszketett, hogy majdnem kiejtette kezéből a tálát, mikor a szoba küszöbét átlépte.

Kercsey Andor meghökkent a leány szépségétől.

Mélyen meghajtotta magát a szép leány előtt és halk hangon bemutatva magát, mondá:

- Kercsey Andor vagyok, nagyságos kisasszony!

Annuska arcza egy pillanatra elpirult, aztán ismét elsápadt, szemei mintha segítséget kerestek volna, fordultak az anyja és az atyja felé. Végre nagy zavarában egy kissé parasztosan bókolt, és hogy csak valamit mondjon, kérdezé:

- Jobban érzi már magát, nagyságos uram?

- Igen is, kedves kisasszony, felelt Kercsey, jól érzem magamat, mióta önt láttam!

- Ön egy szegény leányon mulat, uram, ez nem szép öntől.

- De kedves nagysám, én egészen komolyan beszélek. Ön épp olyan kedves kisasszony, mint nagyságos anyja volt az ön korában!

És Zsuzsanna asszonyhoz fordulva, magát mélyen meghajtva, mondá:

- Szakasztott mása önnek, asszonyom, ilyen volt ön akkor...

És Kercsey nagyot sóhajtott.

A hiu asszony meghatottan bólintott a fejével, aztán a leányához fordult és gyöngéden mondá:

- Eredj leányom a konyhába, nézz a vacsora után.

Annuska egy hálás pillantást vetett az anyjára és gyorsan távozott a szobából. Szumrák Mátyás pedig, mintha sejtette volna, hogy felesége egyedül akar maradni a vendéggel, felállt a helyéről és mentegetőleg mondá:

- Bocsásson, nagyságos uram, a jószág után kell nézennem!

Ezzel kiment az udvarra. Egy pillanatig mély csend uralkodott a szobában. Kercsey gondolkozva nézett a földre, végre felemelte a fejét és az őszinte bámulat hangján mondá:

- Istenem! Milyen szép leány az Ön leánya!

- Szép is, jó is!

- És mennyire hasonlít az anyjához? Ha visszaemlékszem...

- Kérem, nagyságos uram, mondá tettetett szégyenkezéssel Zsuzsanna asszony, hagyjuk ezt, ami mult, az mult!

- Bizony az mult - örökre mult, sóhajtott Kercsey. Pedig nem én vagyok az oka annak, hogy ez így történt. Ön jól tudja, nagyságos asszonyom, hogy én mennyire szerettem.

- De Kercsey...

- A legforróbb vágyam volt, hogy önt feleségemmé vehessen. Hogy ezen vágyam nem teljesült, ez nem rajtam mult. Boldogult atyámnak más tervei voltak, az ön boldogult atyja halálos ellensége volt az édesatyámnak és így ez hallani sem akart arról, hogy én a gyűlölt Gelencsér Mihály leányát nőül vegyem. Engedelmeskedtem, mert ezzel tartoztam atyámnak. De semmi áron sem vettem volna más nőt feleségül, agglegény maradtam. A jó Isten annak a tudója, hogy mennyit szenvedtem én a lefolyt tizenkilencz év alatt, melyekben az egyetlen vigaszom, gyönyöröm az volt, hogy folyton önre gondoltam! És most a véletlen az ön házába vezet és itt találkozom az ön leányával, az ön képmásával.

Kercsey e hosszú hizelgő szavak után, melyet mint egy kitünő színész elmondott, hirtelen elhallgatott és arcát ismét tenyerével takarta.

- Szegény barátom, sóhajtott Zsuzsanna asszony, mennyit szenvedhetett, de azt hiszi, hogy én boldogabb voltam? Nem!

Zsuzsanna asszony nem fejezhette be a panaszát, mert Szumrák Mátyás éppen ismét a szobába lépett. Kercsey Szumrák beléptekor gyorsan felegyenesedett és Zsuzsanna asszonyhoz, ki a férje beléptekor a vizeztálhoz sietett, hangosan mondá:

- Sohse bántsa nagyságos asszonyom, köszönöm, már egészen jól érzem magamat, megyek is mindjárt.

- De bizony azt csak nem teszi nagyságos uram, szólt most Szumrák, ha jól érzi magát, akkor tessék itt maradni vacsorára, majd aztán befogatok és haza viszem a nagyságos urat.

- Köszönöm a szivességét, kedves Szumrák uram, ma sürgős dolgom van a jegyzőnél, de ha megengedi, holnap eljövök megköszönni a szívélyes fogadást - és akkor, ha megkinál, szívesen maradok vacsorára.

Kercsey tényleg távozott. Másnap nagy sürgés-forgás volt Szumrákéknál. Zsuzsanna asszony egész napon át a legnagyobb lelkesedéssel beszélt Kercsey Andorról és mikor egyszer néhány perczig egyedül maradt férjével, szinte rajongással kiáltott fel:

- Ah, ez a Kercsey! Milyen férfi! Ez lesz a vőm, vagy senki más!

Mire aztán Szumrák Mátyás nagy nyugalommal felelt:

- No, én nem bánom, de ebbe már aztán az Annuskának is lesz beleszólása!

Amit a kártyák hazudnak.

Kercsey Andor másnap tényleg ismét ellátogatott Szumrákékhöz és ígérete szerint ott maradt vacsorára. Mint gondolható, Zsuzsanna asszony kitett magáért, a vacsora kitünő volt és a kedves vendég sokáig maradt az asztalbontás után is a fekete kávénál, kedélyes beszélgetésben Szumrákékkal kiket szinte meghódított elmésségeivel és kitünő ötleteivel. Még Annuskának is megtetszettek a szellemdus világlátott férfi elbeszélései és mivel ez a szép leány iránt semmiféleképpen sem mutatkozott tolakodónak, sőt inkább egy kissé tartózkodóan viselkedett, épp azért Annuska gyorsabban, mint Zsuzsanna asszony remélte, megszokta Kercsey társaságát és majdnem örült, mikor Kercsey távozáskor megkérte szüleitől az engedelmet, hogy ismét ellátogathasson hozzájuk.

Mindig szívesen látjuk, kedves Kercsey, legyen csak minél többet szerencsénk! mondotta Zsuzsanna asszony bucsuzáskor.

És Kercsey Andor már két nap múlva ismét eljött és aztán megint két nap múlva és végre mindennapi vendég volt. Az öreg Szumrák nem szólt semmit, egyszerűen dolga után nézett, ha a nagyságos ur a házában volt. Annál jobban érezte magát Zsuzsanna asszony, ki már magát, mint Kercsey anyósa érezte.

És Annuska?

A szép leány jóformán megbarátkozott Kercseyvel. Nem szerette, de szerette a társaságát. Mint minden paraszt leány, Annuska is felette hiu volt. Hizelegve érezte magát az által, hogy a gazdag és előkelő földesur csapta neki a szelet. Szeretni, szíve egész hevével, csak Rózsa Sándort szerette, de azért egy cseppet sem restelt Kercseyvel egy kissé pajzánkodni. Hiszen ez oly kellemetesen, oly érdekesen tudott csevegni, az ember órákhosszáig hallgathatta.

Akinek az új vendég Szumrákékházában egy cseppet sem tetszett, az természetesen Rózsa Sándor volt. Az ifju csikós folyton növekedő gyanuval nézte Kercsey látogatásait, tiszta lelkében felébredt a féltékenység felkorbácsolt szenvedélye, rémképeket teremtettek a lelkében és kételkedett kedvese szeretetében. Kint a tágas pusztán nem igen törődött, mint rendszeren a reá bizott jószággal, naphosszakon át feküdt a subáján és tágra nyitott szemeivel, mintha a mérhetetlen távolságon akart volna keresztül látni, nézett maga elé. Ha pedig esteledett, alig várta be a lovak itatását, aztán a lovakat a karámba kergette, felült Csillag lovára és mint a szélvész elvágatott Dorozsmára, Annuskához, kit oly forrón szeretett.

Azelőtt Annuska mindig a kert kerítésénél leste Sándor érkezését és ha távolról látta a lova által felvert porfelleget, messzire elébe futott és kezével simogatta az izzadó Csillag hátát. Most már Annuska nem sietett elébe, neki várni és néha sokáig várni kellett, míg Annuska kijött, és ha jött, akkor is csak néhány pillanatig maradt, mert bent már várt reá az a gyűlölt, előkelő uri vendég.

Ah, mennyire gyűlölte Rózsa Sándor ezt a vendéget!

Ma este is Rózsa Sándor türelmetlenül várta Annuskát a kertkerítésnél. Az ifju ott állt mozdulatlanul az akáczfához kötött lovához támaszkodva és szinte összerezett, mikor a hosszú várakozás után végre meghallotta a kertajtó nyikorgását.

Tényleg Annuska volt az, ki éppen a kertajtaján kiosont és könnyed léptekkel sietett Rózsa Sándor felé. Annuska a kezét nyujtá Sándornak és szívélyes hangon mondá:

- Isten hozott Sándor! Csakhogy eljöttél.

Az ifju egy pillanatig haragosan nézett a leányra, aztán halk, tompa hangon mondá:

- Sokáig váráttál Annus, már hazafelé akartam fordulni.

- Nem jöhettem előbb, vendégünk van.

- Tudom. Kercsey Andor, a földesur, nagyon érdekes egy uriember, nemi olyan paraszt, mint...

- Sándor! Te rossz kedvben vagy!

- Hogyne lennék! Hisz most már a földesur napontai vendég nálatok és te Annus, amint látszik, nagyon szereted a társaságát.

- Nem én, Sándor, szólt a leány és közelebb lépett Sándorhoz, egy cseppet sem szeretek a társaságában lenni, de gondold csak Sándor, a szülőim vendégét csak nem kerülhetem.

- De mit keres az az ember naponként nálatok?

- Nem tudom, nem sejtem, Sándor!

- De bizony sejtem én, sziszegett Rózsa Sándor, ugy látszik, hogy az urnak te reád fáj a foga.

- Hová gondolsz Sándor, alig hogy beszél velem egy este egy-két szót.

- De aztán mit keres nálatok?

- Nem tudom, Sándor magam sem látom szivesen, és bizony nem is mennék be a szobába, ha édes anyám nem hívna.

- Ugy-e, hogy édesanyád akarja, hogy bent legyél? Persze az édesanyád urnő volt mindig, engem nem szeretett látni, hallani sem akart arról, hogy belőlünk egy pár legyen, de az a nagy ur, - ah - az más! Pedig én csak azt mondom, ne merészelje Kercsey a szemeit hozzád emelni, mert szétzuzom a fejét, megfojtom e két kezeimmel, mintsem türném...

- De Sándor, kiáltott reszketve Annuska, mi lelt, így még nem láttalak, félek tőled!

- Rosszat sejtetek Annus, adja a jó Isten, hogy sejtelveim ne valósuljanak. Ha éjjel alszom, már napok óta nem látok álmaimban mást, mint vért, vért, iszonyu sok vért és feldult boldogságot - és látom kedves vendégteket, miként hizeleg anyádnak, miként igyekeznek, neked kedveskedni, és ha gondolom, hogy ez az ember célját elérhetné, akkor fékezhetetlen vad düh fog el.

- De Sándor, szólt a leány sirva, tudod, hogy mennyire szeretlek.

- Tudom, tudom, hogy szeretsz te, hisz te jó vagy és hü, te édes, kedves, de itt van a te tehetetlen, minden erélyt nélkülöző apád, itt a te gögös hiu anyád és az az előkelő uriember és ki tudja, hogy lesz-e tebenned elég erő ellent állni anyád parancsának, az előkelő ur kérelmeinek és csábításainak?

- Sándor, te sértegetsz - esküszöm az élő Istenre.

- Ne esküdj, Annus, szólt keserü kacagással Sándor, miért lennél te jobb, mint a többiek, hiszen asszony vagy te is.

A leány felelni akart, de e pillanatban kihallatszott a kertből Zsuzsanna asszony rikácsoló hangja, ki a kertben kereste a leányát.

- Annus! Annus! Hol vagy már megint? kiáltott Zsuzsa asszony, jer hamar, kedves vendégünk kérdezősködik utánad.

- Hallod, suttogott Rózsa Sándor, már kérdezősködik utánad.

- Mennem kell Sándor, édes anyám hi. -

- Hát eredj!
 - És ezt így mondd, Sándor! Ezt én nem érdemeltem, Isten veled, Sándor!
 - Jó mulatást kívánok, Annuska, nos még itt vagy? Siess, hiszen az anyád hi! gunyolódott Sándor.
 - Istenem! istenem, mittevő legyek, rimánkodott a leány.
 - Mondtam én már neked tegnap is, hogy mit tégy, suttogott Rózsa Sándor és hevesen megszorította a leány kezét, jer velem.
 - Nem hagyhatom szülőimet.
 - Miért nem? Ha szeretsz - és hiszen mindig azt mondd, hogy szeretsz.
 - Jobban, mint az életemet, szólt a leány, karjait gyengéden az ifju nyaka köré fonva.
 - Ha szeretsz, akkor jer velem, jó emberem nékem a kisteleki főtisztelendő ur, az megesket bennünket és ha megesküdtünk, akkor vége lesz anyád nagyravágyó terveinek.
 - Anyám sohasem bocsátana meg.
 - Majd megbocsát.
 - Annus! Annus! kiáltott most ismét Zsuzsanna asszony, de most már a kertajtónál.
 - Engedj Sándor, az anyám.
 - Annus, még egyszer mondom, jer velem, baj lesz ebből! - szólt halk hangon Rózsa Sándor.
 - Nem hagyhatom az atyámat, anyámat, Sándor és most kérlek engedj!
 - Eljössz holnap este?
 - Jövök Sándor, jó éjszakát!
- És a leány besietett a kertbe, hol Kercsey éppen bucsuzott szüleitől.
- Rózsa Sándor felült a lovára és lassan haladt a Kis-Telek felé vezető utban. Gondolataiban elmerülve csak akkor vett észre egy az utjában álló férfit, mikor a lova egyszerre csak félre ugrott. E pillanatban különben megszólalt az ut közepén álló férfi is, ki nem volt más, mint Radkóczy, a falu jegyzője.
- Adjon isten Sándor öcsém, szólt a jegyző, mi járatban jársz te itt ilyenkor?
 - Mi járatban? Hát nem látja kend jegyző uram, hogy növesztem a bajuszomat! felelt Rózsa Sándor és folytatni akarta utját.
 - No, no, Sándor, nevetett Radkóczy - te még mindig haragszol a multkori kis tréfáért? Ez mégse járja. Beszélj hát! Honnan jössz? Ah, mit is kérdezem, bizonyára Szumrákéknál - vagy jobban mondva, a szeretődnél, Szumrák Annánál voltál?
 - Ki mondta kendnek, hogy Szumrák Anna a szeretőm! Mit lotyog itt kend össze-vissza?! - kiáltott dühösen a fiatal csikós.
 - Ej, no, - hisz az egész faluban egyébről se beszélnek, felelte a jegyző - mindenki csak azt beszél, hogy az Anna a te... a te szeretőd...
 - És mást nem beszélnek? kérdezte gyorsan Rózsa Sándor.
 - Igen - igen, felelt zavarodottan a jegyző, de a nép nem hiszi, hogy - egy pár leszek.
 - Nem hiszik? kiáltott dühösen Rózsa Sándor, aztán már miért nem?!

- Hát azt mondják, hogy Szumrákné, a nagyságos asszony azt nem engedi. Neki más terve van a leányával. - Azt beszélnek a faluban, hogy egy idő óta Kercsey Andor mindennapi vendég Szumrákéknál - és - és - azt vélik, hogy Szumrákné inkább szeretné Kercsey Andort a vejének, mint más valakit, akit éppen nem szenvedhet.
 - Tudom, tudom, szólt gondolkozva Rózsa Sándor, de nem baj, ha csak a leány szeret.
 - Persze, hogy akkor nem nagy baj, de azért még is baj. Tudod, Sándor öcsém, a nagyságos asszony, már mint Szumrákné, nagyon makacs és szívós asszony.
 - Tudom, tudom! - szólt Rózsa Sándor.
 - De máskülönben áldott jó asszony a nagyságos asszony, olyan jó asszony, hogy párját ritkítja. Ha tudja, hogy bántott valakit, igyekszik vele kibékülni.
 - Miért meséli mind ezt nekem, jegyző uram? - kérdezte Rózsa Sándor.
 - Miért mesélem? - suttogott a jegyző, nem mese ez, Sándor öcsém, ezt én jobban tudom, nézd csak Sándor, a nagyságos asszony igen jól tudja, hogy nagyon fáj neked, hogy éppenséggel nem akarja az Annuska leányát hozzáadni - no és...
 - No és? kiáltott Rózsa Sándor türelmetlenül.
 - Hát... hát... nézd csak Sándor, a nagyságos asszony úgy nyilatkozott, hogy hajlandó neked ötszáz pengő forintot azon a napon ajándékozni, a melyen te egy más leánynyal lépsz az oltár elé. -
 - Ördög és pokol! - kiáltott Rózsa Sándor dühösen és a nagyságos asszony ezt merte mondani?
 - Merte? Igen, ő kegyeskedett ezt...
 - Nos, hát akkor mondja meg neki, kedves jegyző ur: hogy Rózsa Sándor nem szokta szerelmét úgy áruba bocsájtani, mint ezt a nagyságos urak és a nagyságos asszonyok szokták!
- Ezzel azután a sarkantyuját belenyomta lova oldalába és ott hagyta a jegyzőt. Mikor kiért a falu végére, ott állt a putrija mellett Örzsi, a szép cigányleány.
- Édes anyád itthon van? kérdezte Rózsa Sándor.
 - Itthon van, de nagyon beteg, felelt Örzse.
 - Beteg? Ugy, hát akkor nem vethet kártyát?
 - Nem hiszem, - felelt Örzse, de azért jöjjön kend csak be, értek én ahhoz.
 - Hiszem, hogy érted, de nem akarok miattad ismét Veszélkával összekeveredni.
 - Törődik is az már velem! kiáltott a cigányleány, azóta csak egyszer volt nálam. Nem bánám, ha nem is jönne többé!
 - Hát nem szereted a Jancsit? kérdezte nevetve Rózsa Sándor.
 - Nem én, felelt a leány, szerettem, de most már nem szeretem.
 - Mást szeretsz most ugy-e?
 - Talán, felelt Örzsi, fekete szemeit Sándorra szegezve.
 - Soha sem hittem, szólt Rózsa Sándor gondolkozva, hogy az ember kétszer szerethet. Ilyesmi csak nálatok fordulhat elő.
 - De előfordul az nálatok is, mondta hevesen Örzse, majd meggyőződéssel még erről.

Rózsa Sándor összerezzen e szavakra. Akarata ellenére is Annuskára gondolt. Szinte maga előtt látta szép, szelid, ártatlan kedvesét, kinek hü szerelméről meg volt győződve és csak tétovázva merte magában a kérdést feltenni: Lehetséges volna-e, hogy ez is kétszer szeressen?

A forró nap után most az égboltozaton fekete felhők gyűltek össze. A nyugati szél, mely az Alföldön rendszerint esőt hoz, már nagy porfellegeket kezdett felverni, időről-időre villám cikázott át a levegőn, távoli menydörgés is hallatszott.

- Itt a zivatar, szólt Örzsi, úgy se mehet kend most haza, jöjjön kend be, megmondom a szerencséjét.

- Nem bánom, majd meglátom, hogy úgy érted-e, mint az anyád?

Evvel aztán Rózsa Sándor leszállt a lováról, a lovat egy fához kötötte, szürjét a ló hátára terítette és bement a putriba.

Örzsi magára zárva a rozoga kapuajtót, utána ment. A csikós járatos volt a házban, ösmerte az utat és egyenesen benyitott a cigányasszony kis szobájába, hol tényleg az öreg asszony lázban feküdt az ágyán.

Örzse levette a falról az ott függő kis mécsset és ezt az asztalra állította. Majd oda lépett a csikóshoz és mereven nézve a szemébe, halk hangon mondá:

- Adja kend ide a kezét, hadd lássam az élet vonalát!

És anélkül, hogy Rózsa Sándor feleletét bevárta volna, kezébe vette az ifju kezét.

Örzsi nagy figyelemmel nézte az ifju nyitott tenyerét. Szemeit mereven a szerte szét ágazó erekre és vonalakra szegezte és itt ott néhány érthetetlen szót mormogott. Hirtelen meghök-kent és halk hangon sutogott:

- Furcsa, ez nagyon furcsa!

- Mi furcsa? kérdezte Rózsa Sándor és igyekezett a kezét a leány kezéből kiszabadítani. De a leány görcsösen tartotta a kezét és csak mindig a kéz egy bizonyos helyére nézett. Egyszerre aztán felsóhajtott és könnyezve mondá:

- Istenem, Istenem, mi legyen ez?!

A csikós mosolyogva nézte a szép cigányleányt, ki összeszedve magát s egyszerre csak megszólalt:

- Nézze csak kend, ez a nagy vastag vonal itt az élet vonal, keresztül megyen ez az egész tenyerén csak itt, lássa, szinte elbuvik, eltakarják a többi erek és csakis itt fent bukkan ismét fel az életvonala. Furcsa ez, nagyon furcsa. Hosszu életet fog kend élni, de lesz abban sok viszontagság. Egy időre, még pedig hosszabb időre kend egészen el fog tűnni a földszinéről - aztán egy rövid időre ismét megkerül, de aztán, Jézuskám! Jézuskám! kend ismét el fog tűnni és soha sem jön aztán többé vissza.

- Bolond beszéd ez leányom, nevetett Rózsa Sándor, nem szoktam én bujócskát játszani.

- De bizony ez úgy van, amint mondtam, szólt erős hangon a leány és figyelmesen nézett a csikós kezébe, melyet még mindig reszkető kezében, tartott, úgy van ez amint mondtam, mert itt van az irva a kend tenyerében, és ez az irás nem hazudik!

- De miért tűnnek el? Nem bántok én senkit sem, szólt Rózsa Sándor.

A leány vállat vont és daczosan mondá:

- Azt nem tudom, én csak annyit tudok, hogy kend kétszer fog eltűnni.

- Csak nem fog a föld elnyelni? nevetett a csikós.

- Ki tudja? felelt a leány. Nézze csak, hogy fedik be a többi erek kétszer az élet vonalát!! Biz ez azt jelenti, hogy valami mélységbe fog süllyedni.

- Nem szoktam a Tiszában fürdeni, nevetett Rózsa Sándor.

- Hát én sem tudom, hogy hová és milyen mélységbe fog eltűnni...

- Lehet ez valami börtön is, szólt most az öreg cigányasszony, ki jóslás közben felegyenesedett ágyában és figyelemmel kísérte leánya minden mozdulatát.

- Azt hiszem én is, de nem akartam mondani, szólt Örzsi - bizony lehet, hogy a börtönbe kerül kend, még pedig kétszer...

- Becsületes, tisztességes ember vagyok, nem tudom, hogy kerülhetnék a börtönbe.

- Majd megnézem, szólt Örzsi és ismét a csikós tenyerébe nézett. Egy kis szünet után aztán mereven nézett a csikós szeme közé és sóhajtva mondá:

- Szeretik kendet a leányok - ni itt ezek az erecskék, csupa szerelmes leány, talán a szerelem által jut kend a börtönbe!

- A szerelem által? Hát az is lehetséges?

- Minden lehetséges, szólt a leány tompa hangon, mit nem mivel a szerelem!

És a csikós kezét eleresztve, hirtelen azt kérdezte:

- Mondja csak kend, mit tenne kend, ha a kedvesét, vagy a feleségét hűtlenségen érné?

A csikós összerezzent és halk hangon felelt:

- Talán meghalnék a bánattól.

- Hátha valaki a kedvesét elcsábítaná, vagy elrabolná és...

- Ne tovább leány, kiáltott a csikós villogó szemekkel, azt én megfojtanám, szétmarczangolnám.

- Lássá kend, hogy az ember a szerelem által még a börtönbe is juthat, szólt Örzsi vészjósló hangon.

- Bizony, oda juthat! suttogott a csikós és leült az ágy mellé. De már a következő pillanatban ismét felugrott és vidáman felkiáltott:

- Ej mit! Az én kedvesem nem lesz hűtlen!

- Annyira bizik kend benne? kérdezte kissé gunyos hangon a leány.

- Bizom benne, felelt a csikós, jobban, mint a te igazmondásodban!

- Pedig, felelt a leány, az ami az ember kezében áll, az szentírás, az asszony pedig, az mindig ingatag! De különben, megnézhetem most a kártyát is, az talán többet mond.

És elővett az asztalfiókból egy játszma piszkos kártyát és ezt megkeverve, halk hangon mondá:

- Most gondoljon csak kend a kedvesére!

- Mindig csak ő reá gondolok, felelt Rózsa Sándor komolyan és most a leány volt az, aki összerezzent.

Örzse cigányok módjára a kártyákat csillag formában rakta az asztalra. A csillagok közepébe a piros felsőt tette, a mely Sándort képviselte. És most elkezdte a kártyákat összerakni. Mikor nyolcz kártya ismét a kezében volt, halk hangon mondá Sándorhoz:

- Lásza kend, itt is az áll, hogy nagy szerepet játszanak a maga életében az asszonyok. Szeretik magát az asszonyok, de van olyan is, aki kendet gyűlöli. Itt a makkhetes, ez nem leány, ez már egy éltesebb, idősebb asszony és lássa Sándor, ez az asszony nem szereti kendet, meglehet hogy talán gyűlöli is kendet. Hogy miért? Az nem áll a kártyában, tehát nem tudom, de talán tudja azt ez a szép vörös kilenczes. Nos, ez a leány szereti kendet, de azért soha nem lesz kendé, mert az öreg asszony és egy másik barna ifju leány, ez a tök kilenczes itt, no meg egy öreges nagy ur, lássa ez itt a makk király, mert ezek nem engedik, hogy a leány a kendé legyen. A nagy ur igen gazdag, nini, pénzt fog kendnek ajánlani.

Rózsa Sándor, ki nagy figyelemmel hallgatta a leány jóslatát e szavaknál felugrott és dörmögő hangon kiáltott:

- De bizony nekem ajánlhatja a világ minden kincsét is, azért mégsem hagyom el a kedvesemet.

A leány csendesen összeszedte ismét a nyolcz kártyát és halk hangon mondá:

- Baja lesz ebből kendnek, ni az öreg ur szereti a szőke leányt és a barna leány és egy barna legény, ez itt a tökfilkó, segítségével megszökteti a szőke leányt.

- De az nem szökik meg, kiáltott Rózsa Sándor.

- Talán elrabolja a nagy ur a szőke leányt, szólt Örzse.

- No akkor az ur Isten legyen irgalmas neki, ha kezeim közé kerül, mondá dühösen a csikós.

A leány nem felelt és ismét összeszedte a kártyákat, amikor Rózsa Sándor hirtelen felugrott és öklével nagyot ütve az asztalra felkiáltott:

- Hazudik a kártyád!

- A kártya sohasem hazudik! felelte nyugodtan a leány.

- Az imént azt mondtad, hogy a barna leány is szeret...

- Igen, azt mondtam, mert itt áll a kártyában írva.

Talán forróbban szeret mint az a szőke.

- Nos, ha az a barna leány szeret, hogy segíthet a nagy urnak abban, hogy szőke szeretőmet elrabolja tőlem?

- Örzse szó nélkül összeszedte a nyolcz kártyát és ezeket kezében tartva, szeméit az ifju csikósra szegezve, halk hangon mondá:

- A kártya nem hazudik. A barna leány nagyon, de nagyon szereti kendet - de kend csak a szőkét szereti. Lehetséges, hogy a barna leány bosszúból szövetkezik a kend ellenségével.

- Na ez szép szeretet! nevetett Rózsa Sándor.

- Ne nevéssen kend! Mit tud kend arról, hogy milyen pokol az, ha egy leány oly forrón szeret egy férfit, aki hallani sem akar róla.

- Biz ez szomorú dolog! morogta a csikós.

- Nem szomorú, hanem borzasztó dolog, suttogta Örzsi, ez olyan dolog, mely a barna leányt még a gyilkosságra is ráviheti!

Egy kis szünet után aztán nyugodtabban folytatta:

- Nézzük csak, mit szól a többi kártya? No hát, nem mondtam, baj lesz ebből. Tűz áll a nagy ur házánál és halál a szőke leány mellett. Itt pedig a megye pandurja van, itt áll kend mellett - beviszi kendet a börtönbe, ugy-e olvastam én azt már a kend kezéből is!

Kétszer fog eltűnni... Itt van a tűz, halál és börtön is.

Sándor! Sándor! óvakodjék attól az öreg urtól, az a börtönbe juttatja kendet.

- Eh számárság! kiáltott Sándor, nem hiszek én egy szót sem. Hazudik a kártya. No itt van Örzse, ez a tied a kártyavetésért és most jó éjszakát!

- Ne menjen el kend, nézze csak milyen zivatar kerekedett odakint.

- Sietnem kell, Örzsi lelkem, hajnalig a ménesemnél kell lennem.

A lány utjában állt a csikósna és nagy fekete szemével kérőleg nézett a csikósra, amikor egészen mellette állva, a fülébe suttogott:

- Maradjon kend... maradjon nálam... annyira szeretem kendet!...

- Eressz Örzse, hiszen van neked szeretőd.

- Már régen nem szeretem!

- De van nekem kedvesem, akit jobban szeretek a szemem fényénél.

- Oh, az a szőke! suttogott a leány, hisz az nem tudja meg... és én úgy szeretem kendet ..

- Szeretsz? Nevetett a csikós, hát te volnál az a barna leány? Ez szép! Hát bizony én hü maradok a kedvesemhez! Képes volnál ezért meggyilkolni?

- Ezért nem, de azért hogy nem szeretsz, hogy nem akarsz szeretni, azért igen! kiáltott elfojtott hangon Örzsi.

A csikós nem felelt, és az ajtó felé ment. Mikor már az ajtó küszöbén állott, Örzse mint egy vadmacska, utána ugrott, a kezét megkapta és majdnem sirva kérte:

- Maradj itt, Sándor!

- Nem lehet, lelkem, nem lehet, felelt a csikós.

- Akkor vigyázz magadra, sziszegett a leány.

Rózsa Sándor kiszabadította a kezét a leány kezéből és nevetve válaszolt:

- Hiába fenyegetsz, Örzse, nem félek tőled.

- Emlékezzék kend arra, amit a kártya mondott.

- A kártyáid hazudnak! nevetett a csikós és eltűnt a sötétben.

A féltékenység.

Kercsey Andor kezdett türelmetlenkedni és Radkóczy jegyzőnek nem kevés fáradságába került a gazdag földesurat megnyugtatni. Kercsey most már hetek óta járt Szumrákék házába, anélkül, hogy ügye csak egy lépéssel előre haladt volna. Minden úgy volt még ma is, mint akkor, amikor a lábát először tette a házba. Az öreg Szumrák nem igen vett tudomást Kercseyről, ha találkozott Kercseyvel, tisztességesen köszöntötte és ment a munkája után. Jól tudta Szumrák Mátyás, hogy mi járatban jár a földesur az ő házába, de bizott leányának józan eszében és erélyében s így elhatározta, hogy semleges néző marad és csak akkor fog az ügybe beszélni, ha leányát szabad akaratának gyakorlásában bárki is akadályozná.

Zsuzsanna asszony szive mélyéből óhajtotta, hogy ez a „frigy” létrejöjjön. Csak úgy sugárzott az arcza a boldogságtól, ha Kercsey a házban volt, vagy ha Kercseyről beszélhetett és ha valamin boszankodott, az az volt, hogy leánya semmiféleképpen sem akarta megérteni, mily nagy szerencse volna reá nézve, ha a gazdag és előkelő Kercsey feleségül venné. Zsuzsanna asszony már gyakran beszélt is erről Annuskával, de a leány hallani sem akart róla és mindig csak így felelt:

- Kercsey ur, kedves anyám, a te vendéged és mint ilyent tisztelem és becsülöm. De ne jöjjön a nagyságos ur végettem, soha sem lehetek, soha sem leszek az övé, az én kezem és a szívem már nem szabad.

- Igen, tudom - felelt ilyenkor Zsuzsanna asszony dühösen - bolondulsz a csikós után, no de majd csak megjön az eszed, másként fogsz te még beszélni!

Igy aztán Zsuzsanna asszony mindig csak azon volt, hogy Kercsey és Annuska között úgy maradjon a viszony, mint eddig volt, mindaddig, míg Annuska „okosabb” nem lesz. Reszkett attól a gondolattól, hogy Kercsey egyszer csak megkéri Annuska kezét és ettől tagadó választ kapna. Ez esetben Kercsey többé nem jönne a házába, s akkor nem remélhetné többé, hogy kedvencz terve valósuljon.

Pedig nem is volt eszébe Kercseynek a leány kezét megkérni. Tudta ő igen jól, hogy a leány sohasem mondana „igent” és hogy neki elutasított kérelme után nem lehetne többé Szumrákékhoz látogatóba menni. Pedig Radkóczy mindig biztatta, hogy minden este menjen Szumrákékhoz és hogy többet kurizáljon az anyjának, mint a leánynak. Ezt Kercsey tényleg így cselekedte és ha véletlenül egyedül maradt a leánynyal, akkor oly előzékenységgel, oly nagy tisztelettel viselkedett vele szemben, hogy Annuska szívesen tartózkodott a világlátott ember társaságában.

Akinek ez az állapot egyáltalában nem tetszett, az Rózsa Sándor, a csikós bojtár volt. Jóllehet, hogy ösmerte Annuska tiszta lelkét, tudta, hogy a leány őt szive mélyéből szereti és mindennek daczára még is szívébe furakodott a bizalmatlanság, és lelkét kinezni kezdte a féltékenység. Az ifju egyszerű, paraszti esze nem bírta megérteni, hogy miért hagyja magát Annuska rákényszeríteni arra, hogy az előkelő ur társaságában órákat töltsön, amikor neki csak perczet szentelhet. Nem bírta felfogni, hogy miért nem akar a leány ő vele, a kedvesével megszökni, mikor a szülei rá akarják kényszeríteni, hogy oly férjhez menjen, akit nem szeret. És mennél többet gondolkodott Rózsa Sándor e kérdések felett, annál élénkebben jutott eszébe a cigány asszony jóslata. Akarata ellenére is folyton a cigány asszonyra és a kártyajóslatra gondolt, szeme előtt tartotta a lehetőséget, hogy Annuskát kényszerítik, elrabolják, és ilyenkor felugrott és karjait fenyegetőleg Szumrákék háza felé emelve, dühösen felkiáltott:

- Ne bánts az a leányt, Kercsey Andor, mert megfojtalak, szétzuzlak!

Radkóczy, a jegyző sem maradt tétlenül. Láttuk már, hogy pénzt kínált Rózsa Sándornak azért, hogy hagyja el Szumrák Annát. Rózsa Sándor ezt visszautasította és ott hagyta a jegyzőt a faképnél. A jegyző most gondosan tovább szötte titkos tervét. Gyakran ellátogatott a cigány putriba, ahol találkozni szokott Petivel, az Örszi bátyjával, és hol Petivel, hol pedig az öreg cigányasszonnyal és Örszével nagy buzgósággal beszélgetett.

Néhány nappal az elbeszéltek után Radkóczy jegyző a szobájában beszélgetett Peti cigánnyal, Örszi bátyjával.

- Nézd csak Peti, szólt Radkóczy nyájas hangon amilyenén éppenséggel nem szokott az ilyen-fajta néppel beszélni, nézd csak Peti, hivattalak, mert tudom, hogy szegény fiu vagy, derék ember vagy, akiben bizhat az ember, aztán szeretsz egy kis pénzecskéhez jutni, ugy-e szereted a pénzt?

- Hát kérem alázatosan nemzetes jegyző uram, vigyorgott a cigány, ki ne szeretné azt?

- No jól van, fiam jól van, majd pénzhez jutsz, sok pénzhez... huszonöt forinthez.

- Jaj, jaj nemzetes jegyző uram, csak huszonöt ne legyen, rimánkodott a cigány.

- Ah, értem Peti, még érzed a multkori huszonötöt.

- De még hogyan - hogy a devla verje meg a Jancsi pandurt - kiáltott fájdalmas hangon Peti.

- No látod, Peti, sajnálom, hogy szigorúnak kellett lenni; de minek is lopsz éppen az én libáimból?

- Jaj, jaj, alázatosan kérem, nemzetes uram, nem loptam én azt a libát, utánam szaladt az a fene jószág.

- Hát ne vitatkozzunk arról, ami volt, szólt Radkóczy.

- De ha nekem még most is fáj, kiáltott siralmas hangon a cigány.

- Nesze fogd, itt egy huszas és most térjünk reá arra az ügyre, amiért hivattalak. Hát mondd csak Peti, akarsz harmincz pengő forintot keresni?

- Akarok, csókolom a kezeit, nemzetes jegyző uram.

- Jól van, majd megkeresed! Ugy-e te nem szereted Rózsa Sándort?

- Nem én.

- Hát Veszélka Jancsit?

- Azt sem.

- És szabad tudnom, Peti, hogy miért nem szereted?

A cigány vállat vont és kis szünet után röviden felelt.

- Hát csak azért, mert nem szeretem őket.

A jegyző felugrott e feleletre a székeről és dühösen a cigány felé rontott.

- Te, Peti, ha velem akarsz üzletet csinálni, akkor kikérem magamnak az ilyen feleleteket. Ha nekem van bizalmam hozzád, neked is kell bizalmadnak lenni. Tudni akarom, mi volt köztetek, miért gyűlölöd őket?

A cigány egy pillanatig zavarodtan állt a jegyző előtt, aztán hirtelen azt mondá:

- Veszélka elszerette tőlem a nővéremet.

- És Rózsa Sándor? kérdezte nevetve a jegyző.

- Most bolondul utána az Örzsi!
- Ah értem, értem, hát már nem szereti a Veszelkát.
- Nem, egy cseppet sem, a Sándor után bomlik, pedig az hallani sem akar róla.
- Ugy, ugy, nos Peti, ezen változtatni kell. Harmincz forintot kapsz, ha Sándor megszereti az Örsit.

A cigány felszisszent e szavakra. Ijedtségében szinte elsápadt és a jegyző felé rohanva rikácsolva kiáltott:

- Nemzetes uram, csókolom a kezeit lábát, én segítek, hogy az a csikós az Örsit szeresse?
- Igen, Peti, te, harmincz forintot kapsz érte és meglesz a boszud.
- Nem értem, nemzetes uram.
- Ejnye de szükeszü vagy te ma, Peti! - kiáltott a jegyző. No hát vigyázz és érts meg jól.
- Vigyázok, szólt halk hangon Peti.
- Tudod ugy-e, hogy a Sándor szerelmes a Szumrák Annuskába?
- Tudom, szólt a cigány és tudom azt is, hogy az Annus is szereti a Sándort.
- No jó, ugy van, szólt Radkóczy, hát érdekemben áll, hogy ezeket szétválasszam egymástól.
- A Sándor sohasem fogja elhagyni a leányt, szólt a cigány.
- Azt én is tudom, felelt a jegyző. Épen azért kifundáltam valamit, hogy a leány elhagyja Sándort. Fel kell ébreszteni a leány féltékenységét, várj csak, - ugy-e a Sándor gyakran ellátogat az Örséhez?
- Az anyámhoz jön, kártyát vettet magának, alig hogy az Örsire reá néz.
- Mindenek előtt ki kell gondolnod valamit, hogy a Sándor gyakrabban jöjjön.
- Az nehéz lesz, nem állok vele jó lábon.
- Az baj! szólt gondolkozva Radkóczy. Kis szünet után pedig felugrott és felkiáltott:
- Hopp! Megvan. Te, a leány is szomorú napokat él most. Anyja mindenáron meg akarja gátolni, hogy a Sándoré legyen és lépten nyomon utána jár a leánynak, hogy ne találkozzon a Sándorral. Ugy-e ügyes leány az Örzse?

A Peti mosolygott és bizonyos büszkeséggel mondta:

- Az Örzsi az én nővérem és az ördög maga sem oly ravasz, mint ő.
- Oh az jó, igen jó, mondta fel és alá járkálva és a kezeit dörzsölve a jegyző, aztán Peti előtt ismét megállva nagy meglepéssel mondta:
- Az Örzse járjon mennél többet a Szumrákéék háza körül és igyekezzék, hogy az Annuskával egyedül beszélhessen. Birja reá a leányt, hogy hozzátok menjen kártyát vettetni és ha elmegy az Örzsi ügyes módon felajánlhatja neki, hogy elviszi üzeneteit a Sándornak. Így aztán a leány gyakran jár oda, de vigyázni kell, hogy ne találkozzon a kedvesével. Ezt te fogod meggátolni. Mennél kevesebbet fogja a Sándor a kedvesét látni, annál gyakrabban megy Örzsihez, hogy mit üzent neki az Annus. Egy estén, meg kell történnie, hogy a Sándor mégis megszereti az Örsit.
- De hogyan, kérem?

- Hogyan, hogyan! kiáltott dühösen a jegyző. Ez a te dolgod! Hisz van nektek annyi szerelmi italotok, adjatok neki a cigány italból.
- A cigány italból? kérdezte vigyorogva Peti, most már érteni kezdve, hogy mit akar a jegyző.
- Igen, abból adjatok neki, de azon a napon meg kell neki szeretni az Örsit.
- És azt meg kell aztán látni a Szumrák leányának! kiáltott röhögve a cigány, nemde?
- No, hogy csak már egyszer megérteni kezded, nevetett Radkóczy, úgy hiszem, hogy ha ez a leány a kedvesét az Örsivel turbékolni látja, akkor vége lesz köztük mindennek.
- Magam is azt hiszem, szólta Peti, de ki tudja, hátha a Sándor tisztázza magát.
- Akkor van kilátásod egy sokkal nagyobb keresetre, suttogott a jegyző, akkor megszőktetjük a leányt!
- Megszőktetjük? Ki részére? kérdezte a cigány.
- Mi közöd hozzá? felelt dühösen Radkóczy - ha igénybe vesszük szolgálataidat, jó fizetést is kapsz...
- Tudom, tudom, szólta Peti, csak hogy az ember szereti ám tudni, hogy kinek dolgozik.
- Ne törd azon a fejedet, Peti fiam, szólta nyájas hangon a jegyző, nem jó nagy urakkal egy tálból kanalazni.
- Ah, tehát nagy urnak fáj a foga a Szumrák Annuskára? vigyorgott Peti, no jó, nem bánom, ha csak jól fizetnek.
- Persze, hogy jól fizetünk, most is ezért a csekélységért, amint az imént megbeszéltünk, azért hogy az Annuskát a házatokba csaljátok, ötven forintot fizetek.
- Ötven forintot! kiáltott a cigány.
- Meg vagy elégedve? kérdezte Radkóczy.
- Meg, meg, hiszen ötven forint szép pénz, de ha az ember nagy urnak dolgozik, aki gavallérosan fizet... hát, tudja kérem szépen nemzetes jegyző uram, huszonöt forint előre kellene.
- A jegyző átadta a cigánynak a kért összeget, mire ez vigan távozott a jegyző szobájából.
- A jegyző utána nézett a cigánynak, aztán a kezeit dörzsölve mormogta:
- Szumrák Anna! Kikosaraztál, de örülni fogsz te még, ha az én feleségem lehetsz majd!

Ravaszág és erőszak

A véletlen elég gyakran szövetkezik a gonoszszággal. Minden úgy ment, ahogyan Radkóczy tervezte és Peti kívánta. Örzsi, a falu szép cigányleánya napokon át ólálkodott Szumrákék háza körül, míg aztán egy napon egyedül találta Annuskát és besurrant a házba. Szegeden nagy vásár volt és Örzsi a putri ajtajában állva látta Annuska szüleit Szeged felé menni. Gyorsan felöltözködött és azok háza felé sietett.

Annuska éppen a konyhaajtóban állt és a cselédekkel beszélgetett, mikor hirtelen mellette termett a szép cigány leány.

- Dicsértessék Jézus Krisztus urunk, szólt kenetteljes hangon Örzsi, kezeit csókolom aranyos nagyságos kisasszonykám, engedje már meg, hogy egyszer a jövődöt megmondjam a kártyából.

- Nem, nem, megharagudhatna az édes atyám, szólt tétovázva Annuska.

- Hisz nem mondja meg azt neki senki, sutogott Örzsi, mutassa csak azt az aranyos jobb kezét, melyet a szép leány végre, félig akarata ellenére neki átengedett.

- Nyissa ki aranyos, szép kis asszonykám a tenyerét, így ni!

Örzse egy pillanattal nézett a leány nyitott kezébe aztán egyszerre felsikoltott:

- Jézus Mária és szent József! Uram Istenem!

Annuska ijedten nézett a cigány leányra és reszketve kérdezte:

- Mi baj? Mit látott?

- Mit láttam? Jaj, kérem alázatosan, nagy szerencsétlenséget látok!

- Kedvesemet fenyegeti veszély?

- Nagy veszély, őt is, magát is aranyos kisasszonyom, egy nagy ur meg egy öreg asszony együtt működnek a maguk szerelme ellen... Jézuskám, Jézuskám!

- Mit jajgat? kérdezte ijedten Annuska, beszéljen no!

- Jaj kedves aranyos kisasszonykám, maga soha sem lesz a kedveséé...

- Nem leszek Sándoré? kiáltott Annuska, hát kié leszek?

- Akarata ellenére azé a nagy uré, aki...

- Aki az öreg asszonnyal szövetkezik? Soha! - kiáltott Annuska, inkább a halál... Talán csak nem fog erőszakot alkalmazni, mert ha erőszakkal vezet az oltár elé, én „igen” helyet „nem”-et kiáltok!

- Nem látok én itten seholy sem papot, mormogott Örzsi.

- Nem lát papot? Mit akar evvel mondani? kérdezte reszketve Annuska.

- Nem látok papot, a nagy uré lesz, az bizonyos, többet nem mondhatok, szólt halk, titokzatos hangon Örzsi.

- És Sándorról mit lát a kezemben?

- Jaj kérem, a barna legény hü, szereti önt aranyos kisasszonykám, de az önök ellenségei mindent elkövetnek, hogy hűségét megingassák, nagy veszedelem fenyegeti őt egy barna leánytól, aki őt örülten, minden remény nélkül szereti.

- Tehát Sándor hü marad hozzám?

- Az nem áll itt a kezében, itt csak annyi áll, hogy soha sem lesz az öné.

- Sándor ne lenne az enyém, rebegett Annuska. Istenem, Istenem! És ez igaz legyen!

- Igaz, mint a szentírás, szólt ünnepélyes hangon a cigányleány, hiszen ott áll a saját kezében és az az irás nem hazudik. De, különben is, itt a kártyám. A kártya mindent tud, csak olvasni kell tudni benne.

Annuska gondolataiba merülve alig hallotta, hogy mit fecseg az előtte álló cigány leány, és így, mivel ő nem felelt, Örzsi a kártyákkal a konyhaajtó előtt álló asztalhoz sietett és ott kezdte a kártyákat szétrakosgatni.

- Annus! Annus! kiáltott e pillanatban a kertkerítésen át egy üde női hang, mit csinálsz? Átjövök és segítek neked.

- Jaj Istenem, suttogott ijedten Annuska, Szabóék Erzsikéje... el a kártyákkal, itt van magának lelke, menjen Isten hírével!

És Annuska egy ezüst huszast nyomott Örzsi markába.

- Kezeit csókolom, aranyos szép kisasszonyom, köszönöm szépen, az Uristen fizesse meg aranyos kisasszonykám, mikor jöhetek megint?

- Jaj, ide hallja, ne jöjjön!

- Hát akkor jöjjön kisasszonyka hozzám, a Sándor is oda szokott jönni.

- A Sándor! Oda megy? Minek? kiáltott ijedten a leány.

- Hát miért jönne? nevetett Örzsi, kártyát vett magának, lehet, hogy ma este is eljön!

- Eljön? kiáltott Annuska, akkor, ha csak lehet, én is jövök, látnom, beszélnem kell vele.

- Csak jöjjön, aranyos kisasszonyka, a kapunál fogom várni!

Evvel Örzsi távozott és rögtön elbeszélte a történeteket Petinek.

- Siess, végezte Örzsi elbeszélését, tudasd Sándorral, hogy az este itt lesz a kedvese.

- Nem ettem bolondgombát, még messze tartunk attól, hogy itt nálunk találkozzanak.

- De ha a leány ma eljön? kérdezte Örzsi.

- Akkor úgy kell elintézned a dolgodat, hogy holnap is, máskor is eljöjjön. Majd hozok én Sándortól részére egy üzenetet.

Igy is történt, Annuska, ki az nap hiába várta az ifju csikóst, az este tényleg elment a cigányputrihoz, hol már Örzsi Peti utasításai szerint várta. Annuska természetesen mindjárt kérdezte Örzsitől, hogy itt van-e Sándor, vagy hogy el fog-e még jönni?

- Még nincs itt, de biztosra veszem, hogy jönni fog, felelt Örzsi határozott hangon. Hogyne jönne az az édes, hiszen sejtenie kell, hogy itt várja az aranyos szépséges babája. Tessék csak velem a szobába jönni, addig megkérdem a kártyát.

Annuska engedett a cigányleány kérelmének és végre bement Örzsivel a szobába. Itt az öreg asszony segítségével folytatta Örzse csalfa játékát. Folyton Sándorról beszélt és hogy Annuskában féltékenységet keltsen, folyton csak úgy melleleg emlegette azt a szerencsétlen szép barna leányt, aki annyira szereti Rózsa Sándort. És aztán mindig így fejezte be a mondókáját:

- Vigyázzon aranyos kisasszonykám és ne bizzon a kedvese hűségében! Hamisak a férfiak mind, miért legyen éppen a Sándor kivétel? Ki tudja, hogy utóvégre reménytelen marad-e a szép barna leány szerelme?

Annuska türelmetlenül hallgatta e beszédeket és folyton Sándor után kérdezősködött. Örzi egy darabig igyekezett a leányt szórakoztatni, de mikor látta, hogy Annuska már komolyan indulásra készül, nagy bőbeszédűen maradásra kérte a leányt és kérte arra is, hogy engedjen magának most kártyát vettetni.

Annuska leült és Örzi a kártyákat széjjel kezdte rakni. Alig hogy evvel elkészült, hirtelen, kitünően játszott ijedséggel felkiáltott:

- Jézus Mária szent József! Ah, ah, Istenem, uram ur Istenkém! Ah milyen szerencsétlenség!

Annuska elsápadt és halk hangon kérdezte:

- Mit lát a kártyában? Talán veszély fenyegeti Sándort?

- Ah Istenem, Istenem! siránkozott Örzi, őt is, önt is, aranyos kisasszonykám. Nézzon csak ide - látja itt a közepén, itt fekszik magácska, ön mellett bal oldalon áll a tökfilkó, az a Sándor, a kártyában pedig ez szerencsétlenséget jelent és tényleg nézze csak, ott van a makk király és a makk ász az ön jobb oldalán, és közvetlenül ezek háta mögött ott áll a tök alsó, az a szerelmes barna leány, jaj Istenem, Istenem - ez a szerencsétlenség, nini itt a zöld hetes, jaj jaj, hisz ez borzasztó!

- De mit jelent ez mind? kérdezte Annuska reszkető hangon, én mind ebből semmit sem értek.

- Jaj, csókolom a kezét, pedig ez olyan világos, nem is lehet tévedni. Ez azt jelenti, hogy nagy veszély fenyegeti önöket, főleg pedig a barna legényt, a Sándort, amint csak legelőször találkoznak. A nagy veszély, ez itt, a piros kilenczes. Amint önök találkoznak, az előkelő öreg ur és öreg asszony tönkre teszik örökre az önök boldogságát és ebben segítségükre lesz a barna leány, aki tele van gyűlölettel ön és Sándor iránt.

- Pedig én soha sem bántottam, nem is ösmerem, szólt Annuska.

- Nem bántotta? Dehogyan? Miért szereti a Sándor önt és nem őt, azt a barna leányt? kiáltott nagy szenvedélyvel Örzi.

Annuska bámulva nézett a cigányleányra, ki ott állt előtte és nagy fekete szemeivel vad gyűlölettel nézett reá. A szegény leány borzalommal ugrott fel a székéről és kérő hangon kérdezte:

- Miért haragszik reám, Örzi? Bántottam én magát?

E szavaknál Örzi, ki egy pillanatig megfélemezte magát, gyorsan magához tért és kacagva mondta:

- Nem haragszom én magára aranyos kisasszonykám, inkább szívből sajnálom, hogy ily nagy szerencsétlenség vár magára.

- Istenem, sóhajtott Annuska, mit tevé legyek?

- A kártya mondja, felelt Örzi, hogy a legnagyobb veszély fenyegeti önöket, amint találkoznak tehát egy bizonyos ideig nem szabad találkozniuk.

- De ez borzasztó! mormogott Annuska.

- Igen, borzasztó és kérlelhetetlen a sors. A kártya beszélt, most tegyen, a mint tetszik, mondta mély, tompa hangon, ünnepélyesen Örzi.

- És meddig ne lássam Sándort?

- Ma ujhoid van, a kártya hatása mindig csak a következő ujhoidig terjed, tessék négy hét múlva, mikor ujhoid lesz, ismét idejönni.
- De Istenem, mit fog Sándor gondolni?
- Tessék neki valamit üzeni, majd tudatom vele üzenetét.
- Mondja meg neki, hogy... hogy szeretem, örökké szeretni fogom...
- Ne mondjam neki, hogy nem találkozhat vele, mert az édes anyja szigorúan megtiltotta?
- Igen, igen, mondja ezt neki, sóhajtott Annuska, ez ugy is az igazság.
- És ha Sándor üzen valamit? Oda jöhetek önhöz aranyos kisasszonykám?
- Nem, nem az istenre, nem, kiáltott Annuska ijedten. - Majd én mindig ide jövök, majd találok módot, hogy ide jöhessek.
- Ez lesz a legjobb, vigyorgott a cigányleány. És még egyet kisasszonykám.
- Mi legyen az?
- Senkinek egy szót sem arról, hogy itt volt és arról, amit a kártya mondott.
- Magam sem kívánom, hogy ezt valaki megtudja, szólt Annuska és eltávozott a putriból.

Ugyanezen játékot üzték Örzsi és Peti az ifju babonás csikós bojtárral is. Örzsi a legravaszabb módon kiolvasta a kártyából, hogy Rózsa Sándor a világért se találkozzék Annuskával, mert ez mindkettőjük veszte lenne. Sándor, ki nagyon jól tudta, mennyire ellene van Szumrákné annak, hogy Annuskát feleségül vegye, annál inkább hitelt adott a ravasz cigányleánynak, mert az a kártyából kiolvasta, hogy az az öregasszony, aki az előkelő nagy ural szövetkezett, még sok keserűséget és szerencsétlenséget fog okozni a szőke leánynak, aki a barna legényt, azaz Sándort annyira szerette. Mikor aztán Rózsa Sándor kétségbeesve kérdezte a cigányleánytól, hogy mi teendő legyen, akkor ez kimondta, hogy óvakodjék attól, hogy Annuskával találkozzék, és ha akar valamit tudatni a kedvesével, akkor bizza csak az üzenetet Örszire, majd ő elviszi azt Annuskának és meg hozza a feleletet.

- Csak jöjjön kend minél gyakrabban ide, nem fog ez tovább tartani négy hétnél és addig szívesen közvetítem üzeneteit a kedveséhez! szólt Örzsi, mikor Sándor félig elkábultva a hallottaktól, távozott a putriból.

Igy aztán tényleg bekövetkezett, a mit Radkóczy jegyző előre látott: az, hogy Sándor is, Annuska is majdnem naponként ellátogattak Czigány Örszihez, aki persze egész ravaszágát felhasználta arra, hogy a két szerelmes ne találkozzék a házában.

Rózsa Sándor egészen lesújtva érkezett a méneshöz. Lefeküdt, de az álom kerülte a szemét. Már pítymallott és még mindig nyugtalanul hevert a subáján. Azt belátta, hogy a szerencsétlenségének [...]²

De mit akar az a Kercsey? Szereti az annyira Annuskát, mint ő? El akarja feleségül venni Annuskát? Hiszen azzal már tisztában lehet, hogy a leány nem szereti! Hát mit akar? Minek állja útját az ő szerencsésének?

- Hej Sándor! kiáltott egyszerre egy hang az országuatról, hát te ma nem mégé itatni?

Veszélka János hangja volt ez, ki már a reá bizott sertésekkel az erdő felé haladt.

Rózsa Sándor felugrott és körül nézett. Arcza sápadt volt, szemei lázas tüzben égtek. Lassan oda ment Veszélkához és halk hangon mondá:

² Szöveghiány! (az elektronikus változat szerk.)

- Nem tudtam, hogy már oly késő van.

Az óriás a csikós arczába nézett és szinte ijedten mondá:

- Beteg vagy Sándor? Mi bajod van?

- Hej, Jancsi, nagy itt a baj! sóhajtott Sándor.

- Talán hűtlen lett a kedvesed?

- Ki meri azt állítani? rivallt vad felkiáltással Rózsa Sándor.

- No, no, Hát mi egyéb bajod volna? Szeret a kedvesed?

- De még mennyire!

- Hát vedd el és végre lesz a bajodnak!

- Hej, ha ez csak úgy menne. Az anyja nem adja.

- Nem adja? Miért nem?

- Egy előkelő urhoz akarja a leányát adni.

- Előkelő urhoz? És te ezt tűröd?

- Hát mit tegyek?

- Csikós vagy és még kérdezed? - Hisz máskülönben nem vagy te gyáva! Én a te helyzetemben felkeresném azt az előkelő urat és azt mondanám neki: Nagyságos uram, én szeretem az Annuskát és az Annuska szeret engem, ön utjában áll a szerencsémnek, kérem álljon el az utból, mert különben Isten úgy segítsen, szétzuzom a nagyságos ur koponyáját.

- Hát... hát, suttogott Rózsa Sándor, lehet hogy igazad van!

- Persze, hogy igazam van, nevetett a kanász, majd meglátod, hogyha ilyen módon fogsz beszélni vele, odább áll.

- Majd beszélek vele! kiáltott Sándor. Isten veled, Jancsi!

És ezzel Rózsa Sándor fütyült a lovának, egy ugrással a ló hátán termett és mint a szélvész vágatott Szeged felé.

- Ejnye, ejnye, mormogott csudálkozva az utána néző Veszélka, csak bolondságot ne csináljon ez a gyerek!

Aznap éjjel vig társaságban mulatott éjfél utánig a szegedi kaszinóban Kercsey Andor, és mint a legutolsó egyike ittas fővel hagyta el a kaszinót. A holdvilágos éjben lassan ballagott a háza felé. Jókedvű volt, mert Radkóczy jegyző az este megjelent nála és jelentést tett, hogy már a jövő héten be fogja bizonyítani, hogy megtartja ígéretét.

- Ez a Radkóczy mégis csak fene egy ravasz gyerek, mormogott Kercsey a ház kapujához érve, hol hirtelenül visszahökkent, mert a kapu lépcsőkön, guggolt egy ember és amint hozzáért, hirtelen felegyenesedett előtte.

- Jó estét kívánok, nagyságos uram, szólt Rózsa Sándor.

- Ki vagy? Mit akarsz? kiáltott ijedten Kercsey, aztán a csikóst fölismerve, elcsodálkozva szólalt meg:

- Ah, kend az Sándor? Mit akar kend ily késő éjszaka?

- Egy kis beszédem van nagyságos urammal.

- Most éjfél után? szólt kelleetlenül a földesur.

- Az én dolgom nem tűr halasztást. Vagy, vagy... szólt nyugodtan Rózsa Sándor.

- Hát ez meg mi? Miféle hangon szólsz hozzám, kölyök?

- Szép szóval kértem, hogy hallgasson meg, ha nagyságos uram nem hallgat meg, ám jól van, de akkor vegye magára, ami bekövetkezik...

- Hát mit akarsz? Szólj!

- Kapu előtt nem beszélek nemzetes urammal, szólt büszkén Rózsa Sándor.

- Hát várj itt, míg hivlak, szólt Kercsey.

Ezzel aztán felnyitotta a kis kaput és bement a házba. Rózsa Sándor az utcáról látta, mikor Kercsey a szobában gyertyát gyújtott és aztán a gyertyával a kezében egy szekrényben kotorászott.

- Fegyvert keres, mormogott mosolyogva Rózsa Sándor.

A következő pillanatban Kercsey a gyertyával a kezében megjelent a kapuban és röviden, rideg hangon így szólt a csikóshoz:

- Gyere be!

Rózsa Sándor belépett és Kercsey maga mögött bezárta a kaput. Majd előre ment a lakásába ott a gyertyát az asztalra tette és egy karosszékre dülve szólt az előtte álló Sándorhoz:

- Most mit akarsz? Szólj!

- Rózsa Sándor egy pillanatig kis pörge csikós kalapját forgatta a kezeiben, aztán felegyenesedett és daczos hangon fogott bele.

- A Szumrák Annus végett jöttem...

Kercsey jól színlelt csudálkozással nézett a legényre, majd egy kis szünet után nyájas hangon így szólt:

- Ah, a Szumrák Anna végett? Oh, oh, mit akarsz te fiam attól, - nem neked való leány az!

- Szeretem!... és ő is szeret engem...

- Mit tud az ilyen leány a szerelemről! Mit tudja az, - hogy ki a neki való férj? Ezt majd mások intézik el.

- Nem a, nagyságos uram, szólt Rózsa Sándor, most már fenyegető dörgő hangon, hogy a földes ur ijedten ugrott fel a helyéről.

Egy pillanatra mély csend lett a szobában. Rózsa Sándor nyugodtan nézett a földes ur szeméi közé, és ez látva, hogy a legénynek nincs valami rossz szándéka, ismét nyájas hangba fogott:

- Nézd fiam, mondtam már neked, nem neked való leány az, van annak más kérője, aki mellett a leány anyja is áll. Legjobb lesz neked azt a leányt elfelejteni.

- Sohase fogom - nemzetes uram!

- De fogod, szólt nyugodtan Kercsey. Az Annuska kérője előkelő gazdag uriember, aki neked ezer forintot biztosít, ha -

- Ne folytassa nemzetes uram, szólt Rózsa Sándor, nem vagyok én olyan gazember, hogy a kedvesemet pénzért adogassam.

- Hjah fiam - szólt Kercsey. Nagy ur ám a leány kérője, s ha jó szóval vissza nem lépsz, majd talál az módot arra, hogy visszalökjön, ha majd nem lépsz vissza.

- Engem? kiáltott Rózsa Sándor.

- Téged fiam, felelt hidegen Kercsey, olyan urral van dolgod, aki szét szokott zuzni, le szokott tiporni mindenkit, aki az utjában áll!

- És nemzetes uram ösmeri azt a nagy urat? kérdezte halk, reszkető hangon Rózsa Sándor.

- Ösmerem, persze, hogy ösmerem!

- Akkor kérem mondja meg neki, nemzetes uram, hogy én, Rózsa Sándor nem félek sem a hatalmától, sem a bosszujától. Kérem, mondja meg neki, hogy én Szumrák Annuskát szivem mélyéből szeretem és szeretni fogom az utolsó lehelletemig. És kérem, nemzetes uram, mondja meg annak az előkelő urnak, hogy az Annuska is szeret engem és soha sem fog engem elhagyni.

- Majd kényszerítik reá, felelte dühösen Kercsey.

- Tudom, hogy azt is meg fogják próbálni, de kérem, mondja meg annak az előkelő kérőnek, hogy akkor én, Rózsa Sándor, ezzel a két kezemmel fojtom meg.

- Mit?! Te fenyegetsz, ficzkó? kiáltott dühösen Kercsey és pisztolyt rántott elő a zsebéből.

- Tegye el azt a pisztolyt nemzetes uram, vagy baj lesz! szólt a csikós és egy lépést tett Kercsey felé, ki gyorsan rászégezte a pisztolyt és elsütötte.

A golyó nem talált, elsüvitett Rózsa Sándor feje mellett és a falba furodott. A csikós egy szökéssel Kercsey mellett termett, kicsavarta a pisztolyt a kezéből és a nyitott ablakon kidobta az utcára. Aztán vadul villogó szemmel állott Kercsey elé és higgadt kemény hangon szólt:

- Most hallgasson meg, nemzetes uram! Most megmondom, hogy miért jöttem. Szeretem Szumrák Annust, és ő is szeret engem. Mi sem zavarta boldogságunkat, míg az az előkelő kérő jött és elbolondította Szumrákné fejét. Én ösmerem azt az előkelő nagy urat, jól ösmerem. - Ön az nemzetes uram. És én azért jöttem ide, önhöz, azért vártam estétől éjfélutánig, hogy megmondhassam önnek: Lépjen vissza, nemzetes uram, mert Szumrák Annuska önt sohasem fogja szeretni! Lépjen vissza, nemzetes uram, és ne zavarja a boldogságomat, mert a jó Isten a tanum, hogy én megfojtom, ha Annuskát önhöz kényszerítik. - Ezt akartam én Rózsa Sándor megmondani, nemzetes uram és most, hogy megmondtam, megyek. Jó éjszakát nemzetes uram!

És anélkül, hogy Kercseyt többé egy pillantásra méltatta volna az ifju csikós, megfordult és elhagyta a szobát. Az udvarra érkezve, bezárva találta a kaput. Rózsa Sándor felmászott a kapura és onnan leugrott az utcára. Anélkül, hogy visszafordult volna, haladt tovább a dorozsmai országuton, hol nemsokára az éj homályába eltűnt.

Kercsey Andor pedig, Rózsa Sándor távozása után egy darabig a dühtől reszketve ült karosszékében. Aztán felugrott és az ablakhoz sietett. Sokáig kinézett a sötét utcára, mintha azt kutatná, hogy merre felé ment el Rózsa Sándor. Aztán visszalépett az ablaktól és fenyegető hangon mormogta:

- Ezért meglakolsz Rózsa Sándor!

Ezzel aztán vette a kalapját és éppen ki akart menni, mikor az utcáról kocsizörgést hallott. Ismét az ablakhoz sietett és kinézett. A kocsi mindinkább közeledett és háza előtt megállt.

- Radkóczy! - kiáltott Kercsey pokoli örömmel és sietett az udvarra a kaput kinyitni. Majd a jegyzővel visszajött a szobába, és mikor székkal megkinálta, azt kérdezte:

- Mi jót hoz, jegyző uram?

A jegyző nem felelt erre a kérdésre, hanem egy kis szünet után hirtelen azt mondá:

- Az imént Rózsa Sándort láttam az országuton járni.

- Itt volt nálam, felelt halk hangon Kercsey.

- Itt volt? Mit akart itt? Mit mondott? kérdezte ijedten Radkóczy.

- Jegyző ur, a ficzkó fenyegetőzött. Óvakodnunk kell tőle. Végezni akarok vele. Még ma, érti jegyző uram, még ma!

- Az nehéz lesz, nemzetes uram!

- Semmi sem nehéz a kellő akarat mellett. Akarom, hogy a leány ma éjjel lássa a kedvesét, a megbeszélte helyzetben. Ott leszek a közelben én is. És legyen ott a Petin kívül még egy merész és erős ficzkó. Lehetséges, hogy tovább megyek, mint eddig megbeszélte.

- Hogyan nemzetes uram? - kérdezte Radkóczy.

- Meguntam a hiábavaló várakozást. Itt van 500 forint. Gondoskodjék arról, hogy egy embere kocsival, lóval várakozzék a putri közelében. Ha a legkisebb alkalom kínálkozik, - megszöktem a leányt,

- Azaz elrabolja, nemzetes uram, nevetett a derék jegyző, mert nem hiszem, hogy a leány önként menne önnel.

- Nem bánom én, akármi nevet is adnak neki, jegyző uram, - ma este véget akarok vetni a dolognak. Ha ravaszság nem használ, akkor erőszakot alkalmazok. Kész a cigány ital?

- Kész, nemzetes uram.

- Hát értesitse az Örsit, hogy ma este beadja az italt a ficzkónak, - és úgy rendezze a dolgát vele, hogy aztán az Annus meglepje őket.

- Minden meglesz, nemzetes uram.

- Ha pedig, ma este minden úgy megy, amint azt én terveztem, meg fogja látni, hogy gavallér emberrel volt dolga!

Ezzel kikísérte a jegyzőt a kocsijához és mikor az elhajtattott, Kercsey visszatért házába, melynek kapuját bezárta maga mögött.

Szeress, Sándor, szeress!

Mig Radkóczy jegyző Kercsey Andor lakásáról Dorozsma felé sietett, Kercsey maga felöltözött és a városházára ment, hol a kapitányságnál szándékozott panaszt emelni Rózsa Sándor ellen. Utközben azonban meggondolta a dolgot, és a városházára érve, egyenesen a pandurok szobája felé ment, ahol az ajtó előtt az öreg Galiba Mátyást a pandur káplárt találta, ki éppen a csizmáit tisztította.

Hajnalodott. Az öreg pandur csudálkozva látta ily kora időben a városszerte ösmert gazdag földesurat. Mi dolga lehetett? Gyorsan félredobta a kezében levő csizmáit és feszes állásba vágva magát, katonásan tisztelgett Kercsey előtt.

- Jó reggelt Galiba bácsi, szólt nyájas hangon Kercsey, már fölébredt?

- Adjon Isten, jó reggelt, nemzetes uram, felelt a pandur, régi katona vagyok, huszár voltam és megszoktam a kora reggeli felkelést, de nemzetes uram, mi jót hoz ily korán reggel?

- Beszélni akartam a kapitány urral, de meggondoltam a dolgot, szegény Bánfalvy kapitánynak van elég dolga, minek őt háborgatni ilyen korán.

- Talán tolvajok jártak nemzetes uramnál? - kérdezte a káplár.

- Igen, azaz nem, felelt Kercsey. Egy kis kellemetlenségem van.

- Talán segítségére lehetnék, nemzetes uram, a kapitány ur úgy is én rám bizná a dolgot?

- Tudom, tudom, Galiba bácsi, de, mondja csak kedves Galiba bácsi, ösmer kend egy Rózsa Sándor nevű csikósbojtárt?

- Hogyne ösmerném! Nagyon derék legény!

Kercsey erre nagyot köhögött és csak egy kis szünet után kérdezte:

- Tehát kend szereti ezt a Rózsa Sándort, úgy mint minden derék legényt szeret, nemde?

- Igenis, nemzetes uram, felelt Galiba.

- De mondja csak, kend, Galiba bácsi, mit szeret kend jobban, száz pengő forintot, vagy azt a derék Rózsa Sándort? kérdezte most nyomatékos hangon Kercsey.

- Már alázatosan kérném nemzetes uram, felelt nevetve a pandur-káplár, hogyne szeretném a jó pénzt jobban, mint száz olyan legényt!

- Ez már beszéd! - szólt Kercsey és közelebb lépve Galiba Mátyáshoz, halk hangon suttozta:

- És akar kend száz pengő forintot keresni?

- Hogy akarok-e? Már hogyne akarnék, nemzetes uram. Mit kell tennem azért a száz pengő forintért.

- Ah, nem valami nagy, nehéz dolgot, Galiba bácsi, csak egy csekélységet, ugyszólván semmit.

- Hát, nemzetes uram, szólt Galiba ősz bajuszát pödörve és szürke szemeit a földesurra szegezve, mi legyen az a csekélység?

- Lássá kedves Galiba bácsi, kend szereti azt a Rózsa Sándort, én pedig nem szeretem...

- Hjah, felelt nagy bölcsen a pandur-káplár, hol lehet az az ember, akit mindenki szeret! Csak nem bántotta az a csikós nemzetes uramat?

- De... de bántott, súlyosan bántott az a gazficzkó! - kiáltott hevesen Kercsey.
 - Mit, a Sándor megsértette volna nemzetes uramat? - mondta csodálkozva Galiba.
 - Igen megsértett, és én azért ki akarom tölteni rajta a bosszumat. Száz pengő forintot fizetek kendnek, ha ma éjjel Rózsa Sándort elfogja és lopás gyanuja alatt letartóztatja.
 - De Rózsa Sándor nem lop, azt senki sem hiszi róla, mondta, a pandur káplár.
 - Nem is mondtam én, hogy lopás miatt tartóztassa le azt a ficzkót, hanem lopás gyanuja miatt, és ez valami egészen más..
 - Persze, hogy más, szólt Galiba, de evvel is kinevetnek, mert nincs ember, aki az ilyesmivel a Sándort gyanusítaná.
 - De van Galiba bácsi, én gyanusítom...
 - Hogyan, nemzetes uram gyanusítja a Rózsa Sándort?
 - Igen, én. Az éjjel nálam járt egy ügyben, és én csak távozása után vettem észre, hogy az éjjeli szekrényen volt egy gyűrűm, amely eltűnt.
 - Ah, ah, most értem, nemzetes uram, hát én a Sándort száz forintért letartóztassam, holott ő ártatlan. Ez nagy gazság!
 - Hallja kend, Galiba, én még eddig nem igen hallottam, hogy a kegyetlensége miatt rettegett Galiba Mihály pandur-káplár mindig annyit törődött volna a letartóztatott ártatlanságával.
 - De nemzetes uram...
 - Nos hát, én kétszáz forintot ígérek, de akkor.
 - Akkor az éjjel lánczerverve hozom Rózsa Sándort ide a városházára! kiáltott Galiba.
 - Jó, jó, egészen kendre bízom, felelt Kercsey és távozva visszafelé szólt:
 - Isten áldja meg kendet, Galiba bácsi.
- Ezzel távozott a városházából. Hazafelé ballagott. Mikor kapuja elé ért, maga elé mormogott:
- Jól van ez így. Ha este Radkóczy és társai nem végeznek ezzel a gazficzkóval, majd végez vele az öreg Galiba.
- Ezzel bement a házába.
- Radkóczy jegyző a kocsijával a dorozsmai uton hazafelé hajtott. Hajnal felé járt az idő, Radkóczy álmos volt, de óvakodott elaludni. Jól tudta, hogy Rózsa Sándor, kit jöttkor látott, Szegedről egyenesen Kis-Telek felé nyargalt. Radkóczy szeretett volna Rózsa Sándorral beszélni, és hajtatta a lovakat, amennyire azok futni tudtak. De bármennyire is sietett, nem tudta a csikóst utólélni.
- Hátha nem is ment még vissza? - mormogott Radkóczy és felállva az ülésről, körülnézett a beláthatatlan síkságon.
- Egy paraszt ember jött Dorozsma felől szemközt Radkóczy kocsijával. Radkóczy megállította a kocsiját és odakiáltott a paraszthoz:
- Hallja kend, nem látta kend Rózsa Sándort, a csikós bojtárt erre felé jönne?
 - Nem én, jegyző uram. Nem láttam.
- Ezzel a paraszt köszönt és tovább ment. Ekkor Radkóczy odaszólt a kocsisához:

- Te Bálint, hajts lassan a kocsival hazafelé, szundikálni akarok egy kissé, ha Rózsa Sándort látod, kelts fel, beszélni valóm van vele.

Ezzel hátradült az ülésén és elszundikált. A kocsi lassan haladt Dorozsma felé. Radkóczy egyszerre csak felijedt álmából és szemeit dörzsölve kérdezé:

- Te Bálint, nem láttad Rózsa Sándort?

- Nem én. Erre felé nem jött, felelt a kocsis.

Radkóczy nem felelt és gondolkozni kezdett.

- Annyi bizonyos, mormogta a jegyző, hogy a ficzkó még nem ment haza felé különben látták volna. Tehát Szegeden maradt. De mit akar ott? Fenyegetőzött már, talán rossz dologban töri a fejét és ha még egyszer találkozik Kercseyvel, ez egyikükre nézve végzetes lehet. Csak nem elég merész az a Sándor - kutya terringettét, ha véletlenül leszámolna a földesurral és amugy csikós módon végezne vele, elesném az ezer forinttól - talán legjobb lenne, ha vissza hajtának Szegedre.

- Alázatos szolgálja. Kezeit csókolom aranyos nagyságos jegyző uram, - szólalt meg egy hang.

A jegyző ijedten felugrott az üléséről, a kocsi mellett vigyorgó arczczal látta Peti cigányt, Örzse bátyját futni. Ez éppen kapóra jött neki.

- Hát te mit csavarogsz itt az országuton? kiáltott rá haragosan.

- Hát kérem alázatosan, nagyságos uram, az édes anyám küldött, hozzak neki egy kis galagonyát.

- Ah, galagonyát, ugy?... és kinek a részére?

- Nem tudom én, felelt Peti, az az édesanyám titka.

- No nem vagyok rá kíváncsi. Te Peti, jó hogy itt találtalak, kis beszédem van veled.

- Csókolom a kezét nagyságos jegyző uramnak, rendelkezésére állok.

- Menj lassan előre, szólt Radkóczy a kocsishoz és leszállt a kocsiról. Hajts csak lassan előre, de ugy, hogy a közelben maradj, ha hivlak.

A kocsis előre hajtott, Radkóczy Petivel visszamaradt. Egy kis szünet után Radkóczy hirtelen azt kérdezte:

- Nem láttad ma Rózsa Sándort?

- Hogy láttam volna, mikor nem járt erre? felelt a cigány.

- De járt! szólt Radkóczy.

- Járt? Nagyságos uram látta?

- Hogy vagytok a Szumrák Annával? kérdezte Radkóczy anélkül, hogy a cigány kérdésére felelt volna.

- Ah, nagyságos uram, csókolom a kezét, egészen jól vagyunk vele, majdnem minden nap eljön hozzánk, az Örzse kártyát vet neki, én meg elviszem az üzenetét Sándornak.

- Hát hol találsz mindig a Sándort?

- Nem kell azt keresnem, csókolom a kezét aranyos jó nagyságos uram, eljön az majdnem naponként, az Örzsivel kártyát vettetni magának, engem pedig üzenettel küld az Annuskához.

- Ha mindketten hozzátok jönnek, nem találkoznak ott nálatok?

- Hogyan is találkozhatnának, ha én és az Örzse vigyázunk; hiszen ha találkoznának oda volna a jó keresetünk.

Radkóczy gondolataiba merülve haladt előre. Majd hirtelen azt kérdezte Petitől:

- Te Peti, emlékszel-e még arra, hogy mit beszéltünk mi a multkor?

- Hogyne emlékezném, nagyságos uram, hiszen ötven forintot is ígért.

- Igen, igen, nos Peti, ma meg kell történnie. Ma este az Annusnak meg kell lepnie, a Sándort, mikor Örzsivel szerelmeskedik. - Aztán pedig tudod, hogy mi a teendő?

- Tudom hát, hisz nagyságos uram nem hiába ígért száz forintot.

- Csak huszonöt forintod jár még, ficzkó!

- Száz, nagyságos uram, a Sándor Szegeden, vagy tudja a jó Isten hol van, keresnem kell és aztán...

- No jól van, nem bánom, ha jól csináltok mindent.

- Akkor megkapom a száz forintot?

- Meg. Szavamra mondom.

- És az Örzse mennyit kap? kérdezte durva egyszerűséggel a cigány.

- Gazember, csak nem fogom azt külön megfizetni.

- Hát nem dolgozik az külön?

- Jól van jó, szólt Radkóczy elfojtott dühvel. Ha az Örzse az Annuskához megyen, álljon visszafelé be hozzám. Majd megalkuszom vele. Hát most rendben vagyunk, ugy-e bár?

- Persze, hogy rendben vagyunk, nevetett a cigány.

- Hja, mit is akartam mondani, szólt egy kis szünet után Radkóczy, igen tudom már, akad ma este talán még egy kis munka.

- Ugy, még egy kis külön munka? kérdezte Peti, mi legyen az?

- Ej, ugy hiszem, felemlitettem már egyszer, talán megszőktetjük az Annust.

- Hát ha a nagyságos jegyző ur jól fizet...

- Tudod, hogy fukar nem vagyok, mennyit kérsz?

- Hárman leszünk, nagyságos jegyző uram és így háromszáz pengő forint nem is lesz sok.

- Hát üssön beléd az Isten nyila, te haszontalan gazember, kiáltott dühösen Radkóczy, takarodj, pusztulj, majd nézek én más ember után.

Peti jóízűen felkaczagott.

- Hát haragszik a nagyságos ur?

- Hogyne haragudnék, te szemtelen!

- De nagyságos uram, a nehéz munka az száz forint, a veszedelem, a mivel a munka jár, az is száz forint és hárman dolgozunk, az is csak száz forint, hát nem is lehet kevesebb háromszáz forintnál.

- Hallgass és takarodj! kiáltott Radkóczy.

Peti nem felelt semmit, hanem megfordult és távozott.

Radkóczy dühösen utána nézett a cigánynak és mikor látta, hogy ez hátrafelé sem néz és tényleg elballag, torkaszakadtából kezdett kiabálni:

- Peti! Hej te gaz ficzkó! Peti te, állj meg!

Peti megfordult és oda kiáltott a jegyzőnek:

- Méltóztassék csak parancsolni, aranyos nagyságos uram, hallom én azt innen is!

- Gyere ide mindjárt te barna gazember, vagy kitepem a hajadat.

A cigány lassan visszajött és megállt a jegyző előtt.

- Hát mennyit kérsz?

- Mondtam már, nagyságos uram, háromszáz forintot.

- Adok kétszáz forintot.

- Hárman vagyunk, felelt szilárd hangon a cigány és csak nem sok egy embernek 100 forint az ilyen munkáért?

- Hát tönkre akarsz engem tenni? Azt akarod, hogy ráfizessek?

A cigány nagyot nevetett.

- Nagyságos uram, nem szokott ön ráfizetni, különben is, most, mikor már tudom, hogy voltaképpen kinek dolgozok, majd megalkudom én azzal...

- Csak merj, more, ha deresre akarsz jutni! Hát, jól van, nem bánom, legyen meg az akaratod. Megadom a háromszáz forintot, de az éjjel meg kell történnie.

Meg fog történni, nagyságos uram.

- Te magadra vállalod, hogy az Annus és a Sándor a megbeszélte módon találkozni fognak?

- Magamra vállalom. Haza sietek, megmondom az Örszinek, hogy hívja meg estére az Annust és aztán sietek a Sándort fölkeresni és estére az Örszihez rendelem. - Az Örszi készen tartja már az italt a Sándor részére, hiszen eped a csókja után, hogy a devla verje meg.

- Jól van, Peti, jól van. És ki lesz a segítségedre, ha majd, a szöktetésre kerül a sor?

- Találok én majd arra alkalmas embert, csak pénz legyen, nagyságos uram.

- Ah, te előleget akarsz?

- Én nem, bizom a nagyságos urban, de a társaim.

- Hát mennyi kell?

- Kétszáz forint, elég lesz.

- Az sok, felelt dühösen Radkóczy, annyit nem adok.

- De társaim nem biznak úgy bennem, mint én bizok a nagyságos urban. Nekem a társaimat rögtön ki kell fizetnem.

- Ah ugy! nevetett Radkóczy, no jó, itt a kétszáz forint, de most jól vigyázz. Este téged és társaidat senkinek sem szabad látni. A szegedi országuton a falu végén készen fog állni egy kocsis jó két lóval. A leányhoz csak akkor szabad nyulni, ha én parancsolom. És most siess, mert sok dolog vár reád.

A cigány gyorsan távozott a falu felé, Radkóczy pedig magához hívta a kocsisát és a kocsira felugorva oda kiáltott a kocsisnak:

- Fordulj és oly gyorsan, mint a lovak futhatnak, vissza Szegedre, a nagyságos urhoz.

Néhány percz mulva Radkóczy kocsija szédítő gyorsasággal robogott Szeged felé, hol Radkóczy Kercseynek jelentést tett a történekről.

Peti pedig, amennyire sietni tudott, Dorozsma felé ment. Még kilenczet sem ütött az óra, mikor a putrihoz ért és beállított Örzse szobájába.

- Itt van, amit kértél tőlem, Örzse - szól Peti és az Örzse ágyára dobott egy nagy csomó galagonyát.

Örzse az ablaknál állt és éppen Rózsa Sándorra gondolt, meg arra a fehér leányra, aki annak az oka, hogy a szép csikós bojtár őt észre sem veszi. A cigányleány szívét valami nagy, határtalan gyűlölet töltötte el, gyűlölte ő Annuskát, gyűlölte a hozzátartozóit, gyűlölte talán önmagát is. És amint úgy kinézett a piszkos kis ablakocskán át és a szemei a távolban merengtek, mintha keresték volna az oly forrón szeretett férfit,

Peti ott állt az ajtó küszöbén és csendesen, várta, míg nővére megszólal. Tudta ő jól, hogy kire gondol az most és tudta azt is, hogy nem jó az Örzsit ilyenkor háborgatni. De utóvégre az idő mult és neki sok teendője volt.

- Örzsi te, itt a galagonya!

- Jól van, szól a leány, tedd le.

Peti egy pillanatig várt, aztán nagyot köhögött és mikor az Örzse még mindig nem mozdult el az ablaktól, hangosan oda kiáltott:

- Örzse te! Egy kis beszédem van veled!

- Velem? kérdezte a leány anélkül, hogy megfordult volna.

- Igen veled, szól Peti. Eljártam a dolгодban.

- Beszéltél Rózsa Sándorral? kérdezte gyorsan a bátyja felé fordulva a szép cigány leány.

- Nem én, felelt Peti, de beszéltem Radkóczy jegyzővel.

- Mi közöm van hozzá?

A jegyző abban fáradozik, hogy az Annust örökre elválassa Sándortól.

- Áldja meg a jó Isten! kiáltott a leány.

- Te is az első vagy, aki ezt mondja, Örzse! szól nevetve Peti.

- Hogy akarja ezt? kérdezte Örzse.

- Ah, hiszen tudod! Nem emlékszel már?

A leány mereven szegezte szemét a bátyjára, aztán mintha csak most emlékezne a dologra, végig simította forró homlokát és halk fájdalmas hangon mondta:

- Ah, igen, igen, tudom - most már emlékszem, hiszen kártyát is vetek nekik!

- Mire gondoltál te megint Örzse?

- Mire? Mire? ismételte a leány - hát ő rá és ha ő rá gondolok, akkor minden mást elfelejtek.

Peti egy pillanatig hallgatott és haragjában az ajkait harapta, aztán halk hangon kérdezte:

- De most már csak beszélhetek veled okosan is?

- Beszélhetsz. Mit akarsz?

- Elhoztam a galagonyát, főzd meg, még ma lesz szükséged reá.
 - Hogyan?
 - A jegyző ma végezni akar. Kercsey türelmetlenkedik. Én ma estére Sándort ide rendeltem, rendeld te ide a leányt, majd vigyázok én, hogy össze ne találkozzanak.
 - És a galagonya? Mi legyen a galagonyával?
 - Készítsd el a nagyidai italt.
 - Kinek?
 - Majd Sándornak kártyát vetsz és aztán láss hozzá, hogy igyon belőle.
 - Peti! Peti! Áldjon meg az Isten! Sándorral megitatom az italt, aztán szeretni fog.
 - Igen, öleltesd, csókoltasd magadat és ha karjaidba fog borulni az ital ereje által, akkor...
 - Akkor végtelenül boldog leszek! kiáltott Örzse vad érzékies örömmel.
 - Persze, szólt nyugodtan Peti, Annuska, amikor látni fogja, hogy a szeretője hűtlen, el fogja hagyni. Sándor maga, aki tudja, hogy hűtlenséget követett el, nem fog többé merni a leány szemei elé kerülni... Tehát szabad lesz, és akkor meghódíthatod a magam részére.
 - Ez igaz, szólt kis gondolkozás után Örzse.
 - De még jobban is segítek én neked Örzse, szólt halk hangon Peti. Új alkut kötöttem ma a jegyzővel és rólad is gondoskodtam.
 - Hogy? hogy?
 - Biztosra veszem, hogy Sándor majd ha a szeretője a karjaidban találja szégyenében el fog futni és otthagy mindnyájukat. Ezt az alkalmat a jegyző ki akarja használni a leány megszöktetésére. Még beszélni fog a jegyző ez iránt ma délután veled. Kérjél tőle száz forintot a fáradságodért, szívesen megadja, mert nélküled nem ér el semmit,
 - És mikor lesz itt Rózsa Sándor? kérdezte Örzsi.
 - Sietek hozzá. Éjfél előtt itt lesz, de készen legyen a nagyidai ital! szólt Peti és ott hagyva a hugát, elsietett, hogy Rózsa Sándort felkeresse.
 - Készen lesz! kiáltott utána Örzsi és magára kötve a fejkendőjét, oda ment az édesanyja ágyához, aki szó nélkül hallgatta a két testvér beszélgetését.
 - Hallotta kend, édesanyám? kérdezte Örzse.
 - Hallottam hát, felelt az öregasszony, nem vagyok még siket.
 - És mit tegyek?
 - Amit a Peti mondott. Okos fiu az, mondtam én azt már sokszor. Szaladj leányom ahhoz a fehér leányhoz addig én elkészítem az italt.
 - És ér az valamit? kérdezte reszkető hangon Örzse.
 - Eddig még minden férfinél ért, miért ne érne nála! biztatta az öreg asszony.
- Örzse nem törődött többé az anyjával és elsietett. Egyenesen Szumrákéék házához ment, ahol már a kert kerítésénél találta Annuskát, A szegény leány mióta, nem láthatta a kedvesét, örült, ha hirt hallott tőle és várva várta, a ravasz cigányleányt, aki neki a híreket hozta.
- Örzse óvatosan körülnézett, aztán gyorsan oda lépett a kerítéshez és halk hangon suttogetta:
- Áldja meg az Ur Isten, aranyos kisasszonykám! Jó, hogy itt találtam.

- Mit csinál Sándor? kérdezte Annuska.
 - Mit csináljon szegényke? Vágyódik a szeretője után. Tisztelteti, csókolgatja az aranyos kis kezeit.
 - Tehát szeret? - Ugy-e szeret? kiáltotta elpirulva Annuska.
 - Persze, hogy szereti, aranyos kisasszonyom, és maguk talán még boldogok lesznek. Annak a barna leánynak ellenére.
 - Beszéljen Sándorról!
 - Azt is láttam, aranyos kisasszonyom - és mindig a kártyámban mellette látom azt a barna leányt.
 - De Sándor azt nem szereti! suttogta Annuska.
 - Hamisak a férfiak mind. A kártyámban mindig a barna leány mellett áll.
 - Akkor nem hiszek a kártyának.
 - Nem hisz, aranyos kisasszonykám? És ha látná a saját szemeivel?
 - Mit? kérdezte reszketve Annuska.
 - Hogy Sándor hűtlen, hogy más leányt, a barna leányt csókolja, öleli.
 - Ha látnám, akkor meghalnék! szólt Annuska.
- A cigányleány felkaczagott.
- Meghalna? Egy férfiért? Érdeemes is az! Hamisak a férfiak mind!
 - Ő nem hamis, Sándor nem hamis!
 - Adja az Isten! szólt Örzse ünnepélyes hangon. Eljön ma este aranyos kisasszonyom?
 - Nem jöhetek Örzse, nagyon vigyáz az anyám. Aztán mit csináljak nálatok?
 - Ma éjjel ujhold lesz - ekkor a kártya mindig a legigazibb valót mondja.
 - Nem hiszek én a kártyában.
 - Nem? A Sándor hisz a kártyának, eljön ő ma éjjel is, hogy igazat mondjak neki.
 - Sándor eljön?
 - Igen. Megígérte.
 - Akkor eljövök én is! szólt határozott hangon Annuska, a Peti várjon reám a szokott helyen.
 - Várni fog, aranyos kisasszonykám. De nem szabad a Sándort megszólítani - ebből nagy baj keletkezhetne.
 - Nem fogom megszólítani. - Csak látni akarom, - mondotta Annuska.
 - Majd látni fogja, aranyos kisasszonykám, lesz rá gondom.
- Ezzel aztán Örzse távozott és sietett hazafelé, ahol anyja már nagyban főzte a varázs italt.
- Míg Örzse Annuskánál járt, Peti gyorsan sietett a közeli csárda felé, ahol tudta, hogy megtalálja Veszelka Jánost, az óriási erejű kanászt. Tényleg ott hevert egy bokor alatt és mozdulatlanul nézett Dorozsma felé, mintha onnét várna valakit.
- Adjon Isten jó napot, János bácsi! szólt Peti óvatos távolságból.
 - Adjon Isten neked is, mormogott az óriás, honnan kerülsz ide?

- Hazulról jövök, akartam, megnézni, haragszik-e kend még reám, János bácsi?
 - Miért haragudnék?
 - Hát a Sándor miatt, hiszen tudja kend.
 - Hja, tudom. No az nem baj! Hiszen az nem szereti Örszit.
 - Nem, ő nem szereti, az igaz, felelte a cigány, de az Örszi szereti ám őt, de még mennyire.
 - No hát arról már megint a Sándor nem tehet.
 - Persze, hogy nem tehet, kiáltotta Peti, jól tudom, hogy ő nem tehet róla. Mit is tehet ő arról, hogy őt az Örszi oly eszeveszetten szereti...
- Az óriás sóhajtott.
- János, bácsi! Hallja kend, János bácsi!
 - Mit akarsz, no? kérdezte mogorva hangon az óriás.
 - Mondjak valamit? kérdezte Peti.
 - Már miért ne, ha tudsz és akarsz valamit mondani.
 - De nem fog haragudni?
 - Nem, szólj már, mit akarsz?
 - Ma éjjel a Sándor megint oda megyen az Örszihez, hogy kártyát vettessen magának. Tudom, az Örszi hívatta.
 - Hát mi van abban? Tudom, hogy nem szereti a Sándor az Örszit.
 - Nem, nem szereti egy cseppet sem, mormogott halk hangon a cigány és az fáj ám az Örszinek.
 - Hadd fájjon neki, nekem is fáj, szólt Veszelka.
 - De ma éjjel az Örszi véget akar vetni a dolognak.
 - Véget akar vetni? Hogyan?
 - Ma éjjel Örszi a Sándornak akarja beadni a nagyidai italt...
 - Ah, az a gyalázatos... Megölöm ott leszek én is! Megfojtom a gyalázatot!
 - Jó teszi János bácsi, ott leszek én is, én se szeretném, ha végre mégis a Sándoré lenne - gyűlölöm azt az embert.
 - Majd adok én az Örszinek szerelmi italt mérni! Agyonütöm! Széttépem ezzel a két kezemmel, dühösködött a kanász.
 - Nem lesz arra szüksége János bácsi, kifundáltam én már valami mást - valami jobbat.
 - Valami jobbat? Mi az? Hadd halljam!
 - Olyas valamit eszeltem ki, a mi Örszit kendhez visszavezeti.
 - Az Örszit - hozzám, vissza? kiáltott Veszelka. - Mi lehet az?
 - Megmondom én kendnek, ha kend szavát adja nekem, hogy senkinek sem árul el belőle egy árva szót sem, még akkor se, ha tervem kendnek nem tetszik.
 - Hát miféle gázság legyen ez megint? kérdezte Veszelka, aki jól ösmerte a cigányt.

- Semmi gazság, János bácsi, semmi gazság és kend azon kívül, hogy visszahóditja magának az Örszit, még ötven forintot is kereshet.

- Ötven forintot? Ez sok pénz! S mit tegyek azért?

- A nagyságos ur meg akarja szöktetni az Annuskát. Ő azt véli, hogy a leány sokkal előbb lesz hajlandó a felesége lenni, ha már egyszer akarva vagy nem akarva az ő házában lesz... és ebben igazsága is van.

- De ez nem szöktetés, ez leányrablás, kiáltott a kanász.

- Mi közünk hozzá? felelt nyugodtan Peti, a nagyságos ur így akarja, ő fizet bennünket, kend is kap... mennyit is mondtam?

Az óriás gondolataiba merülve hallgatott, Peti pedig egy kis szünet után mondá:

- Igen, igen, kend is kap száz forintot s aztán az Örszi is segít.

- Az Örszi is? No jól van, a tied vagyok, Peti, mit kell tennem?

- Csekélységet, János bácsi, szót sem érdemel az egész. Kend estére hozzánk jön a putrinkba, én bekormozom feketére a kend arcját, hogy fel ne ösmerjék és nálunk fog lesben állni, míg a leány meglepi a Sándort. Én úgy vélem, hogy a Sándor ijedségében ott hagyja az Örszit is és az Annuskát is és úgy el fog futni, hogy meg sem áll Kis-Telekig és akkor kend a leányt megragadja és az országuton a falu végén álló kocsihoz viszi. Ez az egész. Elvállalja kend ezt?

Veszélka János nem felelt, hanem csak a fejét vakarta, Peti is egy darabig hallgatott, aztán közelebb lépve a kanászhoz, halk hangon kérdezte:

- No János bácsi, mit mondjak az Örszinek?

- Mondd meg neki, hogy szeretem és hogy -

- Segítségre lesz kend?

- Hát legyen amint akarod. Segíteni fogok, szólt határozott hangon az óriás.

- Akkor rendben vagyunk, szólt Peti; sietek az Örszihez.

Ezzel elváltak egymástól. Peti sietett a falu felé, míg Veszélka a reá bízott sertésekhez ment.

Türelmetlenebbül még sohasem várta az ifju csikósbojtár az estét, mint ezen a napon. Mikor aztán végre esteledett, Rózsa Sándor a szabadban legelő Csillag lovát felnyergelte és aztán gyorsan utnak indult Dorozsma felé.

A keczeli csárdánál megállt. Beszélni akart Veszélkával, meg akarta neki mondani, hogy szót fogadott neki. Körülnézett a félhomályban, de sem a kanászt, sem a kondáját nem látta.

Nagyot füttyentett, de a füttyre senki sem válaszolt.

Eh, gondolta magában a csikós türelmetlenkedve, a Jancsi ma bizonyára megint berugott és alszik, aztán hiába várok reá. Majd visszafelé jövet beszélek vele.

Tovább haladt az uton. Holdvilágos éjszaka volt, de a nyugoti látóhatáron fekete felhők tornyosodtak az égboltozaton. Egyszermind a déli szél is megindult és Sándor sokkal jobban ösmerte az időjárást, semhogy nem tudta volna, hogy rövid idő múlva nagy zivatar és zápor-eső lesz. Sándor kénytelen volt a lovát a hirtelen keletkezett nagy záporban lépésben járatni és már 10 óra régen elmúlt, mikor Rózsa Sándor a falu végéhez érkezett.

A cigányputri előtt állt Örszi és várt a csikósbojtárra. Örszi jól tudta, hogy Sándor jönni fog és egy világért sem hagyta volna el a helyét a kapunál, ahol rendszeren fogadni szokta. Ma is ott

állt ünnepi ruhájában oly nyugodtan, oly mozdulatlanul, daczára a tomboló égi háborúnak, mintha nem eleven ember, hanem valami szobormű volna. És mennyire szép volt ma Örzsi. Hogy csillogtak fekete szemei!

A cigányleány a sűrű záporosón keresztül már hallotta Rózsa Sándor lovának lépését. Mozdulatlanul várta a csikós érkezését. Már látta is Rózsa Sándort közeledni, mikor a templomtérről két füttyöt hallott.

- Nini, mormogott Örzsi, Peti is már uton van avval a fehér leánynyal.

Az eső elállt már, mikor Rózsa Sándor a szokott helyén lováról leugrott, azt egy fához kötötte és gyalog ment a cigány házához.

- Jó estét, Sándor, szólt Örzsi, de megázott kend!

- Meg bizony, felelt Rózsa Sándor, nem is jöttem volna, ha olyan sürgősen nem hívatsz. Hát mi ujság?

- Jaj istenem, sok baj van ám, Sándor. Gyere csak be, majd megnézem a kártyámban.

Ezzel a leány kézenfogta a csikóst és behuzta a szobába. Ott már minden készen állt, a leány a mécset meggyújtotta és a kártya után kapott.

- Tudja kend, olyan nyugtalan voltam egész nap, szólt Örzsi, többször vettem kártyát és mindig azt láttam, hogy a fehér leányt valami veszély fenyegeti.

- Veszély, kiáltott Rózsa Sándor, miféle veszély?

- Azt még nem tudom, azért hívtam kendet, hogy talán a kend segítségével kitalálom.

E pillanatban az utcáról macska nyávogás hallatszott. Rózsa Sándor, kinek gondolatai Annuskánál merengtek, felijjedt és harsány hangon kérdezte:

- Mi az? Mi volt az?

- Ah, semmi! Nevetett Örzse, elállt az eső és a holdvilágos lanya éjszakán a kandur keresi a kedvesét.

- Te Örzsi, szólt most az öreg cigányasszony az ágyából a Sándor megázott s te nem kínálsz meg egy ital borral?

- Igazad van édes anyám, igazad van, szólt Örzsi, és a sarokhoz sietett, ahonnan gyorsan egy meglehetősen nagy kulacscsal tért vissza, melyet reszkető kezeiben tartott.

- Igyál Sándor, az Isten éltesen! szólt reszkető hangon a leány és oda tartotta az ifjunak a kulacsot.

Rózsa Sándor a kulacs után kapott és azt magasra felemelve szólt:

- Az Isten éltesen, Örzsi!

És aztán jót ivott a kulacsból.

Örzse szemei felvillantak vad örömeiben és néhány pillanatig mereven szegezte vad tűzben égő szemeit a legényre, várva, hogy az ital kezdi-e már hatását.

A legény nyugodt maradt. Gondolataiban Annuskánál volt, és csak egy kis szünet után mondta halk hangon:

- Hát hadd nézzük azt a kártyát, no!

Örzsé most a szokása ellen egész közel állt a legényhez, és ezt folyton figyelve, a szokásos módon, de lassabban mint máskor, kezdte a nagy csillagot rakni. És míg ő a kártyákat szép lassan rendbe rakta, éles szemei észrevették, hogy a legény homlokán verejték cseppek mutatkoznak.

- Nos, mondá a leány, készen vagyok, de figyelj Sándor, a csillag közepében a piros felső az ma te vagy.

- Ejnye de meleg van! szólt most a csikós bojtár és erősen törülgette czipő zsebkendőjével a homlokát.

- Kissé hirtelenül ittál, Sándor, és az óbor melegít. Hát a piros felső te vagy; ni, ni, Sándor, itt van ismét a makk ász: az öreg asszony.

- Vigye el az ördög az öreg asszonyodat, dörmögött a csikós, olyan melegem van, hogy ki nem tartom.

Evvel felállt és az ajtó felé akart menni, de Örzsé utjába állt és szemeit erősen reá szegezve, mondta:

- Jézuskám, hogyan izzadsz. Vesd le a kabátodat lelkem, várjál csak, majd segíték.

És oda sietett és vetkőztetni segítette a legényt, aztán a zsebéből kivette a saját zsebkendőjét és ezzel törülte a legény homlokát.

Az ital hatni kezdett. A csikóst egy ideig nem ismert, sajátságos érzés fogta el. Mintha a vér az ereiben egyszerre tüzzé vált volna, és szeme előtt mintha csak forgott volna minden, az ágy, a kulacs, az asztal a kártyákkal, és Örzsé, akit százszorta szebbnek látott, mint eddig.

A legény elkapta a leány kezét és a leányt magához huzva, suttogott:

- De szép vagy, Örzsé!

- Ezt csak most veszed észre, Sándor!

- Nem, már régóta tudom, nagyon szép vagy, szebb vagy...

- A fehér leánykánál? kérdezte kaczer hangon Örzsé.

- Ne beszélj arról, te szebb vagy a többi leányoknál, a legszebb leány vagy.

És a legény körül fogta a leány nyakát magához vonta és hevesen megcsókolta.

- Sándor, suttogott a leány, mit mivelsz, hagyj békében.

- Ah, milyen szép vagy, oly szép, mint...

- Vagyok oly szép, mint Szumrák Annuska?

- Ah, az... az... ne beszélj...

- Hát az szebb nálam?

- Nem... nem... de tudod...

- Mit? Tudom, hogy azt szereted, engem nem, pedig én annyira szeretlek...

- Csakugyan? Szeretsz, gyere ölelj, csókolj meg.

- Öleljen, csókoljon csak az, ki szebb nálam. Haragszom reád, Sándor.

- Nincs nálad szebb a világon, kiáltott Rózsa Sándor magán kívül és magához ölelte a csak gyöngén védekező leányt.

- Hát vagyok olyan szép, mint az Annus? kérdezte Örzsi és kirántva magát a legény karjaiból, felállt, mintha el akarna futni.

- Százszor, ezerszer szebb vagy nála. Gyere hozzám, csókolj meg.

- Igazán, kérdezte Örzsi és átölelte Sándort.

- Esküszöm.

- Köszönöm, szólt Örzsi és lábával ügyesen eldöntötte a széket. Ezért szeretlek, Sándor, örökké szeretlek, ölelj meg, csókolj meg. Sándor, gyere szeress Sándor, szeress.

És a leány a legény karjaiba dőlt, a legény átölelte a csábitó szép teremtetést elhalmozta csókjaival és az izgatottságtól reszkető hangon suttozta:

- Ah, csókolj meg Örzsi, milyen szép vagy, mi hozzád képest Annuska! Szeretlek Örzsi, csak téged szeretlek!

E pillanatban velőt rázó sikoltás hallatszott az ajtó küszöbéről.

- Jézuskám! kiáltott Örzse és ijedten kibontakozott a legény karjaiból. Rózsa Sándor felugrott és az ajtó felé nézett. Ott állt halálsápadtan fehér ruhájában, mint egy márványszobor, Szumrák Annuska.

- Annuska, - kiáltott kétségbeesetten Rózsa Sándor és egy lépést tett a leány felé.

- Gyalázatos! kiáltott a leány és aléltan a földre esett.

- Annuska! Annuska! kiáltott a csikós: Segítség! Meghalt!

- Majd magához tér Sándorkám, suttozott Örzse.

- Takarodj innen, vagy megöllek!

- Hát ez a szerelmed? kérdezte gunyosan Örzse.

E pillanatban Annuska magához tért. Szemeit felnyitotta és Örzsit látva, mormogott:

- Ah... ő..., a barna leány. Kártyája nem hazudott!

Ezzel lassan felemelkedett és az ajtó felé vánszorgott. Rózsa Sándor egy szökéssel utját állta és könnyörgő hangon mondta:

- Annuska, édes kedves Annuskám...

Annuska felegyenesedett és szép kék szemeit a legényre szegezve, halk hangon mondta:

- Csit; egy szót sem! Eredj az utamból, ott a helyed, azt szereted. Menj hozzá... hadd menjek haza.

- Annuska! kiáltott Rózsa Sándor, esküszöm az élő Istenre...

- Hallgass, gazember, kiáltott a szerencsétlen leányka, nem hiszek az esküdnek. Takarodj!

- Ejnye be szigorú a kedvesed! - gunyolódott Örzsi, én egészen másként szeretlek. Hadd őt Sándor, gyere hozzám, szeress Sándor, szeress kérlek, szeress!

És Örzsi kitárt karokkal közeledett Sándorhoz.

- Verjen meg az Isten! - kiáltott Rózsa Sándor és mint egy örült futott ki a szobából.

- Sándor, Sándor! - kiáltott Annuska és eszméletlenül elterült az ajtó mellett.

- Sándor! Sándor! - kiáltott Örzsi a haját tépve, ne menj el.

De Sándor egyiket sem hallotta többé. Mint az őrült futott, kalap és mellény nélkül a lovához és nyeregbe ugorva eszeveszetten vágatott Kis-Telek felé.

Örzi utána akart szaladni, de az ajtóban találkozott Petivel, Veszelkával és Radkóczy jegyzővel.

- Hová mégy Örzi? - kérdezte Peti.

- Eressz, ott megy a kedvesem, hozzá kell sietnem, suttogott Örzi.

- Megbolondultál? - kérdezte nevetve Peti, van itt jobb dolgunk.

És anélkül, hogy többé a halk hangon érthetetlen szavakat suttogó Örzsivel törődött volna, letérdepelt Annuska mellé, kihuzta a leány zsebéből, a zsebkendőt és ezzel bedugta a leány száját.

- Gyorsan a kocsához vele! - suttogott Radkóczy. Veszelka és Peti erre felemelték a még mindig aléltan fekvő leányt és kivitték az utcán váró kocsira. Radkóczy és Peti a kocsira ugrottak és gyorsan elhajtottak, míg Veszelka fejcsoválva utánuk nézve, lassan ballagott a keczeli csárda felé.

Örzi pedig kiült a putri kapuja elé és fejét a tenyerébe támasztva, könnyező szemmel nézett a távolba és folyton mormogott:

- Szeress Sándor, szeress!

A kártyák nem hazudnak!

Rózsa Sándor mint örült futott a cigányok házából az országútra és felugorva a lovára, eszeveszetten vágatott Kis-Telek felé. Bünsőnek érezte magát, eltagadta kedvesét, hűtlen lett hozzá és mikor aztán Annuska megjelent és őt a barna leány karjaiban találta, akkor abban a pillanatban belátta, hogy Annuska részére örökre elveszett! De most, mikor kalap nélkül a hűvös levegőben lovagolt, mikor az ital által előidézett mámor a friss levegőben oszlani kezdett, most kezdett csak azon gondolkozni, hogy voltaképpen miként volt az lehetséges, hogy éppen ma csábította el magát oly csunya módon a barna leánytól?

Visszaemlékezett az est összes eseményeire, anélkül, hogy kezdetben olyas valamit talált volna, ami igazolhatta volna a mai esti viselkedését. Hiszen annyiszor volt már egyedül az Örsivel, annyiszor tudott ellentállni az Örszi kaczárságának, miért éppen ma nem?

És most, eszébe jutott az a forró, lázas melegség, mely erőt vett rajta, miután az Örszi borából ivott. És egyszerre sejtette, tudta, az igazat.

- Oh, az a bor, az a bor! - sóhajtott Sándor, az volt az oka mindennek. Az az átkozott leány valami pokoli szert kevert a boromba, mely elbódított. De várj csak Örszi, várj! Drágán fizeted ezt meg.

És ezzel éppen visszafelé akart fordulni, hogy bosszút álljon a cigányokon, mikor egyszerre ismét Annuska jutott eszébe. Hogyan került Annuska ily későn a cigány putriba? Véletlen volt ez, vagy pokoli ravaszsággal rendezett csel?

És ez eszme többé nem hagyta el az ifjút. Tudta, érezte, hogy Annuska megjelenése ravaszul kiszelt terv szerint történt és most már nem sokáig kellett azon gondolkoznia, hogy ki rendezte a meglepetést.

- Verjen meg az Isten, ha ez nem Kercsey műve! mormogott Rózsa Sándor és ökleit összeszorítva, fenyegető hangon kiáltott:

- Hej nagyságos Kercsey uram, nem maradok adósod.

Most, hogy tisztában volt magával mindazon dolgok tekintetében, amelyek az éjjel történtek, tisztában volt azzal is, hogy mi legyen a teendője.

Már éjfél után volt, mikor a keczeli csárdához érkezett. A csárda sötéten, elhagyatottan állott a véghetetlen pusztán. Rózsa Sándor tudta, hogy Veszelka szokott a csárdában tartózkodni.

Szeretett volna valakivel beszélni, hogy bánatát, ha csak pillanatokra is elfelejtse. Egyszerre Kis-Telek felől távoli, de mindinkább közeledő lódobogást hallott.

Rózsa Sándor egy pillanatig előre hajtott fejjel hallgatózott, aztán halk hangon mormogá:

- Ez a Galiba Mátyás lova. Ösmerem a járását. Mit kereshet Galiba az embereivel Kis-Teleken?

És lassu lépésben haladt a mindig közeledő lovasok elé. Egyszerre csak Galiba Mátyás, ki gyors vágatással jött embereivel Rózsa Sándor felé, a csikóhoz érve, hatalmas rántással hirtelen közvetlenül a csikós mellett megállította tajtékoz lovat és nagy rozsdás pisztolyát a csikósra szegezve, kiáltott:

- Megvagy gazember! A törvény nevében letartóztatlak!

Rózsa Sándor egy pillanatig bámulva nézett az ősz pandur őrmesterre, aztán pedig gondolva, hogy az öreg Galiba tréfát üz vele, mosolyogva mondta:

- Ejnye de jó kedve van Galiba bácsi! Majdnem megijesztett!
 - Kutya terringettét! - ordította a káplár, nem szoktam efféle zshivánnyal tréfálni.
 - Őrmester ur, kiáltott elsápadva Rózsa Sándor, ne mondja mégegyszer, hogy zshivány vagyok! Mindig becsületes legény voltam...
 - Voltál, azt tudom, de nem vagy már az! szólt gunyosan Galiba.
 - Ki mondja ezt? kérdezte egész testében reszketve a csikós.
 - Én! felelte Galiba. Hová tetted azt a gyűrűt, amelyet az éjjel nagyságos Kercsey Andor ur lakásából elloptál?
 - Én? őrmester ur - én - én loptam volna?
 - Igen is te!
 - Ki meri ezt mondani?
 - A nagyságos ur maga mondta, felelt Galiba.
 - A nagyságos ur - az a nagyságos gazember? Mondja azt a szemembe. Agyon tiprom, mint a férget. Nem loptam én tőle semmit.
 - Nem volt kivüled más a lakásán. Vagy tán mered mondani, hogy nem voltál ott? kérdezte gunyosan Galiba.
 - Ott voltam őrmester ur, igen is ott voltam, de verje meg az ur Isten azt, aki az ő házából csak ennyit is lopott. Nem loptam én még sohasem.
 - Hiába tagadod, Sándor, majd Szegeden a törvényszék előtt kiderül minden. Most letartóztatlak.
 - Letartóztat? Már mint engem?! kiáltott a dühtől reszketve Rózsa Sándor. Engem akar letartóztatni?!
 - Igen, téged, Rózsa Sándor, vasra verve viszlek Szegedre.
 - De azt az arkangyalát az urnak, engem bizony nem visz az ur Szögedébe, sem vasra verve, sem így. Ha akarnak ott valamit tőlem, szóljon őrmester ur, ott leszek, amikor kívánja, de odavinni egyhamar engem senki sem fog!
 - De én be viszlek, Sándor. Még pedig annak rendjén, vasra verve. Kovács, előre, fogd meg a ficzkót és tedd reá a békót.
- Rózsa Sándor a kezébe fogta a karikást:
- Közel ne jöjjön hozzám ember fia!
 - Ah, gazember, ordított dühösen Galiba, te merészelsz a hatóságnak ellent állani! Le a lovadról, vagy lövök!
- És az őrmester ismét Rózsa Sándorra szögezte a pisztolyát.
- No hát lőjj - vén krumplicsősz! kiáltott Rózsa Sándor és abban a pillanatban egyet suhintott az ostorával és kiütötte a pandur őrmester kezéből a pisztolyt.
- Aztán oldalba szoritotta a lovát, mely magasra ágaskodott és gyors futással eliramodott.
- Lőjjetek!!! Utánam! - kiáltott Galiba és utána vágatott a csikósnak.
- A két pandur utána lőtt és az egyiknek a golyója a csikós bal karjába furódott.
- Add meg magad, vagy a halál fia vagy! - kiáltott Galiba.

Rózsa Sándor azonban nem felelt semmit, hanem czifra zsebkendőjét rászoritotta vérző sebére, aztán ismét a karikáshoz nyult.

- Rajta fiuk! - kiáltotta Galiba a pandurokhoz, rántsátok le a lováról!

- Közel ne merjen jönni hozzám senki! - kiáltott a csikós és megsuhogtatta a karikást.

A két pandur hátrált a veszedelmes fegyver előtt. Galiba kikapta a nyergéből a másik pisztolyt és a lováról leugorva, oda szaladt Rózsa Sándorhoz és pisztolyát egészen közlelről a csikós lovára célozva, elsütötte.

A golyó a hátulsó jobb lábán találta a szegény állatot, mely fájdalomában magasra ágaskodott és aztán a földre rogyott. Alighogy a csikós leugorhatott lováról. Rózsa Sándor magasra emelte az ostorát, hogy a reá támadó pandurokra suhintsa, de e pillanatban Galiba hátulról megkapta a csikós karját és azt hatalmasan kifelé rántotta, úgy, hogy fájdalomában elejtette az ostorát.

- Rajta fiuk! - kiáltotta Galiba felkapva a karikást. Gyorsan! Verjétek vasra a ficzkót!

A pandurok leugrottak lovaikról és neki estek a csikósnak. Rózsa Sándor érezte, hogy veszve van, ha a pandurok legyőzik. Összeszedte egész erejét és daczára a fájdalomnak, melyeket a vérző sebe és a kificzamodott karja neki okoztak, vad dühvel Galiba felé fordult és torkánál ragadta. Az őrmester, ki erre a támadásra nem volt elkészülve, fuldokolni kezdett és csak annyit tudott nyögni:

- Rajta... raj...

E pillanatban ért a két pandur a csikóshoz. Látva a káplár veszélyes helyzetét, Kovács pandur kardot rántott és oly hatalmasat ütött a csikós koponyájára, hogy az eleresztve Galiba torkát, a vértől elboritva a földre esett.

A három pandur most a földön fekvő csikósra vetette magát és békót igyekezett a kezére kötni. Rózsa Sándor egy óriás erejével védekezett és végre sikerült is neki ellenségeit magáról lerázni és talpra ugorni. De a pandurok ismét nekirohantak és Rózsa Sándor látva most már hogy veszve van, ha legyőzik, a jobb kezének két ujját a szájába dugta és megeresztette a „betyárfütyöt”.

Es aztán ismét nekiállott a három pandurnak, kik karddal támadtak reá. A csikós már több sebből vérzett és érezte, hogy ereje elhagyja. Kétségbeesett tekintettel nézett körül és egyszerre arczán mosoly látszott.

Éles szeme a keczeli csárda egyik ablakában egy pillanatra fénysugárt látott. Most már tudta, hogy Veszelka hallotta fütyjét és segítségére fog jönni.

Ez újabb erőt adott a csikósnak. A támadó pandurok előtt hátrálni kezdett, míg folyton az elejtett karikás ostorát kereste. Ha csak azt tudná megtalálni! Végezne aztán a pandurokkal! Egyszerre meg is látta az ostort. Nem is oly messzire feküdt tőle! Hirtelen megfordult és amilyen gyorsan csak tudott, ostora felé sietett. A pandurok utána siettek és mikor Rózsa Sándor az ostorhoz jutott és lehajolt érte, Galiba Mátyás kardjával a fejére ütött úgy, hogy Rózsa Sándor most újra a földre terült.

A pandurok az alélt embert megkötözni kezdték. Békót raktak a kezére és a lábára és aztán ökölütésekkel és rugásokkal akarták kényszeríteni, hogy magához térjen és álljon lábaira. S mikor ez egyhamar nem sikerült, Galiba Mátyás egészen magából kikelve szitkozódni kezdett:

- Tyüh azt a megváltóját ennek a gazembernek! Hát mi most már evvel a darab hussal mit kezdjünk?

És nagyot rugott nehéz csizmáival a szerencsétlen csikós oldalába.

- Mit mivelnek itt kendtek? Nem látják kendtek, hogy ez az ember alélt? - hangzott ekkor egy mély öblös hang és a pandurokat, mintha kis gyermekek lettek volna, félretolva, egy óriási ember sietett a földön fekvő csikóshoz.

Alig ismerte fel az óriás, kiben a szives olvasó bizonyára már fölismerte Veszelka Jánost, a kanászt, a földön fekvő emberben az ő Sándor barátját, amikor megfordult, a mellette álló Galiba Mátyás őrmestert gallérjánál fogva magasra emelte és labdaként eldobva, a baltáját kapta a kezébe és azt fenyegetőleg a levegőben forgatva, harsány hangon kiáltott:

- Halál fia, aki hozzányul.

És ezzel nem törődve többé a három pandurral, letérdepelt a csikós mellé és kezével az annak fejéből patakzó vért visszatartva, kétségbeesetten kiáltott:

- Sándor! Sándor! Csak nem haltál meg! Térj magadhoz! Én vagyok itt, Jancsi!

És az óriás tenyerével óvatosan és gyengéden simította el a csikós homlokára ragadt véres hajfürtöket.

- Hát mi lesz? Mit bámultok! - rivallt Galiba az embereire, ezt a betyárt ott be kell vinnünk Szegedre, még ha a pokol is ellenünk lesz, előre emberek, rajta!

De a két szál pandur nem mozdult. Tétovázva nézett egyik a másikra és aztán mindketten a derék őrmester felé nézett, mintha mondani akarták volna:

- Menjen kend előre őrmester ur, legyen kend a vitéz - ha mer!

Galiba Mátyás dühösen nézett két bajtársára, aztán összeszedte egész bátorságát és néhány lépést, tett Veszelka felé. De egészen közelre menni az óriáshoz mégsem mert, mert jól ösmerte annak óriási erejét és azt a rendkívüli biztonságát és ügyességét, amelylyel ez az egész vidéken híres kanász a baltájával még nagy távolságból is tudta ellenfeleit a földre teríteni. A pandurőrmester tehát szépen távolról kiáltott oda Veszelka Jánosnak:

- Hé, hallod-e öcsém János?...

A kanász meg se mozdult, mert éppen nyitotta fel a csikós a szemeit.

- Te János, Veszelka János, azt mondom, ne hozz magadra bajt, a Sándorral egy kis számlája van a megyének, én és az embereim a törvény nevében jöttünk érte, el kell őt vinnünk Szegedre.

A csikós reá nézett Veszelkára és végre felismerte. Rózsa Sándor ajkai mozogtak és nagy nehezen tudta csak mondani:

- Jancsi, köszönöm, hogy jöttél, vizet... vizet, vagy meghalok.

Az óriás fölugrott s körülnézett. A legközelebbi kut csak a keczeli csárdában volt, oda pedig nem mehetett, mert különben a pandurok hatalmukba ejtették volna barátját. Gondolkozni kezdett, hogy mitévő legyen. Végre eszébe jutott valami. Baltáját a kezébe kapva, nagy lépésekkel sietett a pandurőrmester felé, ki épp oly nagy bátorsággal, mint gyorsasággal hátrafelé kezdett menekülni az óriás előtt.

- Hé, megálljon kend, Galiba őrmester uram, megálljon kend, egy kis beszédem van kenddel!

- Mit akarnak kendtek Sándortól?

- Hát mondtam már, parancsom van, hogy vasra verve vigyem Szegedébe...

- Abból bizony nem lesz semmi. - szólt nyugodtan a kanász.

- Te bajtárs, szólt Dudás Kovácshoz, mondd meg az öregnek, hogy vezessen most haza, és jöjjön holnap éjjel elegendő emberrel ide vissza.

- Igazad van, öcsém, szólt Galiba, aki Dudás pandur szavait meghallotta, még az éjjel el fogunk mi jönni, de aztán jaj neked, Rózsa Sándor!

És most Galiba Mátyás felvette földön heverő pisztolyát, felugrott a lovára és társaival együtt elvágatott Szeged felé.

Veszélka János pedig könnyedén bevitte a még mindig vérző Rózsa Sándort a keczeli csárda söntésébe, ahol a kemencze kuczkóban egy subára fektette. Aztán kiszaladt az udvaron levő kuthoz, melyből egy vödör vizet huzott fel bevitte az egész vödört a söntésbe és nagy tarka zsebkendőjét a vízbe mártva, gondosan kimosta a csikós sebeit. Aztán egy ősrégi vizes kancsót vett le egy állványról, azt tele töltötte vízzel és a kancsót a csikós szájához tartva, mondta:

- Igyál pajtás! -

Rózsa Sándor a kanász hangjára magához tért és mohón kezdett a vízből inni. Sebei nem lévén sulyosak, a víz üdítő hatása alatt csakhamar visszatért ereje. Lassan feltápáskodott.

- Köszönöm Jancsi, lehet hogy nemsokára igénybe veszem a segítségedet, de most mennem kell.

- Menni akarsz? Hová? kérdezte a kanász.

- Dorozsmára! Beszélnem kell Szumrákékkal.

- Ne menj most Sándor, van erre idő holnap is.

- Nincs, nem mulaszthatok egy perczet sem.

E pillanatban a csárda előtt kocsi állt meg. Veszélka és Rózsa Sándor az ablakhoz siettek és Rózsa felkiáltott:

- Istenem! Istenem! Ez Szumrák Mátyás.

És anélkül, hogy többet Veszélkával törődött volna, a csikós kirohant a csárdából és egyenesen a kocsi felé tartott, melyről éppen most ugrott le Szumrák Mátyás. Alig látta ez a vértől borított csikóst, mikor dühösen feléje szaladt, torkon ragadta és a kétségbeesés hangján kiáltott:

- Ah, itt vagy gazember! Hol a leányom? Add vissza a leányomat!

- Verjen meg az Isten, ha tudom! mondta Rózsa Sándor, hiszen éppen kendhez akartam menni, Mátyás bácsi, hogy megmagyarázzam a történeteket, mikor Galiba és pandurjai reám törtek.

Rózsa Sándor most tüzetesen elbeszélte Szumrák Mátyásnak a történeteket. Az öreg gazda sápadtan és legnagyobb felindulással hallgatta a legény elbeszélését és mivel nem kételkedett abban, hogy Sándor csakis az igazat mondta, egészen megtörve fájdalomtól, felkiáltott:

- Istenem! Istenem! Hol lehet az én leányom! és arczát kérges tenyerébe temetve, az öreg ember keservesen zokogni kezdett.

Rózsa Sándor Szumrákhoz sietett és megkísérelte vigasztalni. De az ő fájdalma is sokkal nagyobb volt, minthogy egyetlen vigasztaló szót is talált volna. Sejtette, hogy mi történt a leánynyal és sejtette azt is, hogy kinek a hatalmába került az. Szive epedt a bosszu után, és Szumrák Mátyás vállát megrázva, vad dühében felkiáltott:

- Ne sirjon kend, Mátyás bácsi, esküszöm, a mindenható szent Istenre, hogy véres bosszút állok a szegény Annuska megrontóján!

- Ebben segédkezem én, Sándor, még ha a pokol ellen kell is mennem! kiáltott Veszelka.

- Ti? Mit akartok ti? kiáltott Szumrák felugorva székeről. Az én leányoméért én állok bosszút. Esküszöm, hogy saját kezemmel oltom ki a gazember életét!

- Mátyás bátyám, legyen amint kend mondta, mi mindenben segítségére leszünk, szólt Veszelka és kezet nyújtott az öreg gazdának!

- Isten ugy segítsen, mint kend akarja. Ott leszek én kend mellett a bosszu napján! kiáltott csillogó szemekkel Rózsa Sándor.

E pillanatban kívülről macska nyávogás hallatszott. Veszelka, aki a kemence szélén ült, hirtelen felugrott és az ablakhoz sietett. Amint az ablakhoz ért, megisméltődött kint a macska nyávogás.

Veszelka gyorsan kikapta Rózsa Sándor kezéből baltáját és az ajtó felé rohant. Sándor utjába állt:

- Hová, János?

- Eressz kérlek, sietek, megtudom most, hogy hol van Annuska. Maradj! Rögtön itt leszek.

És ezzel félretolta Rózsa Sándort és kirohant a ház elé. Kint már virradni kezdett. Távol már látható volt a hajnal pirkadása. A kanász körülnézett, és aztán amint csak tudott, futni kezdett egy az országuton látható ember felé. Az ember Peti volt, ki szokása szerint macska nyávogásával jelezte érkezését.

Mikor Veszelka oda ért a cigányhoz, szinte megijedt a cigány láttára. Peti egy fához támaszkodott, barna arcza sápadt volt, rongyokra szakított ruhája tele volt vérrel. A cigány fájdalmasan jajgatott és alig volt ereje, hogy szokása szerint az óriásnak kezet nyújtson.

- Peti! kiáltott Veszelka, honnan jössz te gazember, mi történt veled?

- No, én megkaptam a részemet, szólt a cigány, de tudom Isten, hogyha az a nagyságos ur egyszer az én kezembe kerül...

- Nos, mi lesz akkor, hiszen te gyáva vagy arra, hogy bosszút állj. Különben hol is történt ez?

- Hát a horgosi kastély udvarán, felelt Peti.

- Ugy, hát Horgosra vitette a leányt?

- Igen, a saját fogatján, csak úgy száguldtak a lovak. A kocsin Radkóczy jegyző és a nagyságos ur ültek. A nagyságos ur azt akarta, mikor a leány már a kocsin volt, hogy én csak maradjak otthon Dorozsmán, majd elhozza a jegyző a pénzt. Nem ettem én bolond gombát, hogy én a pénzemet a jegyzőre bizzam, gondoltam magamban és hátul a kocsira kapaszkodva mentem az urakkal Horgosig. A kastély udvarán leugrottam és illedelmesen köszöntem a nagyságos urnak. Ez csak annyit mondott:

- Hát te eljöttél? No várj itt! Mindjárt jövök! Azzal a két hajduhoz fordult és parancsot adott, hogy vigyék a leányt a kocsiról az ő szobájába. A két hajdu levette kocsiról a leányt, kinek szája zsebkendővel volt bekötve és bevitték a kastélyba; a nagyságos ur és a jegyző utánuk ment. Néhány perczel később a nagyságos ur a két hajduval kijött ismét az udvarra és engem magához hívott.

- Minek jöttél? Mit akarsz itt? kérdezte tőlem nyájas hangon.

- Hát nagyságos uram, szeretném, ha kifizetné, amit megígért....

- Ugy, azt szeretnéd? János! Marczi, kössétek ezt a gazembert a deresre és vágjatok rá ötvenet.

Megfogott és míg az egyik hajdu a kocsiszinből a derest kihozta, a másik a hajamnál fogva tartott. Hiába való volt minden rimánkodásom, megkaptam amit a nagyságos ur parancsolt. Mikor aztán a deresről eleresztettek, a nagyságos ur odakiáltott a hajduknak:

- Verjétek ki a gazembert az udvarból! Ott estem össze a kapunál. Véletlenül jött aztán a Czinczár Máté kocsija és az elhozott ideig. No, de evvel sem maradok adós a nagyságos urnak!

- Mit akarsz ellene kezdeni?

- Ah, kigondoltam már én ezt, vigyorgott a cigány. Elmegyek én most Rózsa Sándorhoz és megmondom neki, hogy hol van a kedvese!

- És elmész aztán Sándorral Horgosra?

- El én! kiáltott a cigány, és ha szükséges, felrakom a vörös kakast a nagyságos ur kastélyára!

- Igazán?

- Verjen meg a devla, ha meg nem teszem!

- No jól van, Peti, hát akkor velünk leszel te is. Ne menj el Sándorhoz, Sándor bent van a csárdában. Ott van a leány apja is. Maradj itt a csárda udvarában, ha szükség lesz reád, majd hivlak!

Evvel aztán Veszélka a csárdába ment és kihivta Rózsa Sándort az udvarra. Ott elbeszélte a csikósoknak a történeteket. Mikor készen volt az elbeszéléssel, megragadta a csikós kezét, és kérő hangon mondta:

- Sándor, nagyot hibáztam, bocsáss meg és vérem, életem, rendelkezésedre áll!

A csikós melegen megszorította a kanász kezét és őszinte hangon mondta:

- Megbocsátok Jancsi, nem haragszom - de most előre, estére Horgoson leszünk, és aztán jaj neked Kercsey Andor! Tudom, hogy a börtön vár reám. A kártya mondta, és a kártya nem hazudik, de nem bánom. Ha kioltottam Kercsey életét, ha kiszabadítottam Annuskát, akkor nem bánom, boruljon reám a börtön sötétsége, kész vagyok szenvedni!

Néhány perczzel később Rózsa Sándor és Szumrák Mátyás egyik uton, Veszélka János és Peti pedig a másik uton nyargaltak Horgos felé.

Nincs igazság.

Este volt már, mikor a négy szövetséges Horgosra ért. Mint előre megbeszélték, egyenként mentek a falu korcsmájába, melynek bérlője egy Sájé Gansel nevű zsidó ember volt. Peti a korcsmárosnak jó ösmerőse volt és Peti ajánlotta, hogy a Sájé zsidóhoz térjenek be, mert ez megbízható ember, akivel ő már rég óta áll összeköttetésben. Ez bizony Sájé korcsmárosra nézve nem igen jó ajánlat volt és Rózsa Sándor semmiképpen sem akarta a lábát betenni ebbe a korcsmába, de miután egyrészt a faluban nem volt más korcsma, másrészt pedig hangoztatta, hogy Sájé zsidó halálosan gyűlöli a földes urat, Kercsey Andort. Rózsa Sándor végre engedett és miután Peti előre ment, ő is bement Veszelka János és Szumrák Mátyás után a korcsma udvarára, ahol már Peti és a korcsmáros várta őket.

Gansel Sájé a korcsmáros, kis vézna összetöpörödött ember volt, kit már hatvan éves embernek is tarthattak volna, de aki nem volt több 40 vagy 45 évesnél. A korcsmáros haja és szakállja már szürkült és arcza tele volt ránczokkal, de sötét fekete szemei megczáfolták arczának ránczait és ha e szemekből néha a gyűlölet vad tüze csillogott, akkor teste is felegyenesedett és akkor volt csak látható, hogy Sájé korcsmáros még korántsem számolt le annyira az étellel, mint az a szánalmas gyenge alakján látszott. Egyike volt ő azoknak, akik ha nem is várnak többé az élettől örömét, még sem mondtak le a bosszu örömről.

- Isten hozta kendteket, szólta Sájé az érkező emberekhez, Peti barátom azt mondotta, hogy egy nagy üzletet akarnak nálam megbeszélni, hát ugy hiszem, hogy azt jobban végezhetik kendtek az én szobámban, melyben csak leányom van, mint a nagy korcsma helyiségében, melyben mindig van alkalmatlan hallgatózó.

Ezzel felnyitott egy az udvarra nyíló ajtót, melyen át Rózsa Sándor és barátjai a szobába léptek. Egyszerűen berendezett nagy szoba volt ez. A mestergerendáról lecsüngött a zsidóknál szokásos hét karos lámpa, a két szekrény tetején több nagy héber nyelven irt vaskos kötet volt látható, míg az ablaknál kényelmes támlaszékben mozdulatlanul ült egy remek szépségű, vörös haju, körülbelül 20 éves leány, aki kezében egy imakönyvet tartott és a belépőkkel cseppet sem törődve, folyton érthetetlen szavakat mormogott.

Rózsa Sándor meglepve a leány szépségétől egy pillanatig bámulva nézte a mozdulatlanul ülő leányt, majd a kalapját levéve, mondá:

- Jó estét, kisasszony!

A leány egy pillanatra felnézett az idegen hang hallatára, sötét szemeit fürkészőleg szögezte az ifju csikósra, aztán nagyot sóhajtva, mondá:

- Ez sem az én vőlegényem! Az én szép uri vőlegényem!

És ismét benézett imakönyvébe, tovább mormogott és oda se pillantott többé az idegen jövényekre.

Rózsa Sándor zavartan tekintett hol a szép leányra, hol pedig Gansel Sájera, ki most már sietett is felvilágosítással szolgálni.

- A Lea leányom ez, ne törődjenek vele, kendtek, szegény egy kissé...

Itt Sájé a kezével a homlokára mutatott, amivel azt jelezte, hogy a leánya elmezavarodott.

- Szegény leány, sóhajtott Rózsa Sándor és e pillanatban akarata ellenére szeme előtt látta Annuska képét.

- Bizony szegény leány az én szerencsétlen leányom, szólt Sájé és ha meggondolom, hogy két esztendeje milyen okos leány volt még...

- És mi lelte a szegényt, kérdezte a csikós.

- Mi lelte, felelte keserű hangon a zsidó, semmi - egy kis szerelem, az egész!

- Hűtlen lett a kedvese?

- Dehogyan is, felelte kaczagva a zsidó, hogyan lett volna hűtlen, ha soha sem volt hű hozzá. Elcsábította, elbolondította a kastélyba és mikor elérte a célját, haza küldte!

Egész testében reszketve hallgatta Rózsa Sándor a zsidó kifakadását. Homlokát a hideg verejték lepte el és borzadt a gondolatra, hogy Annuskát is ez a sors érheti. Kérdezni akarta a csábító nevét, de mintha torkát összeszorították volna, nem birt egy szót se szólni. Szumrák Mátyás, kit a zsidó szavai szintén mélyen megthattak, látta a csikós szenvedését és daczára saját fájdalmának, suttogva kérdezte:

- És ki volt az a gazember?

A zsidó szeme felvillant, mikor a kérdésre keserű gunnyal felelt:

- Ki lett volna más, mint „szeretett” földes urunk Kercsey Andor, verje meg az Ur Isten!

Rózsa Sándor most odament Gansel Sájéhez és kezét nyujtva neki, azt mondta:

- Egy és ugyanazon ellenségünk van, aki bennünket egy és ugyanazon módon bántott. Ma bűnhődni fog! Egyesüljünk a közös ellenség ellen!

Sájé kezét nyujtott a csikósnak és csillogó szemekkel mondta:

- Áldja meg Ábrahám, Izsák és Jákob Istene minden lépésedet, rendelkezésedre állok, parancsolj velem!

- Itthon van az az átkozott? - kérdezte Rózsa Sándor a zsidót.

Sájé szó nélkül az ajtó felé ment. E pillanatban az utcáról kocsizörgés hallatszott. Rózsa Sándor az ablakhoz sietett és rögtön visszafordulva oda kiáltott az éppen távozó Sájéhez:

- Maradj zsidó! Épen most jött haza vesztére.

Sájé visszajött és csöndesen ott maradt az asztal mellett. Rózsa Sándor pedig lassan oda ment a zsidóhoz és kezét a vállára téve, azt mondta:

- Bajtárs, kérlek, felelj a kérdésekre.

- Kérdezz és én felelni fogok, szólt halk hangon a zsidó.

- Ösmered Kercsey kastélyát?

- Bár ne ösmerném, sóhajtott Sájé.

- Akarsz-e minket a kastélyba vezetni?

- Igen, ösmerem a kertet és az onnan, a kastély udvarára vezető kapu kulcsa is megvan nekem. A kutyái is ösmernek engem, nem fognak ugatni.

- Jól van, szólt Rózsa Sándor, hány cselédje van a kastélyban?

A két hajdun kívül még ott van az öreg János a mindenes, ott van Gyuri a kocsis, Perlaky Dani a kertész és két napszámos.

- Ez nyolcz ember, szólt Rózsa Sándor, mi csak négyen vagyunk.

- Öten bajtárs, szólt nyugodtan a zsidó, én is ott leszek.

- Hja, szólt Rózsa Sándor, ott talán harcra fog kerülni a dolog...
- Annál jobb, felelt Sájé, kiveszem abból is a részemet.
- Derék ember vagy, zsidó, szólt Rózsa Sándor. Fegyveresek az emberei?
- A két hajdunak pisztolya és kardja van, szólt Sájé, a többi embere fegyvertelen.
- Nekünk nincsenek pisztolyaink, szólt Rózsa Sándor, de azért majd elbánunk velük.
- Ami a pisztolyokat illeti, bajtárs, szolgálhatok én pisztolylyal is, puskával is, szólt Sájé.
- A patvarba, kiáltott Veszelka, talán lőpor és golyó is található nálad.
- Utána nézek, szólt mosolyogva Sájé és meg vagyok győződve, hogy azt is találom, gyere csak velem, Peti!

Ezzel Gansel Sájé Petivel kiment a szobából és egy idő múlva visszajöttek. Peti háta alaposan meggörnyedt a puskák és pisztolyok terhe alatt, melyet a hátán hozott a szobába, míg Gansel Sájé őt lőportartóval jelent meg és azt csöndesen letette az asztalra.

- Így, mondta Sájé, felfegyverezve most már mi is volnánk!

Rózsa Sándor szétoztotta a fegyvereket és a lőportartókat. Aztán Szumrák Mátyás és Gansel Sájé kezét megfogva, ünnepélyes hangon mondta:

Barátim, egyformán sértett meg bennünket az az ember, egyformán jogosítva vagyunk a bosszura, ti öregek vagytok és gyengék, míg én ifju és erős vagyok. Engedjétek nekem át azt az embert.

- Az lehetetlen, kiáltott Szumrák, megesküdtem, hogy a vérét fogom ontani és eskümet mindig meg szoktam tartani.
- Nekem is van jogom rá, szólt Sájé és éppen, mert azt szokták mondani, hogy a zsidó gyáva, nem engedhetek. Az enyém az elsőbbség, ellenem vétkezett a legtöbbet.
- Mit veszekedtek, szólt Veszelka, menjetek be mind a hárman hozzá, míg én és Peti kint fogunk örködni, hogy ne zavarja senki a munkátokat.
- Nem bánom, legyen amint mondtad, szólt Sájé.
- Jó lesz az úgy, szólt Szumrák Mátyás.
- Mind a hárman bemegyünk, szólt Rózsa Sándor és most az öt összeesküvő helyet foglalt az asztalnál és megbeszélte a terv további részleteit.

A horgosi csárdában mély csend uralkodott. A korcsmában Sájé már a gyertyákat eloltotta és így a korcsma sötétben állt a falu végén. Késő este van már, a csendes kis faluban minden pihenőre ment, csak az udvarokon csaholnak még a kutyák, ha itt-ott egy korhely ember hazafelé ballag. A korcsmáros szobájában az ablakok sötét függönyökkel vannak betakarva, ezenkívül a faredőnyök is le vannak eresztve, úgy, hogy a szobából egyetlen fénysugár sem kerül az ablakon át az utcára.

A korcsmáros szobájában találjuk együtt a bosszuvágyó összeesküdteket. A szobában mély csend uralkodik. Az asztal mellett feketére festett arcczal ülnek Rózsa Sándor, Szumrák Mátyás és Gansel Sájé, míg a kemence mellett a fegyvereknél ott állnak befestett arcczal Veszelka János és Peti. Az ágyban fekszik és alszik Lea, a korcsmáros örült leánya. Az öt ember türelmetlenül várja az indulás idejét.

A falu tornyán végre az óra tizenegyed üt. A kijelölt idő. Az öt ember összenéz. Rózsa Sándor gyorsan felugrik a székéről és Gansel Sájéhoz fordulva ezt kérdezi:

- Mehetünk?

Az öt ember várakozott. Néhány perczel később már hallották az éjjeli őr tülkölését. A korcsmához érve a derék bakter felhagyott a tülköléssel, oda állt a kapu elé, torka szakadtából kezdve a régi jó bakter-nótát:

Tizenegyet vert az óra.
Minden ember nyugovóra,
Tüzzre, vizre vigyázzatok.
Hogy semmi kárt ne valljatok!

A nóta után a bakter még egyet tülkölt, aztán csoszogó lépésekkel tovább haladt. Néhány perc múlva jó távolról hallatszott már tülkölése és aztán ismét felhangzott:

„Tizenegyet vert az óra,
Minden ember nyugovóra!”

Most Gansel Sája felállt, nesztelenül oda lépett leányához és azt homlokán csókolva, halk hangon suttogott:

- Nyugodj Leám, aludj szegény leányom. Megboszulunk téged...

....„Tüzzre, vizre vigyázzatok,
Hogy semmi kárt ne valljatok”,

hallatszott távolról a bakter hangja.

- Menjünk, szólta Gansel.

Az öt ember odament a kemenczéhez és mindegyik egy puskát vett elő és azt a vállára akasztotta. Aztán lassan, egyenkint kimentek és Sája vezetése alatt a kastély felé haladtak.

A kastély udvarán is néma csend uralkodott. A cselédségből nem volt senki látható. Mintha kihalt volna az egész udvar. Még a földesur nagy kutyái is visszavonultak faházikóikba. A kastély ablakain levoltak eresztve a redőnyök és csak egyetlen sarokablak redőnyei mögött látszott még egy kis világosság. Abban a szobában még tényleg egy kis gyertya égett. Kényelmesen berendezett női hálószoba volt az. Egy ágy, egy ruhaszekrény, egy nagy tükör, egy mosdóasztal és a fal mellett egy nagy, kényelmes diván, hat bőrszék és két nagy karosszék, ez volt az egész berendezés.

A szobában két nőt találunk. Az asztalnál ült az egyik, aki fejét tenyerébe temetve, időről időre keservesen felzokogott. Egyszer aztán felemeli a fejét és most felismerjük a siró leányban Szumrák Annuskát.

A másik nő nagy, szikár, sovány öreg asszony volt, akinek ránczos arcából és szürke szemeiből kiritt a kegyetlenség és a rosszaság. Az öreg asszony az asztal mellett állott, csontos kezét az asztalra tette és kellemetlen hangon szólt a leányhoz:

- No, legyen már egyszer esze, hisz ezzel a sirással nem segít magán semmit. Maga nem az első leány, aki ebben a helyzetben van és nem is lesz az utolsó. S mindegyik sirt és aztán belenyugodott és egészen jól érezte magát. Hiszen utóvégre nem akarja magának a nagyságos ur az orrát leharapni, fogadjon szót, kicsike, legyen barátságos hozzá...

- Én, kiáltott Annuska, kikaparom a szemét, ha közel jön hozzám.

- Aj jaj, nevetett az asszony, pedig közel fog az jönni.

- Csak merjen!

- Hogy ne merne! Hiszen ő itt az ur a házban, ki fog magának segíteni?

- Ha más nem, majd segít nekem az Ur Isten!

- No, ha csak annak a segítségére vár, akkor kellemes éjszakája lesz ma a nagyságos urnak, nevetett gunyosan a vén banya.

Annuska nem felelt. Fejét ismét a tenyerébe temette és keservesen sirni kezdett.

- Istenem, Istenem, miért hagytál el, siránkozott.

E pillanatban az ajtón halk kopogás hallatszott. Annuska ijedten rezzent össze és felugrott székrétől. Az öreg asszony gunyosan mosolygott és halk hangon mondta:

- Ah, a nagyságos ur! Azt mondom, jól viselje magát és ne ingerelje a nagyságos urat, mert akkor az goromba.

Ezzel az öreg asszony az ajtóhoz ment és ezt felnyitotta. A következő pillanatban Kercsey lépett be és az asszonyhoz szólt:

- Távozzék!

Az asszony szó nélkül távozott. Kercsey bezárta az ajtót és Annuskához ment. A faluban az óra tizenegyet ütött.

Annuska lihegve, tágra nyílt szemekkel, szinte gépiesen hátrált a közeledő Kercsey előtt, ki szó nélkül és szemeit a szép leányra szegezve követte a leányt, míg az egészen a falhoz ért és így nem tudott tovább hátrálni. Ekkor Kercsey is megállt és meghajtva magát a leány előtt, gunyosan mondta:

- Jó estét, Annuska!

- Mit akar tőlem, uram! Eresszen haza!

- Dehogy is eresztem, lelkem, örülök, hogy itt van.

- Ez gazság öntől, mit akar tőlem?

- Szeretem Önt...

- Mondtam már Önnek, hogy szivem másé, hogy sohasem leszek az Öné, szólt a szép leány.

- Hja, lelkem, ezt otthon mondta, de reméltem, hogy itt másképp fog beszélni.

- Soha, soha!

- Dehogy is nem, lelkem, csak ne felejtse, hogy itt én vagyok az ur a házban.

- És ha? Talán csak nem oly elvetemedett, hogy erőszakoskodni merne?

- Miért nem? Ön szép Annuska és én epedek a szép nőkért.

És Kercsey kitárt karokkal a leány felé közeledett.

Az utcáról behallatszott az éjjeli őr túlkölése és aztán a bakter nóta szavai:

Tizenegyet vert az óra
Minden ember nyugovóra.

- Hallja Annuska, minden ember nyugovóra, szólt nevetve Kercsey, igen, ideje, hogy...

Tüzzre, vízre vigyázzatok
Hogy semmi kárt ne valljatok...

A bakter hangja mindinkább távolabbról hallatszott. Kercsey kitárt karokkal ott állt a szép leány előtt és gyönyörködött szépségében. Aztán hirtelen egy szökéssel a leány mellett termett és elragadtatva felkiáltott:

- Ah, de szép vagy, lelkem! Az enyém leszel.

És karjait a leány nyaka köré fonta és vad, állatias izgatottsággal magához vonta a minden erejével védekező leányt.

- Segítség! segítség! - kiáltott kétségbeesetten Annuska.

- Nincs segítség! Az enyém leszel!

- Inkább meghalok! Segítség!

- Hallgass, suttogott eszeveszetten Kercsey és jobb kezével befogva a leány száját, a bal kezével a pamlag felé húzta.

- Segítség, kiáltott Annuska és egész erejével úgy mellbe lökte Kercseyt, hogy ez egy pillanatra visszatántorodva, eleresztette a leány kezét. Annuska most az ablak felé sietett és az ablak redőnyét akarta felrántani, de a következő pillanatban Kercsey ismét a háta mögött volt, karjaival hátulról átfogta a leányt és óriási erővel a pamlag felé vonszolva diadalittasan kiáltott:

- Az enyém leszel, Szumrák Annuska, az enyém.

- Segítség! Istenem! Segítség! - kiáltott már a pamlagon a leány.

- Segítség! Segítség!

- Ez az ő hangja! - kiáltott e válságos pillanatban kívülről egy hang, és az ajtó egy óriási nyomásnak engedve, felnyílt.

Rózsa Sándor és Szumrák Mátyás puskával rohantak a szobába.

- Segítség, Sándor! - kiáltott Annuska és eszméletlenül elterült a pamlagon.

- Ördög és pokol! - kiáltott Kercsey. Pisztolyt rántott ki a zsebéből, és elsütötte. Golyója talált, - Szumrák Mátyás holtan rogyott a földre.

Rózsa Sándor, ki Annuska kiáltására a pamlaghoz rohant és az alélt lánynyal foglalkozott, a lövés eldördülése után rémülve látta Szumrák Mátyást elesni. Egy pillanatig megdermedten, hol a leányra, hol a mozdulatlanul fekvő Szumrákra nézett, aztán vad kiáltással felugrott és mint egy tigris vetette magát Kercseyre, ki a csikós támadásának nem tudott kitérni.

- Meghalsz gazember! - kiáltott Rózsa Sándor és fojtogatni kezdte a földesurat.

A kétségbeesés megkétségerezte Kercsey erejét. Emberfeletti erővel kiszabadította magát a csikós vas kezeiből és pisztolyának agyát a csikós ellen emelve, iszonyu ütést mért annak feje ellen. De Sándor észrevette a veszedelmet és ügyesen kitérve, elkapta a földesur kezét, melyet megszorított, hogy az menten elejtette a pisztolyt. Rózsa Sándor most ismét Kercsey Andorra vetette magát, ki a kétségbeesés erejével védekezett. A csikós ismét torkon ragadta Kercseyt, ki már az eszméletét kezdte veszíteni, mikor utolsó erejével zsebkését a zsebében felnyitotta és a csikós oldalába szurta.

A csikós egy pillanatra visszatántorodott és sebéhez kapott. Ezt a pillanatot Kercsey felhasználta, egy lépést hátrált és aztán magasra emelt késsel Rózsa Sándorra vetette magát. De amint a kést a csikós mellébe akarta döfni, egyszerre egy óriási kéz nyakon fogta magasra emelte és úgy hátra dobta, hogy félájultan terült el Annuska mellett.

Veszélka János volt az, ki a szobába sietett a lövés zajára, hogy segítségére lehessen két bajtársának, ha a lövésre felébredt házinép berohanna. Jókor jött Veszélka, hogy barátjának életét megmentse. Csak egy pillantást vetett maga körül a kanász, és mikor Szumrákot holtan a földön, Rózsa Sándort pedig sebéből vérezve a falhoz támaszkodva látta, baltájával dühösen

rohant a földesur felé. De ez már most nyugodtan várta a kanász támadását. Az egész testében reszkető Annuska mellett térdepelve, kését a kezében magasra emelve odakiáltott Veszelkának:

- Még egy lépést és e leány testébe mártom a késemet.

- Megállj Veszelka! Megállj! - kiáltott Rózsa Sándor és reszketve nézett a földesurra, ki oly hirtelen ura lett a helyzetnek.

- Le a fegyverekkel! - kiáltott Kercsey, kését a leány melléhez szegezve, le a fegyverekkel, vagy...

És magasra emelte a kését a leány melle felé. Rózsa Sándor rémülettel nézte a borzalmas jelenetet, mikor hirtelen berohant Peti és odakiáltott:

- Meneküljtek! A pandurok!

Kercsey e szavakra felugrott és Annuskát magával rántva és szinte paizsként használva, az ajtó felé igyekezett hogy így a három férfinak a menekülés útját elzárja. Veszelka egy lépést tett Kercsey felé, míg Rózsa Sándor reszketett arra a gondolatra, hogy Kercsey beváltja fenyegetését.

- Meneküljtek! - kiáltott ismét Peti és azzal eltűnt az udvar felé a sötétségben.

- Nincs menekülés! Le a fegyverekkel - kiáltott Kercsey, ki Annuskát magához szoritva magasra emelt késsel állt az ajtóban és elzárta Rózsa Sándornak és társainak a menekülés útját.

- Nincs menekülés! - ismételte diadalittasan Kercsey, hatalmában vagytok!

- Még nem! - hangzott Kercsey háta mögött Gansel Sájé hangja és a következő pillanatban a földesur a zsidó késétől hátba találva vad felkiáltással a földre esett, míg Annuska eszeveszetten, mint egy őrült, futott az udvar felé.

- Előre, kifelé! - kiáltott Gansel, itt vannak a pandurok!

A három férfi magasra tartott puskával az ajtó felé rohant, de itt már Galiba Mátyással és embereivel, valamint a cselédséggel találkoztak. Élet-halálharcz kezdődött a pandurok és a kelepcebe került három ember között. Veszelka János a puskáját elsütötte és a pandurok egyike összeesett, a pandurok pisztolyaikkal lőttek, de nem találtak, ekkor Veszelka eldobta fegyverét és baltáját forgatva feje fölött, neki rohant a panduroknak, kik az óriási ember előtt hátrálva tért engedtek.

- Utánam Sándor! - kiáltott Veszelka és az udvar felé tartott.

Rózsa Sándor összeszedte erejét, körülnézett és Annuskát kereste, ki mint tudjuk az udvarban eltűnt. Gansel Sájé rögtön látta, hogy kit keres a csikós, és félve, hogy azt elfogják, ha most nem menekül, odakiáltott:

- Annuska biztonságban van! Gyere bajtárs!

És Rózsa Sándort kezénél fogva és maga után huzva, azt mondotta:

- Lőjj bajtárs!

Rózsa Sándor kinek a tudat, hogy Annuska biztonságban van, új erőt adott, előbb a puskáját, aztán pisztolyát sütötte el a pandurokra, majd Sájéval az udvarra rohant, hol egyszerre a kanász hangját hallotta:

- Sándor! Ide Sándor!

Rózsa Sándor és Gansel Sájé Veszelka felé siettek, ki látva, hogy társai jönnek, felpattant Galiba Mátyás lovára és odakiáltott:

- Ide Sándor gyere, már, lóra Sándor!

- A lovakhoz! A lovakhoz! - kiáltott most Galiba Mátyás, aki látta, hogy miképpen akarnak a támadók menekülni. Zárjátok be a kaput! Senkit se ereszszetek se ki, se be!

A tágas nagy udvaron óriási zürzavar volt. A pandurok, a cselédség és a lövésekre összefutott nép elzárta Rózsa Sándornak és társainak a menekülés útját, míg Galiba Mátyás folyton torka szakadtából kiáltozott:

- Itt vannak a rablók! Rajta fiuk! Fogjuk el őket!

A cselédek és az összecsődült nép ezalatt lapátokkal, ásókkal, botokkal felfegyverezve a pandur őrmester szavára neki rontott az éppen a lovakhoz érkezett három barátnak. A nép Rózsa Sándort, Gansel Sájét és Veszélka Jánost körülfogta és dorongokkal ütlegelni kezdte és daczára annak, hogy az óriási Veszélka csodákat mivelt és csak úgy dobta halomra a támadókat, mégis rossz véget ért volna a három czimbora, ha a válságos pillanatban egyszerre nem hallatszott volna a vészkiáltás:

- Tűz van! Tűz van! Segítség! Ég a kastély!

Hogy ki látta meg elsőnek a tüzet, ki kiáltotta először, hogy tűz van, nem tudni, de annyi bizonyos, hogy a nép figyelme egyszerre a kastély felé fordult, melynek teteje tényleg három helyen lángban állott.

- Tűz van! Tűz van! - kiáltott a tömeg és egy pillanatig megdermedten bámulták a folyton terjedő lángoszlopokat, melyek a hőségtől kiszáradt háztetőn nagy gyorsasággal terjedtek.

- Előre, fiuk, ide a vödörrel, menjünk oltani! kiáltott András, az öreg mindenés és a kocsi-szín felé fordult, melynek mestergerendájára voltak a tüzoltó vödörök felakasztva. De mielőtt még a vödörkhöz nyulhattak volna, kirohant a szobából Liza asszony, a földbirtokos gazd-asszonya, akire Kercsey Annuska megőrzését bizta és siránkozva kiabált:

- Segítség! Segítség! Beleég a nagyságos ur!

És Liza asszony a nagyságos ur szobája felé rohant és magával hívta a ház cselédjeit is. Ezek engedelmességek és követték a gazdasszonyt, a nép pedig, kíváncsian utána ment a cselédeknek, úgy hogy Galiba Mátyás a két pandurjával (kettő ott feküdt Veszélka János baltája által beütött vérző fejjel) egyedül maradt a három baráttal szemben.

Veszélka észrevette a helyzet változását, átölelte Rózsa Sándort és ráültette az egyik pandur lovára ő maga pedig villámgyorsasággal Galiba Mátyás lovának a nyergébe ugrott és a jobbkezével magához emelte a vézna Sájét és aztán a nyitva álló kapu felé nyargalva, oda kiáltott Rózsa Sándorhoz:

- Utánam Sándor!

A csikós sarkantyuját a ló vékonyába nyomva, utána nyargalt Veszélkának. Ekkor a kastély egész teteje már lángban állt és a tűz már a gerendákat is áttörte és a ház falait marta. Rózsa Sándor már a kapu elé ért, mikor az egyik szoba ablakát belülről beverték és ekkor a szobából sűrű füstfelhő tódult az ablakon át a szabadba. A csikós nem igen méltatta volna figyelembe ezt a körülményt, de amint az ablak mellett elnyargalt, a szobából egy női hang kiáltott:

- Segítség, megfulladok! Segítség!

Rózsa Sándor megdermedve, tágra nyitott szemekkel fordult az ablak felé. Hiszen ezt a hangot ő annyira ösmerte, ez Annuska hangja volt.

- Segítség! Megfulladok!

És az ablaknál füst és lángok között megjelent Szumrák Annuska és kétségbeesetten, fuldokolva rázta két kezével az ablak vasrácsozatát.

Rózsa Sándor egyet rántott a lován és a következő pillanatban már daczára fájdalmas sebének, mint egy örült, rohant a szoba ajtaja felé, erős vállait neki feszítette és a benyomott ajtón át behatolt a szobába. Az első pillanatban a feléje ömlő sűrű füst annyira elkábitotta, hogy éppenséggel semmit sem látott, érezte, hogy a füst elfogja a lélegzetét. Megfordult a friss levegő felé, de ebben a pillanatban úgy vélte, mintha a szobából fuldokolva hallaná ismét azt a neki annyira kedves hangot kiáltani:

- Segítség! Segítség!

Rózsa Sándor e hangra összeresztett, érezte, hogy minden percnyi halasztás veszélyezteti az annyira szeretett leány életét. Gyors fordulattal teljesen benyomta az ajtót, hogy a friss levegő behatolhasson, aztán berohant a szobába. A szoba közepére érkezve, a füsttől elkábitva, elvesztette az irányt és kétségbeesetten kezdett kiabálni:

- Annuska! Annuska!

Nem válaszolt senki. A szobában néma csend uralkodott, csak a mestergerenda és a tetőzetet maró tűznek a sístergése volt hallható. A sűrű füsttől nem lehetett semmit sem látni és így Rózsa Sándor két karját mint egy vak, maga elé tartva, tapogatott körül a szobában, folyton növekedő rémülettel kiáltozva:

- Annuska! Annuska!

Néma csend, senki sem válaszolt. Az erős férfi szinte megdermedve állt meg egy pillanatra, szemei mintha sötétségen, a füstön át akarnának hatni, keresték a szeretett leányt, homlokára a rémület a hideg verejtékét kergette, szíve dobbanása mindinkább elgyengült és ajkai rebegették:

- Annuska! Istenem, mi történt Annuskával!! Aztán ismét erőt vett magán és mint egy örült tapogatva futott körül a szobában, folyton kiáltozva:

- Annuska! Annuska!

Érezte, hogy haja a folyton lehulló szikráktól tüzet fogott és égni kezdett, érezte a torkát kiszáradni, lábait elgyengülni, érezte, hogy szemeit fátyolként befutotta a homályosság, de ő csak mindig tapogatózva járt, futott, kiáltott:

- Annuska! Annuska!

És most lába egyszerre valamiben megbotlott: Ijedten érzett egy mozdulatlanul fekvő emberi testet. Örült felkiáltással leguggol, tapogatózódik... ah... igen... ez ő, ő!

- Annuska!

És most egyszerre óriási erőt érez magában. Karjaival átöleli a leány derekát, könnyen mint egy pehelyt felemeli és viszi magával. Hová? Tudja is ő! Viszi... el... ki kifelé! Az égő mestergerenda meghajlik, a boltozatról nagy lángokkal égő darabok hullanak körülötte a földre, mit törődik ő evvel, csak viszi az édes terhet az ajtó felé. Már-már az ajtó küszöbén áll, mikor háta mögött óriási zörejrel a szoba teteje leszakad és lángtenger borítja az egész szobát, ő pedig óriási szökéssel kiugrik a szabadba és mozdulatlan terhet a földre terítve, oda térdel a leány mellé, simogatja a leány haját és arcát csókjaival elhalmozva, folyton suttogja:

- Annuska! Annuska! Meghaltál Annuska?

- Fuss Sándor, fuss! - suttogta egy hang Rózsa Sándor fülébe és egy kar megfogta az ő karját és a csikós érezte, hogy valaki magával akarja huzni. Felnézett és maga előtt látta Petit, a cigányt.

- Fuss, Sándor, fuss, különben elfognak! - suttogott a cigány s tovább sietett.

E pillanatban Kercsey Andor, kit Liza asszony egy égő szobából kimentett és pamlagra fektetett, visszanyerte eszméletét. Mélyen sóhajtva, kezét sebére szoritotta, körülnézett és halk, alig hallható hangon suttogott:

- Rózsa Sándor! Ő volt az a gazember. Megkerült?

Galiba Mátyás, ki a földesur mellett állott, bosszankodva pederte bajuszát és morogva mondta;

- Meg lesz, nagyságos uram!

- Lesz, lesz és mindig csak lesz, mormogott Kercsey, meg is legyen, bosszumat akarom tölteni a gazemberen. Liza, Liza hol van a leány?

Liza asszony ijedten összerezsent.

- Jézus Mária! kiáltott és eszeveszetten sietett ama szoba felé, amelyből Rózsa Sándor Annuskát kimentette.

Mikor Annuska Kercseyvel való borzalmas tusája után kimenekült abból a szobából, amelyben Kercsey az atyját egy lövéssel a földhöz terítette, az udvarra rohant és ott kereste az utat a kapuhoz, hogy menekülhessen. De alig, hogy a tornácra ért, már Liza asszonynyal találkozott. Liza asszony rögtön átlátta a helyzetet: A leány szökni akar. Megragadta kezét és parancsoló hangon mondta: Innen nincs menekülés! Jöjjön velem, vagy a nagyságos urat hívom.

És evvel vissza akarta hurcolni Annuskát abba a szobába, amelyből ez csak az imént szokott meg. Mikor Annuska ezt látta, ijedtében térdre borult az öreg asszony előtt és rimánkodva kérte:

- Ne oda, ne oda, az Isten szerelméért csak oda ne!

A gazdasszony félt, hogy az idegen leány magára fogja vonni a cselédség figyelmét és már ezért is igyekezett, hogy a leányt ismét hatalmába kerítse. Mikor tehát Annuska ismételve kérte, hogy ne vezesse őt vissza Kercseyhez. Liza asszony némi gondolkodás után azt mondta:

- Hát jól van, nem vezetem vissza, adja nekem a nyakáról azt a kis aranykeresztet és én elrejttem a nagyságos ur elől, holnap reggel aztán mehet, ahová akar.

Annuska szó nélkül levette a nyakáról arany keresztjét és oda adta a gazdasszonynak, ki azt zsebre dugva, megfogta a leány kezét és most már lágy édeskés hangon mondta:

- Jöjjön velem, kicsikém, nem lesz semmi baja, a saját szobámban rejttem!

És magával vitte a kétségbeesett leányt a tornác másik végén lévő szobájába. Oda érve, Liza asszony felzárta az ajtó lakatját, felnyitotta az ajtót és mézédés hangon mondta:

- Így kedves kicsikém, lépjen csak ide be, itt biztonságban lesz, akár ha otthon volna, lelkem!

Annuska belépett a szobába és Liza nyomban jól bezárta. Aztán sietett Kercsey szobájához, hogy tudassa a földesurral, hogy a zsákmánya biztonságban van. De mikor Kercsey szobájához ért, már valaki az udvaron torkaszakadtából kiáltotta:

- Tűz van! Tűz van! Ég a kastély!

Liza asszony ijedtében annyira elvesztette a fejét, hogy nem is gondolt arra, hogy Annuskát a bezárt szobából kiereszsze. Volt neki más gondja is. Körülfutott a cselédek házában és sorba felriasztotta őket. Aztán pedig Kercsey szobájához sietett és bekiáltott:

- Tűz van! Tűz van!

Miután a szobából senki sem válaszolt, ijedtében arra a gondolatra jött, hogy Kercseyt meggyilkolták és eszeveszetten kezdett az összefutott néphez kiáltani:

- Segítség! Segítség! Meggyilkolták a nagyságos urat!

És aztán néhány emberrel Kercsey ajtaja felé rohant és most már nem is gondolt a szobájába zárt leányra.

Kercseyt a hátába szurt kés nem ölte meg, sem nem égett a lángok között. Kimentették és Liza asszony lefektette egy pamlagra. Mikor aztán Kercsey ismét magához tért és a leány után kérdezősködött, az asszony megdermedve az ijedtségtől futott a leány után és éppen akkor érkezett a szoba elé mikor Rózsa Sándor karjain hozta ki az alélt Annuskát.

Liza asszony megijedve a koromfeketére festett arczu, egész testén füstölgő embertől, rögtön sejtette, hogy ki lehet ez és hogy csakis a leány szabadítására érkezett. A tömeghez fordult és rikácsoló hangon kiáltott:

- Ott a gazember, aki a kastélyt felgyújtotta! Ott a nagyságos ur gyilkosa! Fogjátok el a gyilkost!

Liza asszony hangját Kercsey Andor is meghallotta. Felegyenesedett helyén és látva Rózsa Sándort Annuska előtt térdepelni, oly harsányan, a mennyire sebe engedte, kiáltott:

- Ott a gyilkosom! Fogjátok el! Háromszáz forintot annak, aki elfogja!

A pandurok és cselédek mind odarohantak a semmivel sem törődő csikóshoz és egy perc alatt földreteperték és lánczra verték. Galiba Mátyás oldalba rugta a csikóst és dühösen kiáltott rá:

- Állj fel, vagy beütöm a betyár fejedet!

Rózsa Sándor felállt és körülnézett. E pillanatban Liza asszony, ki Annuska mellett foglalatzkodott, felkiáltott:

- Uram Istenem, ez a leány meghalt!

Rózsa Sándor ezt már perczek óta tudta. Onnan eredt nembánomsága. Az éj borzalmas izgalmi megölték a szép leányt. És most, mikor Liza asszony felkiáltott, hogy a leány meghalt, a csikós szívében is megmozdult az óriási fájdalom és egész testében reszketve felkiáltott:

- Annuska meghalt! Nincs az Istennél se igazság!

És lassan, anélkül hogy tovább még egy pillantást is vetett volna kedvese tetemére, követte Galibát és a tömeg között haladt Kercsey felé.

Néhány lépéssel a pamlag előtt, Rózsa Sándor érezte, hogy valaki megcsipte. Oda nézett és látta maga mellett tisztára mosott arczczal Gansel Sájét, ki halk hangon, suttogva szólt:

- Ne félj Sándor, estére szabad leszel!

A csikós nem felelt. A következő perczben a földesur előtt állott, ki vad örömmel nézett a hatalmába került ifjura.

- Gazember! - kiáltott Kercsey, hátulról akartál leszurni! Gyáva gazember!

Rózsa Sándor nem felelt. Mit is törődött ő avval, hogy ez az ember mit orditozik. Hiszen Annuska meghalt!

A földesur gyönyörködött a meglánczolt csikós láttában. Ekkor előrohant Liza asszony és Kercsey előtt megállva, reszketve mondta:

- Nagyságos uram, nem tehetek róla, de...

- Mi történt, szólj Liza, kiáltott rosszat sejtve Kercsey.

- Nagyságos uram, a leány meghalt!

- Meghalt? - kérdezte rémülten. - Kercsey meghalt?

- Igen, a tűzben megfulladt!

- Ennek te vagy az oka, gazember! - kiáltott Kercsey dühösen a csikósra, ezért lakolni fogsz, gyilkos!

- Gyilkos vagy magad! felelt magán kívül Rózsa Sándor, rajtad száradjon annak a leánynak a vére! Bosszuról beszélsz Kercsey? Jól van! Állok elébe. De most hallgass meg engem, Rózsa Sándort! A szegény leány hült teteménél esküszöm, hogy halálát, melynek te vagy az oka, véreden megbosszulom. Az a szegény leány szeretett engem és én szerettem őt jobban mint az életemet. És amidőn bosszút esküdve áldom az emlékét, átkozlak Kercsey, kedvesem gyilkosát.

- El, el vele, el a gyilkossal, rikácsolt Kercsey.

A pandurok körülvették Rózsa Sándort és Galiba Mátyás rákiáltott:

- Előre gazember!

Rózsa Sándor felegyenesedett, vasba vert karjait az ég felé emelve kiáltott:

- Nincs igazság az Istennél, ha ezt a gazembert meg nem fojthatom.

És most már szó nélkül elindult a pandurokkal Szeged felé!

A kondorosi csikósok.

Galiba Mátyás és pandurjai Rózsa Sándort minden további akadály nélkül kísérte be Szegedre, ahol börtönbe zárták. Galiba erre Bánfalvy rendőrkapitánynak a történekről jelentést tett. Bánfalvy szinte örülve a dolognak, felkiáltott:

- Holló, hát ez a ficzkó fegyveres kézzel betört a horgosi kastélyba? Ah, hiszen akkor az ügye nem is a szegedi törvényszék elé, hanem a megyei rögtön ítélő bírósághoz tartozik.
- Galiba, rendeljen holnap estére kocsit. A rab biztos kíséret alatt Mindszentre kísérendő. Mehet!

Amikor Veszelka János látta, hogy Rózsa Sándor nem törődve sorsával, segítségért kiáltozó Annuska segítségére sietett, a kanász nem törődött tovább a csikóssal, lovát megsarkantyuzta és Gansel Sájét még mindig a nyeregben maga előtt tartva, kivágtatott a nyitott kapun. A falu előtt levő nagy kútnál megállt.

Mindketten leszálltak, gyorsan megmosakodtak és Veszelka azt mondta Ganselhez:

- Siessen a lakására, Sájé gazda! Magát senki sem látta és bizonyára senki sem ösmerte fel, és maradjon szép csendesen otthon, ha tiszta lesz a levegő, eljövök magához.

- De mi történnék avval a szerencsétlen Sándorral?...

- Majd beszélünk még mi arról, Sájé gazda, csak menjen szépen haza, magának módjában van mindent megtudni, ami ott történik. Én felkeresem kendet ma éjjel, vagy holnap éjjel, úgy hiszem, én reám sem ösmert senki. Menjen Sájé, menjen csak haza, én most elnyargalok a keczeli csárdához, bajtársakat szerzek Sándor szabadítására.

- Ha pénzre van szüksége, adok én, amennyi csak kell, szólt Gansel.

- Köszönöm, Sájé, maga derék bajtárs, ha kell, majd kérek, de most menjen, mert én is sietek!

És a kanász lovához sietett és nyeregbe akart ülni.

- Az istenért, János bácsi, csak nem fog kend ezen a pandur-lovon lovagolni, hisz azonnal elárulja magát! kiáltott a zsidó.

- Igaza van Sájé, de csak nem mehetek gyalog...

- Nem, nem, szólt a zsidó, nézze kend, János, ott van a Kuczori Ferkó tanyája, jó emberem a Feri, itt van tíz forint, mondja csak, hogy én küldtem kendet Kondorosra, vagy ahová kend akar, ezt a lovat pedig kergesse vissza.

- Igaza van, - Sájé bácsi, majd mindjárt vissza kergetem!

Ezzel Veszelka kivett a zsebéből egy darabka taplót, tüzet vert aczéllal és kovával, meggyújtotta a taplót és a ló farka alá tette. Aztán ostorával egyet ütött a ló hátára és a ló örült futással rohant vissza Horgos felé.

Gansel Sájé egy ideig utána nézett a lónak, aztán kezet nyújtott Veszelkának és halk hangon mondta:

- Viszontlátásra, János bácsi!

És lassan visszament Horgos felé. Veszelka Kuczori Ferkó tanyája felé haladt. A tanya előtt Veszelka megállt és bámulva nézte Petit, a cigányt, aki éppen a tanya előtt kijött egy buza földből.

- Hát te honnan jössz? - kérdezte Veszelka.

- Szerencsésen megmenekültem. A buzaföldeken át jutottam idáig. De fáradt vagyok!
- Mi történt a kastélyban?
- Baj van, János bácsi, elfogták Rózsa Sándort suttogta a cigány, akinek arczáról már le volt mosva a korom, jaj, jaj, Szegedére viszik a Sándort, statárium elé állítják.
- Hát te hol voltál?
- Én? Mikor láttam, hogy a pandurok jönnek, odakiáltottam nektek, hogy meneküljete; aztán a padlásra siettem.
- A patvarba! kiáltott a kanász, mondhatom, bátor ficzkó vagy!
- Bizony én bátor voltam, felelt vigyorogva a cigány, jó munkát végeztem!
- Hát mit csináltál a padláson?
- Mit? Majd megmondom! Mikor láttam a pandurokat, mindjárt gondoltam, hogy ennek rossz vége lesz és az udvarról, ahol a kutnál mosakodtam, a padlásra siettem, hogy kendteknek segítségére lehessenek!
- Bolond vagy te cigány, félre jár az eszed, nevetett Veszelka, hát te a padlásról akartál nekünk segíteni? Köszönöm az ilyen segítséget, te bolond, te!
- Nem vagyok én bolond, hanem kend nem okos, János bácsi. Mikor a lövésekre összefutott a háznép és a pandurok is oda érkeztek, mi lett volna kendből és a kend társaiból, ha én fel nem gyujtom éppen jókor a kastély padlását, hé, mi lett volna kendtekből? Most feleljen csak kend, ha tud!
- Igazad van, Peti, ez segített, mert már nagyon szorongattak - szólt a kanász.
- Mikor aztán a kastély teteje javában égett, én lementem és a nép közé vegyültem. Így aztán láttam, hogy fogták el Rózsa Sándort és volt alkalmam hozzá férközni és fülébe sugni, hogy segítségére leszünk.
- Ezt jól csináltad - Peti, szólt Veszelka. Fáradt vagy Peti?
- Fáradt vagyok. Miért kérdezi, János bácsi?
- Tudnál-e még Szegedig eljutni?
- Ha okvetlenül kell, akkor oda érek!
- Itt van tíz forint, ha utközben kocsit találsz, ülj fel de minél előbb légy Szegeden, ott tartózkodjál a városháza környékén és jól fülelj, hogy mi történik ott. Ha megtudod, hogy elszállítják Sándort Mindszentre, lopj lovat és élet-halálban vágtaass a csárdánkhoz. Megértettél?
- Meg.
- Akkor menj, siess, minden percnyi késedelem veszélyezteti Sándor életét. Menj és az Isten áldjon meg!
- A cigány sietve távozott Szeged felé, míg a kanász gyorsan a tanyához ment. Ott találta a ház előtt Kuczori Ferkót.
- Jó estét gazduram!
- Adjon Isten kendnek is! Mi járatban van kend?
- A Sájé zsidó küldött.
- Mit kíván tőlem?

- Kéreti kendet hogy rögtön fogjon be és vigyen engem a keczeli csárdáig...
- Pénzt nem küldött a Sája? - kérdezte a tanyás.
- De igen, küldött egy tiz forintos bankót, de én azt odaadtam egy embernek, aki szintén a Sája szolgálatában áll.
- Ezt kend rosszul tette, szólt Kuczori Feri.
- Miért, megfizetem én kendet ottan...
- Nem azért, de...
- Kételkedik kend abban, hogy a Sája küldött? Szavamat adom reá, szólt Veszelka.
- Akkor elhiszem és befogok! Menjen kend be a szobába!

Öt percz mulva Veszelka már a kocsin ült és Kuczori lovaival Dorozsma felé repült. Késő este volt már, mikor a keczeli-csárdához ért. Veszelka leugrott a kocsiról és a csárda felé fordulva mondta:

- Várjon kend, Kuczori, kihozom a pénzét!
- Sohse fáradjon kend, ha kendet a Sája küldte, majd kifizeti az a fuvarpénzt is. Isten áldja meg kendet!

Ezzel Kuczori Ferkó a lovai közé csapott és gyorsan visszahajtott Horgosra. Veszelka egy darabig utána nézett a kocsinak és kétszer élesen fütyült.

Néhány perczzel később egy 13-14 éves fiu jött sietve a csárdából és Veszelkát meglátva, már messziről kiáltott:

- Adjon Isten, jó estét, János bácsi!
- Adjon Isten, fiam, neked is, Jóska. Itt a lovad?
- Az istállóban van, miért kérdezi kend?
- Ülj rá és nyargalj amilyen gyorsan csak tudsz Kondorosra Józsi öcsémhez, apádhoz és mondd meg az apádnak, hogy nagy csata lesz és [...] ³ Értettél?
- Értettem, szólt a fiu a csárda felé haladva.
- Hej Jóska, kiáltott Veszelka, azt is mondd neki, hogy hozzon magával annyi csikóst és kanászt, amennyit csak tud.
- Majd megmondom, kiáltott a fiu és eltűnt a csárdában, ahonnan két percz mulva lóháton vágatott ki.
- Derék fiu vagy Jóska, szólt a kanász, siess, mondd meg az apádnak, hogy nagy csata lesz és hozz nekem is egy jó lovat!
- Hát a Sándor bácsi hol van? – kérdezte a fiu.
- Mondd meg az apádnak, hogy a Sándort elfogták a pandurok, jöjjön, akinek keze lába van, őt kiszabadítani!
- Én is veletek megyek! - kiáltott a fiu és villámgyorsasággal elvágatott a kondorosi pusztá felé.

³ Szöveghiány! (az *elektronikus változat szerk.*)

Az óriási kanász egy darabig utána nézett a fiúnak, aztán hosszú bajuszát megpödörve és pipára gyujtva, mosolyogva mormogott:

- Hej nagyságos Kercsey uram, olyan könnyen, mint nagyságod hiszi, még nem akasztják a kondorosi csikóst!

Ezzel aztán Veszelka bement a csárdába és ott az ágyon elnyújtózva, gondolkozott a történeten.

Még alig volt tizenegy óra, kint az óriási síkságon mintha megmozdult volna a föld, oly robogás hallatszott. Veszelka felugrott ágyáról és kisietett. Már messziről látta a kondorosi csikósokat és kanászokat gyors lovaikon a csárda felé közeledni. Messzire előttük nyargalt a Jóska a balkezében egy másik ló kantárszárát tartva és már távolról kiáltotta:

- János bácsi! Jönnek a kondorosiak, mindnyájan jönnek!

És tényleg jöttek. Körülbelül hatvanan voltak csikósok és kanászok, kik a csárdához érve, leszálltak lovaikról és szó nélkül bevezették azokat a csárda udvarára, hol a kis Jóska, miután a lovakat a kútnál megvitatta, két csikóssal hozatott a padlásról szénát, szalmát és abrakot. A kondorosiak bementek a csárda korcsmaszobájába és ott körül vették Veszelka Jánost.

- Hivtál bennünket, János bátyám, szólta Veszelka József, óriás, mint a bátyja, eljöttünk, itt vagyunk. Mi történt?

- Mi történt Sándorral? - kiáltottak össze-vissza a kondorosiak.

Veszelka János a körbe lépett, kezével intett, és harsány hangon kiáltott:

- Bajtársak! Sándor barátunkat a pandurok elfogták és Szegedébe vitték a börtönbe, ahonnan valószínűleg elviszik Mindszentre a rögtönítélő bíróság elé!

- Nem türjük! Rózsa Sándor becsületes fiu! Ezt megakadályozzuk! kiáltották a kondorosi legények nagy lármával.

Veszelka József csendre intette barátjait, aztán oda lépett János bátyja mellé és ünnepélyes hangon kérdezte:

- És mit vétkezett Sándor?

Veszelka János nehéz kezét öcscse vállára tette és harsány hangon felelt:

- Hogy mit vétkezett? Semmit! Egy urnak tetszett tőle a kedvesét elrabolni és mert ő elment, hogy kiszabadítsa, a pandurok az ur parancsára elfogták és most ezért a statárium elé akarják állítani.

- Ezt nem türjük, kiszabadítjuk! - kiáltottak a kondorosiak.

- Hogyan történt ez a gázság? -

- Ah, felelt a kanász, nagyon egyszerűen! Halljátok csak barátim és tanuljátok meg ebből: minálunk az ur, ur és mi vagyunk mi!

És a kanász dühtől reszketve, egyszerű, de szivhöz szóló szavakkal előadta mindazt, ami az utolsó napokban Rózsa Sándorral történt. Mikor aztán a legények megtudták, hogy Kercsey Andor, Szumrák Mátyást agyonlőtte, mikor megtudták, hogy a Kercsey által elrabolt leány a horgosi kastélyban meghalt, egyhangulag felkiáltották:

- Agyonütjük a gazembert! Sándort ki kell szabadítani! Kiszabadítjuk!

Veszelka János csendre intette őket és a csend beállta után így folytatta beszédét:

- Köszönöm barátim, ezt elvártam tőletek. Rózsa Sándort ki kell szabadítanunk és annak a gazembernek lakolnia kell tetteiért. Ezt követeli az igazság. Nem a nagy urak igazsága, hanem a saját magunk, a nép igazsága. De meg kell gondolni egyet, még pedig jól meggondolni. Barátim! Aki részt vesz Rózsa Sándor kiszabadításában, sulyosan összeütközik a törvényt. Csongrád megyében statáriumot hirdettek, aki ez ügy miatt a pandurok kezébe kerül, az okvetlenül akasztófára jut. És tettünk nem marad titok, holnap már az egész megyében tudni fogják, hogy mit merészeltek a kondorosi legények. Akár sikerül a tervünk, akár nem, mi egyaránt földönfutókká, bujdosókká leszünk. Ezt pedig jól meg kell gondolni, hogy nem okosabb-e, ha Sándor barátunkat sorsára bizzuk.

- Nem, nem! azt nem szabad, mindnyájan el megyünk! Kiszabadítjuk! Történjék bármi velünk, nem hagyjuk el barátunkat! Ez gyávaság volna! kiáltottak a legények!

- Inkább futóbetyárok leszünk, minthogy Sándort a sorsára hagyjuk! kiáltott Veszelka József és az összes legények felkiáltottak:

- Igen, igen, futóbetyárok leszünk!

- Nem hagyjuk el Sándort!

- A futóbetyár, szólt Veszelka József, míg el nem fogják, szabad ember, mi pedig rabok vagyunk!

- Az urak úgy bánnak velünk, amint tetszik!

- Deresre huzatnak és mulatnak a jajgatásunkon!

- Szeretőinket elcsábitják!

- Nem! elrabolják, úgy, mint a Sándor barátunk kedvesét!

- Halál az urakra!

- Éljen a szabad betyár élet! Éljen! Kiáltott Veszelka József, nem bánom betyár leszek, hadd szóljon rólam is a nóta:

*Nincs cserepes tanyám
Sem szüröm, sem gulyám
Nincsen.*

*Kőből a nyoszolyám,
Nem különb a párnám
Nékem!*

*Az éjszaka a pártfogóm
Zápor mossa a takaróm
Fehérre!
Mégis, mégis száz forint van
Kitűzve a fejemre!*

- Éljen, éljen a betyárélet! - kiáltották a legények és mindnyájan énekelték:

*Mégis, mégis száz forint van
Kitűzve a fejemre!*

- Halál a gazemberre! Felgyújtjuk a házát!

Veszelka János nem akarta, hogy a legények lelkesedése alább hagyjon és a kis Jóskát a pinczébe küldte borért, míg ő maga szalonnát és kenyeret hozott a kamarából. És míg a legények ittak, ettek és énekeltek, Veszelka türelmetlenül várta Peti visszaérkezését.

Végre Peti is megérkezett. Két óra tájban a türelmetlenül várakozó Veszelka a nyitott ablakon keresztül meghallotta a megbeszélte jelt, a macska nyávogást, melynek utánzását Peti oly kitünően értette. Veszelka János kisietett az udvarra és a csárda előtt találta már Petit, ki láttára lihegve suttogott:

- Sietnünk kell, János bácsi, holnap éjjel viszik Sándort Mindszentre!

- Akkor rendben van minden, szólt Veszelka, nem fog ő Mindszentre érni, arra esküszöm! És a földesur?

- Szögedébe vitték, sebe nem veszedelmes. Panaszt emelt Rózsa Sándor és ösmeretlen társai ellen, megkísérlett gyilkosság és rablás miatt. Ügyvédje már ma reggel utazik Mindszentre.

- Szerencsés utat kívánok az ügyvéd urnak, szólt ravasz mosolygással Veszelka, de most gyere Peti, bent a csárdában várnak barátaink.

- Van még egy ujságom, szólt Peti, Szumrákné, mikor meghallotta férje és leánya halálát, a kutba ugrott. Kimentették és most halálán van.

- Nem kár érte, mormogott Veszelka.

- Bizony nem, szólt Peti, de Kercsey ügyvédje és Radkóczy jegyző folyton ott ólálkodnak a portája körül.

- Nem baj, nem árthat az az asszony már Sándornak és nem is használhat neki. Gyere Peti!

És Veszelka János Petivel együtt belépett a csárda ivójába, ahol azonnal elnémult a lárma. Veszelka János a szoba közepére állt és csendre intve a még itt-ott beszélgető legényeket, komoly hangon mondta:

- Bajtársaim, a küldönczöm megérkezett. Itt a tett ideje! Sándor barátunkat holnap este Szögedéből Mindszentre viszik, a rögtönítélő törvényszék elé.

- Nem tőrjük, kiszabadítjuk! - kiáltottak egyhangulag a legények.

- Jól van, barátim, kiszabadítjuk, szólt Veszelka János, most csak az a kérdés, hogy mikép? Nem mehetünk egyszerre egy csapatban a messze utra, mert ez feltünne. Ezért egy tervet eszeltem ki.

- Halljuk! Halljuk!

- Mindenki térjen most rögtön vissza Kondorosra. Oda érve, kiki vegye magához a fegyverét, a csikósok a karikásostort, a kanászok a kanászbaltát. Akinek pisztolya van és lőpora, azt is magához veheti. Aztán válaszzátok a ménesből a legjobb lovakat és nyargaljatok kisebb csapatokban különféle utakon a Szőregen kívüli vásárhelyi uton levő tiszaréti csárdához. Az ottani csárdás jó emberem, ott megvárak benneteket. Sándort okvetlenül arra felé fogják kíséni. A csárda és a Tisza között egy alkalmas helyet ösmerek, ott megvárjuk a pandurokat, megtámadjuk őket és kiszabadítjuk barátunkat.

- Éljen! - kiáltottak a legények.

- Ha ez megtörtént, elmegyünk Sándor barátunk vezetése alatt Szögedébe és ott leszámolunk Kercsey Andorral.

- Halál a gazemberre! felgyújtjuk a házát, hogy égjen el benne! - kiáltották össze-vissza a legények, míg Veszelka János ismét csendre intette őket s így fejezte be a beszédjét:

- Bajtársak! Ha Kercseyvel leszámoltunk, akkor nincs többé visszafelé vezető ut, akkor el van zárva az ut a tisztességes élethez.

- Nem bánjuk! Futóbetyárok leszünk! Éljen a betyárélet!

- Hogy mit fogunk kezdeni, azon majd Sándor barátunkkal fogunk tanácskozni. Aki aztán is velünk, azaz velem és Rózsa Sándorral akar tartani, az menjen Szögedéből, ha Kercseyvel leszámoltunk, Horgosra és térjen be a Sáje zsidó korcsmájába. Elég ha a korcsmárosnak azt mondjátok, hogy reám vártok, majd elrejt az benneteket, biztos helyre, míg én Sándorral odajövök. És most barátim, menjetek csendben és minél gyorsabban Kondorosra. A tiszaréti csárdánál várlak benneteket.

A legények csendesen távoztak és visszanyargaltak Kondorosra. Veszélka János pedig magához intette Petit és mikor ez lassan hozzá érkezett, Veszélka kérdezte:

- Fáradt vagy, Peti?

- Már hogyan volnék! felelte Peti. Két napja, hogy talpon vagyok.

- Tudom Peti, de azért még sem lehet még pihenni!

- Hát ha nem lehet, nem lehet! szólt komolyan a cigány. Mit kíván még kend tőlem, János bácsi?

- Fogd be a két sárgámat és hajts amennyire csak bírsz, Horgosra a Sáje zsidóhoz. Mondd neki, hogy én küldtelek és hogy rakjon a kocsira négy puskát, tiz pisztolyt, lőport és golyóbist, amennyi csak van neki. Ha ez megtörtént, kérjél a Sájétól két jó kipihent lovat és hajts a tiszaréti csárdához. Holnap délre ott légy. A fegyvereket és a löszert add át a csárdásnak és aztán várj reám ottan. Siess!

Néhány percz mulva Veszélka János kocsiján kirobogott Peti a keczeli csárdából és örült vágatásban Horgos felé hajtott. Veszélka pedig lement a csárda pinczéjébe, onnan egy harapófogót, egy kalapácsot és egy vésőt hozott és ezeket elhelyezte tarisznyájába. Aztán gondosan élesre köszörülte baltáját és nagy juhászkesét. Utóbbit a csizmaszárába dugta, a baltát pedig maga mellé a földre tette és aztán lehevert a subájára pihenni.

*

A tiszaréti csárdás, Görcsök Máté éppen délutáni álmát aludta, mikor egyszerre kutyaugatás riasztotta fel az álmából. Görcsök Máté felugrott és csudálkozva dörzsölte a szemeit. Nem álmodott, mert a csárda előtt az ő hatalmas négy komondorja még mindig eszeveszetten csaholt egy érkező kocsi körül.

A csárdás kinyitotta a csárda ajtaját és kinézett. Ki a fene lehet azon a kocsin? Hiszen az ő rosszhirű csárdája előtt soha sem áll meg egy utas kocsija! Hát ez a cigány itt a kocsin mit akar tőle? Görcsök Máté még tovább is gondolkozott volna, de a cigány, aki nem volt más, mint Peti, tele torkából odakiáltott hozzá:

- Mit bámul kend? Hivja inkább vissza a kutyáit és nyissa fel a csárda kapuját. Itatni és abrakoltatni akarom a lovaimat.

- Hát éppen nálam kell kendnek abrakoltatni? Nem szeretem a cigány vendégeket! Menjen a makói csárdába! szólt Görcsök Máté meg sem mozdulva a helyéből.

Peti gyorsan behajtott a csárdába és leugrott a kocsiról. Görcsök Máté kikergette kutyáit a csárda elé, bezárta a kaput és odalépve a kocsihoz, kíváncsian kérdezte:

- Mit hozott kend?

- Ropogóst! felelt Peti!

- Döglött malacot?

- Nézze meg kend, szólt Peti röviden.

Görcsök Máté felemelte a ponyvát és ijedten látta a sok fegyvert a kocsiban.

- Mi ez? kérdezte Petitől.

- Ropogós! felelt Peti.

- De mi legyen ez?

- Azt majd megmondja kendnek Veszélka János. Most le kell raknom ezt a portékát. Hová tegyem?

- Ki fog érte jönni?

- Ma estére itt lesz Veszélka a kondorosi legényekkel, szólt Peti. Azt hiszem, akkor szükségük is lesz erre a vaczakra.

- Ugy, még ma jönnek? Na akkor csak rakja kend mindezt a kemencze kuczkójába, hogy kéznél legyen. Mondja csak Kend, hányan lesznek?

- Lesznek vagy ötvenen, felelt nyugodtan Peti.

- Tyűh terringettét! kiáltott Görcsök Máté, miért nem mondta ezt előbb! Siessen az itatással és etetéssel, hogy aztán segíthessen nekem, mert éhes is, meg szomjas is lesz az a sok ember.

Peti a lovakat a kuthoz vezette, míg Görcsök Máté torkaszakadtából kiáltott:

- Hé asszony! Marosa! Vera! Asszony! Jertek már no!

- Mit kiabál kend? kérdezte egy mély női hang a szobából, hiszen itt vagyok a leányokkal!

És most a korcsmahelyiség mellett fekvő szobából kilépett egy óriási termetű, 40-42 éves, még mindig szépnek mondható parasztasszony, míg a küszöbön két cselédleány mutatkozott.

- Terka lelkem, angyalom, rémitő sok vendégünk lesz az este, sütni, főzni kell!

- Hányan lesznek? kérdezte az asszony nyugodtan.

- Hányan? No lesz talán egy hetven ember!

- Nem fog éhen halni nálunk egy sem, felelt az asszony nagy nyugodtan és a cselédekkel együtt kiment az udvarra.

Görcsök Máté pedig Petivel lement a pinczébe és felhozott onnan két hordó bort és egy hordó pálinkát. A hordókat mindjárt megcsapolta és megkínálta Petit a borból, a magyar emberek büszkeségével mondva:

- Ugy hiszem, Kondoroson sem isznak jobbat.

Estefelé járt már az idő. Az asszony a cselédekkel sütött, főzött, Görcsök Máté Peti segítségével mosogatta a boros üvegeket és poharakat, mikor a csárda előtt ismét hallatszott a kutyák dühös csaholása...

- Hát ez megint már ki lehet? kérdezte Görcsök Máté.

- Csiba te Vidor! Csiba Sajó, Tisza! hallatszott a csárda előtt.

- Lánzos lobogós! - kiáltott Görcsök Máté, hiszen ez Veszélka Jancsi!

És Görcsök Máté kisietett a csárda elé, ahol éppen akkor szállt le tajtékzó lováról Veszélka János.

- Isten hozott János barátom, szólt a csárdás, mi járatban vagy?

- Hej Máté barátom, sóhajtott Veszélka, nagy dologban járok, csatára kerül ma a dolog. Rózsa Sándort rögtönítelő bíróság elé akarják állítani!

- Azt a derék fiut! Tán csak nem ment el az urak esze!

- De bizony ez úgy van, majd elbeszélem, hogy miféle gazság történt vele. Mi azt nem türjük. Erre felé fogják hozni a szegényt, én a kondorosi legények segítségével kiszabadítom a pandurok kezeiből. Számíthatok reád Máté?

- Hogyne Jancsi! Nemcsak a pandurok ellen, hanem a pokol ellen is megyek, ha te hívsz! De mi lesz aztán velünk?

- Hát mi legyen? - nevetett Veszelka. Ha más nem, leszünk futóbetyárok - de szabadok leszünk!

- Éljen! Ez aztán gondolat! Futóbetyárok! Akkor itt maradok a csárdában és olyan helyet készítek a menekülő bajtársak részére, hogy még a Mindszenti gróf összes vizslái se bírják kiszimatolni. Én leszek a csárdás és az orgazda egy személyben. Teringettét, ez pompás élet lesz ám! A tied vagyok Jancsi! Testtel lélekkel a tied! Csak egyre kérek Jancsi!

- Mire Máté! Szólj!

- Egy kukkot se a feleségem előtt, mert...

- Tudom, tudom Máté, a panduroktól nem félsz, de a feleségedtől, attól igen.

- No, no, te is csak azért beszélsz így, mert nem ösmered azt az asszonyt.

Veszelka nagyot nevetett és Görcsök Mátéval együtt bement a csárdába. Görcsök bort hozott és Veszelka ivás közben elbeszélte Rózsa Sándor szomorú sorsát.

Még alig fejezte be elbeszélését, mikor már hallatszott is a távolból a lovak dobogása. Az első kondorosi legények megérkeztek. Görcsök Máté lánczra kötötte a kutyáit és maga fogadta az érkezőket. Este nyolcz órakor már együtt voltak mindnyájan. Görcsök Máté terített és felesége a két leánnyal tálalta a pompás tarhonyás paprikást. Mikor megvolt a vacsora, Görcsök Máté kiküldte az asszonynépet és Veszelka János csendre intve a legényeket, felállt a helyéről és halk hangon mondta:

- Bajtársaim! Itt az idő. Mennünk kell. Aki fél, vagy aki meggondolta a dolgot, az itt maradhat és visszamehet bántatlanul Kondorosra, de aki velem tart és velem jön, az előtt el van vágva az út a tisztességes élethez. Gondolja meg kiki jól, hogy mit cselekszik. Ki akar velem jönni?

- Mindnyájan elmegyünk! kiáltották a legények.

- Én is veled megyek, János barátom, szólt Görcsök Máté.

- Te csak maradj itt a feleségednél, felelt Veszelka.

- De biz Isten nem maradok én itt! Magammal viszem négy kutyámat, azok is felérnek tíz emberrel! Régi bajtársak vagyunk mi már Jancsi, és most sem hagylak el.

Veszelka János vállat vont és Peti által szétosztatta a puskákat és pisztolyokat. Görcsök Máté a saját puskáját vette le a falról és azt a vállára akasztva, halk hangon odaszólt Veszelkához:

- Te Jancsi, tudok én egy helyet, amely nagyon alkalmas a mi szándékunkhoz.

Veszelka Görcsök Mátéra nézett és halk hangon kérdezte:

- Az algyői fűzfáknál, ugy-e?

- Ott, felelt Görcsök, menjünk!

Evvel a konyhához sietett és kikiáltott:

- Terka te, nem jövök haza az éjjel!

- Jól van, no! kiáltott vissza az asszony, sokat bánom én, hogy jön-e kigyelmed - vagy nem!

Veszélka nevetve sietett ki a csárdából és felült a lovára. Görcsök Máté is lóra ült, aztán füttyült a kutyáinak és Veszélkához lovagolt. A legények szintén felültek. Ekkor Veszélka odalovagolt hozzájuk és halk hangon kérdezte:

- Tudjátok, hol vannak az algyői fűzfák?

- Tudjuk hát! feleltek a legények.

- Hát akkor kisebb csapatokban és külön uton vágatassatok oda. Ott megtaláltok. Isten áldjon meg!

Evvel Veszélka János és Görcsök Máté sarkantyuba kapta a lovát és a négy kutyától követve, mint a szélvész vágatott előre a Mindszenti országot felé.

Tíz perc múlva kilovagolt az utolsó legény is a tiszaréti csárdából, melyben lassanként elaludt az utolsó mécs is.

Ott, ahol Mindszenti és Algyő között a szőke Tisza hatalmas kanyarodással fordul Szentés felé, az óriási síkságon, nem messze a Tisza partjától, a poros országot mellett egy sűrű fűzfaerdőcske terül el, melyet a Mindszenti Pallavicini őrgróf ültetett. A fűzfaerdő a Tisza partjától csak egy puska lövésnyire esik. Az erdő legsűrűbb része azon a helyen van, ahol az országot a Tiszával együtt kanyarodik dél felé, csak hogy az országot itt oly széles szögletben kanyarodik, hogy a fuvarosok itt mindig lépésben hajtottak, nehogy összeütközzenek egymással. Ez volt az a hely, a melyet Veszélka János kijelölt a pandurok támadására.

Sötét, esős éjszaka volt. A nedves, sáros országúton a lovak csak nehezen haladtak. Így már tíz óra is elmúlt, amikor végre Veszélka János és Görcsök Máté a fűzfaerdőhöz értek. Leszálltak lovaikról, fához kötötték, aztán Görcsök Máté a Tisza felé fordult és így szólt Veszélkához:

- Maradj itt a lovaknál, János, én lemegyek a Tiszához, egy kis beszélni valóm van a révészekkel. Mindjárt itt leszek.

Ezzel aztán Görcsök a Tisza felé ment, míg Veszélka a földre terítette a subáját és lehevert pihenni.

A Tisza partjánál közvetlenül a komp mellett egy kis kunyhó állott, amelyben téli időben a révészek laktak. A kunyhó most a nyári időben üresen, elhagyatottan állt és csak rossz időben, vagy nagy esőzések alatt keresték azt fel a révészek.

Mikor Görcsök a komphoz ért, ez éppen a tulsó oldalról jött át. Nem volt sem kocsi, sem utas rajta, csak az öreg Farkas István és veje Aradi Laczi jöttek át, hogy a komp melletti kunyhóban tölthessék a hűvös éjszakát.

- Adjon Isten Máté gazda! szólt az öreg révész, Mindszentre megyen?

- Adjon Isten Istók bácsi, nem megyek én Mindszentre, csak kenddel volna egy kis beszédem.

- Laczi te, szólt az öreg a vejéhez, menj be a révházba -

- Dehogyan is! szólt Görcsök, maradj öcsém, amit Istók bácsinak mondok, az előtted sem titok. Jöjjenek kendtek a révházba, ott nem zavar majd senki.

Mind a három bement a révházba. Csak egy konyha és egy szobából állt az egész ház. A szobában leültek a hosszú padra, mely egy hosszú korcsmaasztal előtt állott.

- Ugy, szólt Görcsök kényelmesen, elhelyezkedve, pipájára gyujtott, most már kényelmesen beszélhetünk.

- Mi járatban van kend? - kérdezte az öreg révész.

- Istók bácsi, kend jól tudja, hogy jó embere voltam mindig. Most az egyszer én kérek kendtől valamit.

- Ha csak módomban áll, hát meglesz.

- Ha nem állna módjában, akkor nem kérném, felelt Görcsök. Mondja csak, ösmeri Kend még az én füttyömet?

Az öreg felvetette fejét, Görcsökre szegezve a szemét.

- Hogyne ösmerném! Mi van, Máté gazda?

- Hát csak arra kérem, Istók bácsi, hogy menjen kend rögtön a komppal vissza a tulsó oldalra és senki emberfia számára ne jöjjön ide át, még ha lövöldöznek is. Csak akkor jöjjön kend, mikor aztán az én füttyömet hallja!

- Mi lesz az éjjel? kérdezte az öreg révész.

- Mi lesz? Semmi se! Egy kis verekedés a szegedi pandurokkal. Egy rabot emelünk el tőlük. Ez az egész.

- Jól van, Máté gazda, átmegyünk és még a római pápának sem jövünk át, csak kendnek, akár mi legyen aztán.

Erre aztán elhagyták a kunyhót. A révészek a komphoz mentek, mely a következő perczben már a tulsó oldal felé uszott. Görcsök Máté pedig visszament Veszekához és subájára heverve, csak annyit mondott:

- Rendben van minden, ma éjjel nem kelnek át a szegedi pandurok a mindszei kompon.

Aztán csendesen várták a legények érkezését. Lassankint meg is érkeztek. Éjjelre együtt volt mindannyi és Veszeka most már felállította őket, kit-kit a helyére.

- Én, Görcsök Máté, Józsi öcsém, Virág Berczi és Galambos Pista, mink puskákkal ott fent a kanyarulatnál várjuk a pandurok kocsiját, és lelőjük a kocsi elé fogott lovakat, meg aztán a pandurokét. Te Peti oda át fogsz állni és nálad lesznek Monori Béla, Czinczár Gyuri, Hajdu Feri, Nagy Sándor és Sarkadi Ábris; Soós János, Czirók Jóska, Lovas Béni és Sokác Máttyás a lovaknál maradnak, a többiek pedig, ha a lovak elestek, a kocsi felé rohannak, kidobják a pandurokat a sárba és új lovakat fognak a kocsi elé. És most menjen ki-ki helyére. Hallod-e Czinczár Gyuri, nálad van a karikás ostorod?

- Hogyne, felelt Czinczár.

- És a hozzád rendelt társaidnál is?

- Hiszen csikós bojtárok vagyunk, nem megyünk mi ostor nélkül.

- No jó, hát ha mi nem találunk el a lovakat...

- Akkor mi lerántjuk azokat ostorhurokkal!

- Jól van fiam, menjetek a helyetekre!

A legények elhelyezkedtek. A kanyarodásnál a két Veszeka, Virág Berczi, Galambos Pista és Görcsök Máté négy kutyájával mozdulatlanul várták a pandurokat. Kezükből a puskát tartva, lesben álltak és türelmetlenül várták a kocsira, melynek már itt kellett volna lenni.

- Máté, suttogott János, egytől félek...

- Mitől?

- Hátha Csongrádra mentek?

- Nem bolondok, hogy kétszer oly hosszú és rosszabb utat választanak, nevetett Görcsök.

Ezzel aztán elhallgattak. És negyedóra, negyed óra után mult és még mindig nem hallották a várvavárt kocsi robogását. Ismét Veszélka volt az aki megszólalt:

- Máté, félek, hogy nem jönnek!

- Ne félj, jönni fognak, csak rossz az ut, felelt Görcsök Máté, Sajó kutyájának nyakát simogatva.

Veszélka nem felelt, hanem rágyujtott pipájára és aztán igyekezett átlátni a sötétségben. De semmi sem hallatszott, semmi sem mozdult.

Egyszerre aztán a kutyák mozgolódnak kezdtek. Sajó hegyezte a füleit és orrával a levegőben szimatolt, míg a Bodri már ugatásra nyitotta a száját, amikor Görcsök a kutyákhoz suttozott:

- Csiba. Egy kukkot se! Jönnek, jönnek!

És Görcsök Máté a földre vetette magát és fülét a földhöz szoritva, mondta:

- Öt percz mulva itt lesznek!

Evvel aztán felkelt és puskáját a kezébe vette. Két vagy három percz néma csendben mult, aztán hallatszott már nagy távolról a kocsi döcögése, a lovak dobogása.

Veszélka gyorsan átfutott Peti csapatjához és halk hangon suttozott:

- Fiuk, senki se mozduljon, míg a kocsi ide nem ér!

És most ismét visszasetett a helyére. A kocsi mindinkább közeledett. Most már meg lehetett különböztetni a kocsi elé fogott lovak kopogását a hátsó lovak robogásától. Veszélka és csapatja puskával a kézben lövésre készen állt. A kocsi már a kanyarulathoz közeledett...

- Hat lovas pandur, suttozta Görcsök Máté.

- Majd csak elbánunk velük, felelt Veszélka.

Elhallgattak. A nagy csöndben még szívük dobogása se volt hallható. Végre a hat pandurtól körülvevő kocsi a kanyarulathoz ért és lassan, óvatosan haladt a komp felé.

- Megállj! - kiáltott egyszerre harsány hangon Veszélka és elsütötte a puskáját. Jól talált, mert a kocsi elé fogott egyik ló térdre rogyott. A következő pillanatban négy lövés dördült el, és három pandur lova fájdalmasan nyerítve a földhöz esett.

És most a tulsó oldalról a lóháton ülő pandurok felé suhant a csikósok hurokja és a pandurok csak úgy potyogtak le a lovaikról.

- Mi ez? - kiáltott a kocsiról Galiba Mátyás és pisztolyával a kezében felállt a kocsiban.

- Ide Sándor! - kiáltott Veszélka, ugorj csak le a kocsiról!

- Majd ha fagy! - kiáltott Galiba Mátyás és pisztolyát Rózsa Sándor fejére szegezve, harsány hangon kiáltotta:

- Még egy lépést a kocsi felé, és szétzuzom a rab fejét. Ide pandurok!

Evvel aztán Galiba Mátyás egyik pisztolyát elsütötte támadói felé. De vesztére! Golyója nem talált, de közvetlenül a lövése után, Monori Berczi nyakába dobta az ostor hurokját és egyet rántva, kihuzta Galibát a kocsiból. És most a csikósok nagy csapatja neki esett a kocsinak. Míg a pandurok szerteszét futottak és menekültek, addig a csikósok a kocsiról leemelték Rózsa Sándort és az erdőbe vitték.

- Szervusz Sándor! - kiáltott Veszélka és nyakába borult a kezén és lábán meglánczolt csikós-
nak, ez egyszer jókor jöttünk!

- Köszönöm, barátaim, szólt Rózsa Sándor, ezt nem fogom elfelejteni.

- Fiuk, szólt Veszélka, fogjatok két lovat a kocsi elé, te pedig Sándor ülj ide, hiszen csak nem
maradhatsz békóban!

És evvel Veszélka a tarisznyájából kivette a magával hozott szerszámokat és nagy ügyesség-
gel levette a lánczokat Rózsa Sándor kezéről és lábáról. Görcsök Máté pedig kutyáit magához
hivta és Veszélkának csak annyit mondott, hogy most már ő haza megyen, őt nem látta
senkisé is és jobb, ha ő otthon van és bajtársai részére jó menhelyt készít, mintha czéltalanul
velük kóborol. Veszélka is jónak találta ezt és így Görcsök rövid bucsuzás után hazafelé
sietett.

Veszélka a legények felé fordult és harsány hangon mondta:

- Fiuk a lovakra! Kisebb csapatokban előre Horgosra! A Sájé zsidó házában találkozunk!

- Mi négyen, én, te, Sándor, Peti és Józsi öcsém kocsin megyünk Horgosra.

- Csitt! Egy szót se! Holnaptól kezdve te parancsolsz nekünk, mert te leszel a vezérünk. Ma
még én parancsolok. Előre fel a kocsira!

Szóttalanul felültek a kocsira, melyet Peti elindított Horgos felé.

Futó betyárok.

A pandurok kezéből kiszabadult Rózsa Sándor és a kondorosi legények a megbeszélrt módon akadálytalanul értek Horgosra Gansel Sájé házához, ki nagy örömmel fogadta Rózsa Sándort és legényeit és azokat lovaikkal együtt elhelyezte a meglehetősen tágas portáján.

Gansel Sájé aztán visszatért a nagy szobába, vacsora után pedig ő maga ment hozzájuk Veszelka Jóskával, elszedte tőlük a pipákat (gyufát még akkoriban az Alföldön nem ösmer-ték) és felvezette a fáradt legényeket a szénapadlásra, hol kiki megcsinálta magának a fekhelyét.

Gansel Sájé a vendégeinek vacsorát tálaltatott, hol már együtt voltak Rózsa Sándor, Veszelka János és József, Peti cigány és Virág Berczi. Gansel szó nélkül helyet foglalt az asztalnál, mire Veszelka János, mintha csak Gansel érkezésére várt volna, felállt és Rózsa Sándorhoz fordulva, így szólt:

- Sándor öcsém, az Isten segített, most biztonságban vagy. Itt vagyunk hatvanan, nem tágitunk mellőled. Mihez akarsz fogni, Sándor? szólj!

Rózsa Sándor egy ideig nézte nagy kék szemével Veszelka Jánost, aztán kezét barátja vállára téve, szelid hangon felelt:

- Minek kérdezed, János? Hiszen tudod! Először is avval az emberrel akarok leszámolni.

- Az egyelőre nem lehetséges, szólt Gansel Sájé.

- Miért nem? kérdezte türelmetlenül Rózsa Sándor.

- Mert ő tegnap otthagya Szegedet és Bécsbe ment, felelt Sájé.

- Hát ismét megmenekült? kiáltotta kétségbeesve Rózsa Sándor.

- Egyelőre meg, szólt Gansel komolyan, ha csak nem akarsz utána menni Bécsbe.

- Nem én, felelt Rózsa Sándor, nem megyek én utána, de azért találkozom én még vele és akkor jaj neki!

- Melletted leszünk Sándor, a leszámolásnál, szólt erős hangon Veszelka János, melletted leszünk, mindannyian! De most hagyjuk azt, arról beszéljünk, hogy mihez fogunk most.

- Mit tudom én? felelt Rózsa Sándor. Fogjunk ahhoz, amihez a te kedved tartja.

- Nem úgy, Sándor. Ezt meg kell gondolnunk.

- Hogy a te életed után törnek, azt te jól tudod, de most, hogy fegyveres kézzel kiszabadítottunk tégedet kezeikből, most mi, hatvan szál legény, mindnyájan a rögtönítélő bíróság elé kerülnénk, ha megkapnak minket!

- Hatvan ember! És én miattam! kiáltott Rózsa Sándor.

- Szívesen tettük, Sándor, és úgy tudjuk, hogy te is csak így cselekedtél volna, bármelyikünkért.

- Az igaz! szólt Rózsa Sándor gondolkozva.

- Csak nem hagyhattuk cserben régi jó bajtársunkat, akin oly égbekiáltó igazságtalanság esett. S most, hogy művünk sikerült, most, hogy szabad vagy, most mi mindnyájan éppen olyan földönfutókká lettünk, akar te magad. És kinek köszönhetjük mi ezt?

- Annak a nyomorultnak! kiáltotta fogcsikorgatva Rózsa Sándor, annak a gazembernek!

- Annak is, szólt nyomatékosan Veszélka, neki is - de nem neki egyedül. Nézd csak, Sándor bajtárs, az a nyomorult Kercsey Andor el merete rabolni a szeretődöt. Kezet emelt rád és a szeretőd apjára, mikor az elrabolt leányért házába törtetek. Miért merete ezt? Mert nemes embernek, urnak tudta magát, míg te csak hűbér paraszt vagy. Az urak uralkodnak itt ebben az országban, pedig ők olyan kevesen vannak, míg mi hűbérek, parasztok, rabszolgák annyian vagyunk, százezrek, milliók! Mikor ott a rév előtt, az országuton, a csendes éjszakában a nedves, sáros földön heverve várakoztunk a kocsidra, gondolkoztam mindezek felett. Az urak összeállnak, hogy egyik a másikat védelmezze, az urak hozzák a törvényt, azt a törvényt, ami guzsba köti a hűbérest, a népet. Igazság ez? Igazság ez?

- Nem, felelt tompa hangon Rózsa Sándor.

- Hát így maradjon ez mindörökké? - kérdezte erősebb hangon Veszélka János.

- Nem, nem! - kiáltott Rózsa Sándor, - de mit tehetünk mi ez ellen?

- Tehetünk, Sándor. Mindezeket gondolkoztam és arra jutottam, hogy nekünk is tudnunk kell azt, amit az urak tudnak. Azok egyesülnek, együtt tartanak, miért ne tudnánk mi is ezt? Ők egyesülnek a mi leigázásunkra, egyesülnek a mi fosztogatásunkra. Egyesüljünk mi is! Csak akarnunk kell és szabadok leszünk. Egyesüljünk az urak ellen, - le az urak uralmával!

Rózsa Sándor tágra nyitott szemekkel hallgatta Veszélka János szavait. Most, hogy ez befejezte beszédét, örömtől sugárzó arczczal, tágra nyitott karokkal odaugrott a kanászhoz, megölelte, megcsókolta és csaknem sirva kiáltotta:

- János! Bajtárs! Te mindezekre gondoltál?

- Gondoltam én többre is, - szólt komoly hangon Veszélka. Nekünk egyesülnünk kell, harcot kell inditanunk az urak ellen. Ők hatalmasak, gazdagok, a nép pedig rabságban él és szegény. Ott kell az urakat megtámadni, ahol a hatalmuk rejlik, a gazdagságukban. A gazdaságukat el kell tőlük venni!

- Igazad van, János, igazad van, - szólt Rózsa Sándor és ahogy ezt mondta, csillogott a szeme.

- De ez nem könnyű dolog ám, - szólt Veszélka János, mert volt ám eszük az uraknak. Ők uralkodnak a világon, és hogy uralmukat minél erősebb alapra fektessék, azt törvényekkel körülvették, védelmezték. Mi az a törvény? Minden törvény csak az ur hatalmát, birtokát védelmezi, a népet pedig, szegénységet figyelmen kívül hagyja. Minden törvény csak az ur érdekeit védelmezi, egy se a nép érdekeit. És így az urak által csinált törvények rablásnak bélyegzik azt, ha a nép az ő fölösleges birtokukhoz mer nyulni. És ha mi most egyesülünk, hogy harcoljunk az urak ellen, akkor minket rablóknak, futóbetyároknak neveznek és kötelet kötnek annak a nyakába, akit hatalmukba keritenek.

- Nem bánom, - kiáltott Rózsa Sándor, legyen így....

- Mi sem bánjuk, - szólt Veszélka, már el is határoztuk, hogy rablók leszünk a szegények védelmére, csak te reád vártunk, Sándor!

- Persze, hogy veletek tartok, - kiáltott Rózsa Sándor, tietek vagyok, testtel-lélekkal!

- Ez aztán beszéd, Sándor, - szólt Veszélka, ezt vártam én tőled. De még többet is.

- Még többet? Mit akarsz még János, szólj, ahová mentek, veletek megyek!

- Vezérre van szükségünk, Sándor, és mi abban állapodtunk meg, hogy te légy mától fogva vezérünk.

- Én, János, ifju vagyok még erre és tapasztalatlan.

- Nem, Sándor! Mi az urak ellen megyünk és ki gyülné az urakat jobban, mint te!

- Igazad van, János, szólt Rózsa Sándor némi gondolkodás után, nem is bántottak senkit annyira, mint engem. Jól van, nem bánom, hát leszek a vezérek. Mondd meg a legényeknek, hogy számíthatnak reám, amint én is számítok ő reájuk.

- Majd ezt te fogod nekik megmondani, Sándor, ma éjjel, mikor mindnyájan együtt leszünk, most én sietek a legényekhez, hogy értesítsem őket.

Erre Veszelka távozott és magával vitte József öcscsét és Virág Berczit. A szobában csak Rózsa Sándor, Gansel Sája és Peti a cigány maradtak.

Rózsa Sándor mély gondolkodásban az arcát két tenyerébe temetve ült az asztalnál, mikor Gansel Sája hozzá lépett és halk hangon mondta:

- Sándor öcsém!

- Mit akar Sája bácsi?

- Mi egy sorsban szenvedünk, mi egy embert gyűlölünk Sándor, ugy-e mi továbbra is együtt maradunk?

- Persze, hogy együtt maradunk Sája bácsi. Hiszen ki lenne a banda zsidója, ha nem maga? szólt Rózsa Sándor és kezét nyujtott Ganselnak.

A kis zsidó melegen szoritotta meg a vezér kezét, aztán halk hangon mondta: - Sándor!

- Mit akarsz még Sája?

- Kint a temetőben két uj sir van.

- Sája! - kiáltott felugorva Sándor, miért nem mondtad azt előbb?

- Eltemettettem őket szépen egymás mellett, az apát és leányát. Tegnap temette őket az öreg főtisztelendő egészen csendben. Nem volt ott kint senki, csak ő és én! Jól tettem?

Rózsa Sándor nem felelt, hanem kezét nyujtott az öreg zsidónak és a kebléhez vonta. Aztán halk hangon suttogott:

- Gyere Sája, kísérv oda!

- Nem most, majd éjjel! - felelt a zsidó és távozva a szobából, magával vitte Petit is.

Késő éjjelig pihentek a legények is Rózsa Sándor is. Már éjfél felé járt az idő, mikor Gansel Sája Rózsa Sándort felkeltette.

- Sándor, szólt Gansel Sája és kezét a csikós vállára tette, Sándor, ébredj, itt az idő!

- Ki az? Mi az? kiáltott Rózsa Sándor és felugrott.

- Én vagyok az. Felkeltettelek. Itt az idő. Gyere a temetőre. Megmutatom az Annuska sirját. Gyere gyorsan!

Rózsa Sándor egy pillanat alatt készen állt és szó nélkül követte Gansel Sáját, ki őt a kis kapun az utcára vezette. A zsidó gyorsan előre ment, míg néhány perc múlva a közeli temető kapujához ért. Hallgatagon előre ment. A hold éppen kibujt az őt fedő felhők alól, mikor Gansel egy uj sir előtt megállott és kezével némán mutatott a sirba eresztett fakeresztre, amelyen csak e név állott:

SZUMRÁK ANNUSKA.

Gansel Sája szó nélkül visszahúzódott a sirtól, mely mellett egyedül Rózsa Sándor maradt. Sándor egy ideig nézte azt az egyszerű kis fakeresztet, aztán lassan letérdepelt előtte, feje a friss hantra borult és így merült el az ujonnan felavatott rablóvezér, jámbor imába.

Hogy meddig imádkozott? Hogy imádkozott-e, vagy álmodott Rózsa Sándor a kedvese sirján, egyedül az Isten tudja. Ugy feküdt ott mozdulatlanul, mintha ő is meghalt volna. Nem látott,

nem hallott semmit, pedig körülötte lassanként megmozdult a temető. Veszelka János és Gansel Sája vezetése alatt kis csapatokban érkeztek a kondorosi legények a temetőbe és szótlanul álltak föl nagy félkörben vezérük körül. Mikor mindnyájan ott voltak, Veszelka János előlépett, lassan közeledett Rózsa Sándorhoz és kezét a vállára téve, halk hangon mondta:

- Sándor! Itt vagyunk!

Rózsa Sándor lassan felegyenesedett és Veszelka erre így szólította meg a legényeket:

- Pajtások! Kedves jó barátaim!

A sors úgy akarta, hogy mi kilépjünk az emberi közösségből és saját társaságot alapítsunk. Közös akaratból megválasztottuk Rózsa Sándor barátunkat vezérünknek és Rózsa Sándor elfogadta. És most én mindnyájatok nevében hűséget és feltétlen engedelmességet esküszöm vezérünknek. Történjék bármi, mi élünk halunk vezérünkért. Isten úgy segítsen bennünket!

- Isten úgy segítsen bennünket! ismételték ünnepélyes, halk hangon a legények.

Mély csönd uralkodott e szavak után. Aztán Rózsa Sándor a sirhoz lépett és a belső meghatottságtól reszkető hangon mondta:

- Bajtársak! Kedves jó barátaim! E sir alatt nyugszik az, ki szívemnek drága volt. Itt nyugszik kedvesem, akit egy gaz erőszakosan elrabolt és meggyilkolt. Itt fekszik minden, amit e világon szerettem! És ennél a drága sirnál esküszöm, hogy utolsó lehelletemig hű vezérek maradok.

- Éljen Rózsa Sándor! Éljen!

Rózsa Sándor most sorban kezét nyújtott a legényeknek és kijelentette, hogy helyettesül kinevezi Veszelka Jánost. Veszelka aztán kérte a legényeket, hogy most távozzanak és másnap este gyülekezzenek a keczeli csárdában. A legények szó nélkül engedelmeskedtek és tíz perc múlva a horgosi temetőben nem maradt senki más, mint Rózsa Sándor az új rablóvezér!

*

A Rózsa Sándor bandája csakhamar feltűnt az Alföldön. Alig mult nap, a melyen valamely vakmerő tettét el nem követett. Kivételesen a gazdag földesurakat, mágnásokat és nemeseket, ezenkívül pedig a gazdag polgárokat és zsidókat sarczolták. Váratlanul, mint a balsors jelentek meg Rózsa Sándor jól fegyelmezett emberei az egyik, vagy másik pusztán s a megremített földesurtól elvittek minden pénzt és értéket. Nem keresték a pénzt, - hanem parancsoltak: „Adj 5000 forintot, vagy vége az életednek!” És a földesur vagy ispán, látva a puskacsöveket, szó nélkül kiadta a pénzét és örült, hogy többet nem kértek.

Mert megvolt Rózsa Sándor embereiben az, hogy ha ők 5000 forintot kértek, nem elégedtek meg kevesebbel, de láthattak azon a helyen 100.000 forintot, egy garassal sem vettek többet a kért 5000-nél. És aztán nem kegyetlenkedtek. Ahol megjelentek, mindig oly nagy számban jöttek, hogy a meglepett nem is kísérelte meg az ellentállást. Csak ott, ahol ellentállásra találtak, használták fegyvereiket, de az csak igen ritkán történt.

Igy aztán Rózsa Sándor bandája csakhamar réme lett az alföldi földesuraknak. De másrészt a nép megszerette a merész rablókat. A pandurok hiába üldözték, nyomozták a betyárokat, a nép szívesen rejtette őket üldözőik elől. Minden paraszt ember háza, biztos menhelye lett a betyároknak. A parasztember most már nem kereste a törvényszéket, sem az ügyvédet, ha igazságtalanul bánt vele a földesura. Felkereste Rózsa Sándort, vagy annak egyik emberét, és annak panasolta el baját. És hej, de gyorsan segített Rózsa Sándor! Alig mult néhány nap és a betyárok megjelentek a kegyetlen földesurnál. Ha ez igazságtalanul megverte volt a parasztját, Rózsa Sándor a földesurat cselédei előtt embereivel a deresre huzatta és visszaadta neki, amit a paraszton vétkezett. Aztán még elvett tőle egy pár száz forintot és az összeget kárpót-

lásul a megvert parasztnak ajándékozta. Ha pedig a földesur anyagilag megrövidítette a parasztját, Rózsa Sándor a tizszeresét elvette a földesurtól és odaadta a parasztnak.

Csak természetes, hogy Rózsa Sándor első támadását Kercsey Andor ellen intézte. De ez alkalommal nem tudott a földesuron bosszút állani. Rózsa Sándor Kercsey Andor kondorosi birtoka felé vezette embereit és parancsot adott, hogy ott pusztítsanak mindent el. De csakhamar Peti, akit kémül küldött Kondorosra, visszaérkezett avval, hogy Kercsey Andor az összes a megyében levő birtokait eladta és Bécsbe költözött.

- Találkozunk mi még azért, Kercsey Andor! mormogott Rózsa Sándor, leszámolok én még veled!

Ebben az időben történt, hogy a nép az egész világon forrongani kezdett, hogy kiküzdje jogait. Franciaországból mint villámcsapás érkezett a hír, hogy a nép felzendült elnyomói ellen, hogy a francia nép elkergette Lajos Fülöp királyt, és kihirdette a köztársaságot. A párisi események híre és sikere gyors cselekvésre serkentette a forrongó népeket, A forradalom vihara csakhamar végig zugott egész Európán. A nép mindenütt jogait követelve, szétzúzta lánczait. Európa fővárosaiban vér folyt. A trónok inogtak.

Magyarországba 1848. márczius kezdetén érkezett a forradalom híre. Jó talajra talált.

Pesten Petőfi Sándor, Pozsonyban az országgyűlésen Kossuth Lajos ragadták meg a szabadság zászlaját. Kossuth beszédei magával ragadták az országgyűlési ellenzéket, Petőfi költeményei az ország ifjuságát. A forrongó országba megérkezett a bécsi forradalom híre. Márczius 12-én Pesten az Ellenzéki Körben szerkesztették a behivandó népgyűlés elé terjesztendő tizenkét pontot, melyet márczius 15-én Petőfi Sándor olvasott fel a Muzem lépcsőjén az ott összegyűlt tömegnek.

A bécsi udvar, miután végét vetett a külömben is meglehetősen ártatlan bécsi forradalomnak, most már biztos volt abban, hogy éppen olyan könnyen végezni fog a pesti lázadókkal is. Amit a jóságos és gyenge V. Ferdinánd király ijedtségében a nála megjelent magyar küldöttségnek megadott, a magyar alkotmány és a felelős magyar minisztérium, szemet szurt a bécsi kamarillának, amely ezt mindenáron el akarta venni. A gyenge és tehetetlen királyt előbb Innsbruckba, aztán Olmützbe vitték és ott leköszönésre kényszerítették. Helyébe Ferencz Károly főherceget tették meg császárnak, ki 18 éves fia, Ferencz József javára leköszönt.

Az ifju császár aztán kényelmes játékszer volt a kamarilla kezében, mely rögtön Schlick tábornok vezetése alatt hadsereget küldött Magyarországra és Jellacsicsot, a horvát bánt lázadásra birta az ország ellen.

De ha Bécsben úgy vélték, hogy gyorsan fognak végezni a lázadó Magyarországgal, nagyon tévedtek. Kossuth nagy erélylyel fogott az ország védelmezéséhez és varázsszava hadsereget teremtett. A magyar nép legyűrte az osztrák seregeket, megvívott a szerbekkel, rácokkal és horvátokkal, az erdélyi oláhokkal, szászokkal, kik mindmegannyi ellensége az egységes magyar nemzeti államnak, szövetkeztek a bécsi kamarilla embereivel.

Rózsa Sándor lelkében az ifjuság hevével fogamzott meg az eszme, hogy neki részt kell venni embereivel ebben az óriási harcban, és miután embereit megnyerte tervének, levelet irt Kossuth Lajosnak, amelyben a magyar kormánytól is üldözött rablóvezér bünbocsátást kért és megígérte, hogy embereiből egy század csikóshuszárt fog alakítani.

Rózsa Sándor megkapta a kegyelmet és egy héttel később száz lovas legény kíséretében megjelent Szegeden és jelentkezett szolgálattételre a honvédelmi bizottmánynál.

A rablóvezér embereiből honvédek, csikós-huszárok lettek.

Még találkozunk velük.

(Vége.)

